

පිරිවෙස් මානත් පරිමේදි දනායතු කරුණු, චතුර්විධ කර්ම සහ

අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හඳුන්විමක්

මකුලුවේ සුදස්සන හිමි

පිරිවෙස් මානත් පිරිවේදි
දනායතු කරුණු, චතුර්විධ කර්ම

සහ

අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හඳුන්විමක්

මතුලංගේ සුදස්සන හිමි

Copyright © Ven. Makulewe Sudassana Thero

ශ්‍රී සද්ධර්ම මන්දිරයෙන් ප්‍රකාශිත/සංරක්ෂිත වෙනත් ධර්මග්‍රන්ථ

- විස්තර සහිත අභිධම්මමානිකා පාළි ව්‍යාකෘතය
(සධම්මපාල රත්නයක දසසිල් උපාසක තැන)
- පාරුපතනය (විවරප්‍රමාණාදිය සහිතයි)
(අතිපූජනීය ශ්‍රී සීලරතන සරණජොතිස්සාභිධාන මහතායක ස්වාමීන්වරයන් වහන්සේ)

ප්‍රකාශනය

ශ්‍රී සද්ධර්ම මන්දිරය

‘සදහම් සෙවණ’

134/A, ගලගෙදර වත්ත,

වැල්හේන පාර, මාතම්මන,

මිනුවන්ගොඩ.

පොත් ලබා ගැනීම සහ නැවත මුද්‍රණය සඳහා, සියලු විමසීම්,

දුනම් මැදුර භාවනා මධ්‍යස්ථානය

තෙළුම් පෙදෙස,

කලපථවාච,

රාජගිරිය.

Tel : 071-9374002, 071-4417813

E-mail : info@sadaham.net

Web : www.sadaham.net

පිළිම

ආදර්ශනාචාර්ය බුද්ධරෞඡානිඛාන මහාස්වාමීන් වහන්සේගේ ශ්‍රී නාමයටත්
අප ගුරුදේවෝත්තම නුවරඑළියේ ඤාණසීලානිඛාන මහාස්වාමීන් වහන්සේටත්
බලනියෙන් පූජනේ.

ධර්ම දනය සඳහා සඳහැනි දයකත්වය

- ❖ අන්ජලි අමරසිංහ මෙනෙවිය
නිමලා චෙඩ්සිංහ මහාත්මනිය
- ❖ රොහාන් ඇල්ගිරිය මහත්මා
නිලිකා ඇල්ගිරිය මහාත්මනිය
- ❖ එච්. කුමරන් පෙරේරා මහත්මා
ආර්. ධම්මිකා රත්නායක මහාත්මනිය
- ❖ ටෙට්ට්ට් එච්. එස්. විජේතුංග මහාත්මනිය
- ❖ ඒ. එම්. අබේසිරි ගුණවර්ධන මහාත්මනිය

යන පින්වතුන් විසින් මෙම ධර්මදනය සිදු කරන ලදී.

--*--

කෙටි යෙදුම්

- අං.නි. : අංගුත්තර නිකාය
බු.ජ.ත්‍රි. : බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා
බෞ.ස.ම. : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
ම.ජ.ස. : මරම්ම ජට්ඨ සංගායනා
සම. පා. : සමන්තපාසාදිකා
හේ.මු. : හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය

පටුන

i. ප්‍රස්තාවනා -----	viii
ii. හැඳින්වීම -----	xviii
1. පිරිවෙස් මානත් පිරිමේදී දැකයුතු කරුණු -----	01
❖ ඇවැත් -----	03
❖ දසවිධ පටිච්ඡන්තභාවය -----	07
❖ පටිච්ඡන්ත පිරිවෙස හා පටිච්ඡන්ත මානන -----	11
❖ ඡන්දය දීම -----	13
❖ අත්පස -----	15
❖ නික්බිත්ත අනික්බිත්ත හේදය -----	16
2. සුද්ධන්ත පිරිවෙස -----	19
❖ චූලසුද්ධන්තය -----	19
❖ මහාසුද්ධන්තය -----	20
3. සමෝධාන පිරිවෙස -----	21
❖ ඕධානසමෝධාන -----	21
❖ අග්ගසමෝධාන -----	23
❖ මිස්සකසමෝධාන -----	24
❖ අපට්ච්ඡන්තමානන -----	26
❖ පක්ඛමානන -----	26
❖ සමෝධානමානන -----	27
4. පිරිවෙස් පුරන භික්ෂුවගේ රාත්‍රිවිජේද -----	28
❖ සහවාසය -----	28
❖ විජ්ජවාසය -----	29
❖ අනාරෝචනය -----	29
5. මානන පුරන භික්ෂුවගේ රාත්‍රිවිජේද -----	39
❖ උෟනගණ වරණය -----	39
❖ 'දේවසිකං ආරෝචෙනබ්බං' යන්න.-----	43

6. නාම සම්මුති -----	44
❖ වැදගත් කරුණක් -----	46
7. චතුර්විධ කර්ම -----	48
❖ විවාදධරණ -----	48
❖ අනුවාදධරණ -----	49
❖ ආපත්තාධරණ -----	49
❖ කිව්වාධරණ -----	50
❖ අපලෝකන කම්ම -----	50
❖ ඤාත්ති කම්ම -----	50
❖ ඤාත්තිදුතිය කම්ම -----	55
❖ ඤාත්තිචතුර්ථ කම්ම -----	56
8. චතුර්විධ කර්ම අසිද්ධියට පත්වන අයුරු -----	59
❖ වස්තු වශයෙන් කෝපාවිම -----	59
❖ ඤාත්ති වශයෙන් කෝපාවිම -----	61
❖ අනුසාවන වශයෙන් කෝපාවිම -----	61
❖ සීමා වශයෙන් කෝපාවිම -----	65
❖ පරිස වශයෙන් කෝපාවිම -----	68
❖ ඡන්දපාරිවාසිය -----	69
❖ පටික්කෝසනය -----	71
9. අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක් -----	75
❖ අටුවාව -----	75
❖ අටුවා පිළිබඳ ටීකාවෙන් පිළිබිඹුවන කරුණු -----	83
❖ වැදගත් කරුණු කීපයක් -----	93

ප්‍රස්තාවනා

‘පිරිවෙස් මානත් පිරිමේදී දත යුතු කරුණු, වතුර්විධ කර්ම සහ අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක්’ යන නමින් හික්ෂුන් වහන්සේ වෙත පිරිනැමෙන මෙම ග්‍රන්ථය ථෙරවාදී විනයෙහි පැනෙන සංඝාදිසේස ගරුකාපත්තිවලින් නැගී සිටීම සඳහා වත් මානත් පිරිම සම්බන්ධව පෙළ, අටුවා, ටීකා හා තදනුගත සාහිත්‍යය ඇසුරින් සම්පාදිත හික්ෂුන්ගේ ශීල පාරිශුද්ධිය සඳහා උපකාරවත් වූ ග්‍රන්ථයකි. පිරිවෙස් මානත් පිළිබඳව ථෙරවාදී විනයට අදාළව කරුණු ගෙනහැර දක්වන මෙම ග්‍රන්ථය මගින් මේ පිළිබඳ දැනුවත්වනු රිසි හික්ෂුන් වහන්සේලාට පොත්පත් ගණනාවකින් ලබා ගත යුතු වූත් අප්‍රකට වූත් තොරතුරු රැසක් මෙය පරිශීලනයෙන් ඉතා නිරවුල්ව ලබා ගැනීමේ අවස්ථාව සැලසේ. කිසියම් කරුණක් ඉදිරිපත් කිරීමේ දී පෙළ, අටුවා, ටීකා ආදී සියල්ල අනුපිළිවෙළින් තබා නවීන තාක්ෂණය ආදියෙහි බලපෑම ද සසඳමින් කතුවරයා කරුණු ඉදිරිපත් කරන ආකාරය නිවැරදි විනය විනිශ්චයන් කරා යාමේ දී බෙහෙවින් වැදගත් වේ. එමෙන් ම අදාළ තැන්හි විධිමත් ලෙස උද්ධෘත දක්වා තිබීම නිසා වැඩි විස්තර සඳහා පෙළ, අටුවා, ටීකා ග්‍රන්ථ නිවැරදිව හා පහසුවෙන් අධ්‍යයනයට ද මෙය මහඟු මග පෙන්වීමක් සිදු කර ඇත. එමනිසා ශීල පරිශුද්ධිය මෙන් ම ශාසනික අභිවෘද්ධිය අපේක්ෂාවෙන් ක්‍රියා කරන සංඝයා වහන්සේට මෙම ග්‍රන්ථය හස්තසාර වස්තුවක් වනු ඇත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බුද්ධත්වයට පත් පළමු වසර 20ක කාලය තුළ ශාසනය නිර්මාණය කළ කාලයක් වූ අතර ඉන්පසුව හික්ෂුන් වෙත (ලාභ බහුලවීම, පිරිස බහුලවීම ආදී) ආසව්වධානීය ධර්ම පහළවීමත් සමඟ විනය ශික්ෂාපද හඳුන්වාදීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සිදුවිය. හික්ෂුන් අතරෙහි කිසියම් නිමිත්තක් පැනනැගින තෙක් ශික්ෂාපද නොපැනවූ අතර ආදිකම්මිකයාට නිදහස හිමි විය. ඉන්පසු යමකු අතින් කිසියම් විනය කඩවීමක් වූ විට ඒ ඒ ශික්ෂාපදයන්හි බරපතලකම අනුව ඊට අදාළ කාර්ය හෝ ප්‍රතිකර්ම කිරීමේ මාවතක් ද හික්ෂු විනයෙහි දක්වා තිබේ. බුදුදහමෙහි පව් සමාකිරීමක් නොමැත. අදාළ වරදට අනුව තමන්

සිටින තත්ත්වයෙන් පහළට යාම හෝ පිරිවෙස් මානත් පුරා පිරිසිදු වීම නොහොත් ආයති සංවරයෙහි පිහිටීම ආදී ක්‍රම මගින් ඊට පිළියම් යොදා තම ආධ්‍යාත්මික ගමන් මගෙහි ඉදිරියට යාමේ ක්‍රමයක් අනුදූන වදාරා ඇත.

මහාප්‍රඥාවෙන් හෙබි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහාකරුණාවෙන් යුතුව හඳුන්වා දෙන ලද විනය ශික්ෂාපද කුළින් නිවන් මගට හානිදායී වූත් අප විසින් නොයායුතු වූත් සීමාවන් හඳුනා ගැනීමට මහත් අත්වැලක් සපයා ඇත. තම ශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි අපමණ කරුණාවෙන්, දෙවිමිනිසුන් කෙරෙහි අසීමිත දයාවෙන්, අනාගතය පිළිබඳ විශද ප්‍රඥාවෙන්, ශාසන විරස්ථිතිය පිළිබඳ බලාපොරොත්තු සහගතව බුදුරදුන් පනවා වදාළ හැම ශික්ෂාපදයක් ම නිවන් මග ගමන් කරනු රිසි සැදුහැටත් ශ්‍රාවකයාට මහත් රැකවරණයක් වනු ඇත. බුදුරජාණන් වහන්සේ නොමැති උන්වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවක, මහාශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා පිරිනිවන් පා ඇති කල්‍යාණ මිත්‍රයන් විරල මෙවන් සමයක හික්ෂුන් වහන්සේ වටා ආරක්ෂාවට සිටින මහාප්‍රාකාරයක් බඳු රැකවරණය වන්නේ විනය ශික්ෂාපදයි. නිවන්මග වඩන සැදුහැටත් හික්ෂුව කුඩා වූ ද වරදෙහි බිය දකිමින් (අනුමත්තේසු වජ්ජේසු භයදස්සාවි) සීලය පිළිබඳ මනා අවධානයෙන් කටයුතු කිරීමේ දී තමන් රකින ශික්ෂාපද තමාට කිසිවිටෙකත් කරදරයක් හෝ නිදහස සීමා කිරීමක් වශයෙන් නොදකින අතර සෑම ශික්ෂාපදයක් ගැන ම සිතන විට ශාස්තෘ ගෞරවය ද දියුණු වේ. තවද ශ්‍රද්ධාවෙන් විනය හදාරා ප්‍රතිපත්තිගරුකව එය ජීවිතයට සම්බන්ධ කරගත් පමණට තම ආධ්‍යාත්මික දියුණුව වේගවත් වන අතර එමගින් ශාසනික කටයුතුවලට මහත් පහසුවක් මෙන් ම ආශීර්වාදයක් ද වනු ඇත. ඒ අතර බුදුරදුන් පනවා වදාළ සෑම ශික්ෂාපදයක් ම ශාසන විරස්ථිතියට බෙහෙවින් උපකාරී වනු ඇත. තවද එය නොපැහැදුණුවූන්ගේ පැහැදීම පිණිසත් පැහැදුණුවූන්ගේ අධිකතර ප්‍රසාදය පිණිසත් හේතු වනු ඇත. මෙකී විනය ශික්ෂාපදයන්හි පවත්නා වටිනාකම වැටහෙන්නේ ඒවා පනවා නොතිබුණා නම් අද ශාසනයට වන්නේ කුමක්ද යන්න සිතා බැලීමෙනි.

බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ යන තෙරුවන ලොවට ඇති උතුම් ම රුවන් තුනයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිනිවන් පා ඇති මෙවන් සමයක බුද්ධ

රත්නය හඳුනා ගත හැකි වන්නේ ධර්මය තුළිනි. ධර්මය අසා දරා ගත හැකි වන්නේ ශ්‍රාවක සංඝ රත්නය වැඩ සිටීමෙනි. සංඝයා නැති කළ ධර්මය හෝ ශාස්තෘන් වහන්සේ සජීවී නොවේ. එබැවින් තෙරුවන ජීවමාන කරවන දෘශ්‍යමාන රත්නය වන්නේ සංඝරත්නයයි. සංඝරත්නයේ චිර පැවැත්ම රඳා පවත්නේ උන්වහන්සේලා විනයවත් වූ පමණටයි. විනය සාසනයේ ආයුෂ වශයෙන් සංගීතිකාරක මහරහත් උතුමන් සඳහන් කර ඇත්තේ එබැවිනි (විනයෝ නාම සාසනස්ස ආයු). විද්‍යාවිමුක්තිය නිෂ්ඨාව කොට ඇති ශාසන බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි අවසාන පරමාර්ථය සීලය නොවේ. නිවන සඳහා හික්මෙන ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ත්‍රිශික්ෂාවෙහි ශීලය යනු ආරම්භක පියවරක් පමණි. මහාසාරෝපම සූත්‍රයෙහි සඳහන් පරිදි යමකු ශීලයෙන් පමණක් සැහීමට පත්ව සීලය පරම නිෂ්ඨාව කොට සිටී නම් ඔහු 'ගසක අරටුව අපේක්ෂාවෙන් වනයට ගිය තැනැත්තකු ගසෙහි පිට පොත්ත පමණක් රැගෙන යන්නෙකු මෙන්' බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි පිටපොත්ත පමණක් ගන්නකු වශයෙන් දක්වා තිබේ (මහාසාරෝපම සූත්ත, ම.නි. 1). එමනිසා සීලය අවසාන නිෂ්ඨාව කර නොගෙන සීලය සමාධියටත් සමාධිය ඥාන දර්ශනයටත් ඥානදර්ශනය (අසමයවිමොක්ඛ නම් වූ) ආශ්‍රව ක්ෂය කිරීමටත් උපකාර පිණිස යොදාගත යුතු බව බුදුදහමේ අනුශාසනයයි.

අතිශය දීර්ඝකාලයකට වරක් ලොව පහළවන සම්බුදු සසුනෙහි ශ්‍රාවක හික්ෂු පිරිසක් නිර්මාණය කිරීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ අපේක්ෂා කළේ හුදෙක් නිවන් දකින කණ්ඩායමක් තැනීම පමණක් නොව පර්යාප්ති, ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිචේධ යන ත්‍රිවිධ ශාසනය තව බොහෝ කලක් දෙවිමිනිසුන්ගේ යහපත උදෙසා ලොව පවතිනු දැකීමයි. එහිලා පරමාදර්ශී පිරිසක් ලොවට ඉදිපත් කිරීමටත් ඒ පිරිස දෙවි, මිනිස්, බඹ, මර යන කිසිදු කෙනෙකු අඛියස දෙවෙනි නොවන ලෙසත් ඒ හැමට අනුත්තර පින් කෙතක් වනු සඳහාත් ඇදිලි බැඳ ඒ සැමගේ වන්දනමානනයට සුදුසු වනු සඳහාත් උපරිම ශික්ෂණයකින් ක්‍රියා කරනු දැකීමත් උන්වහන්සේගේ අපේක්ෂා විය. ඒ අනුව ශාසන බ්‍රහ්මචර්යාව මැනැවින් සපුරා ගැනීමටත් සම්බුදුසසුන තව බොහෝ කලක්

නිරූපදායකව පවත්වා ගැනීමටත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පනවා වදාළ විනය ශික්ෂාපදයන්ගෙන් මහත් උපකාරයක් සැලසෙනු ඇත.

පාරාජිකා, සංඝාදිසේස යනාදි ප්‍රධාන ශික්ෂාපදයන් පනවා නොතිබුණු බුදුරදුන් සම්බුද්ධත්වයට පත් පළමු වසර 20 කුළ සංඝයා අතරෙහි සීලය ආරක්ෂා වූයේ කෙසේදැයි කෙනෙකුට ප්‍රශ්නයක් පැන නැගිය හැකිය. ප්‍රථමාභිසම්බුද්ධ සමයෙහි ශාසන අර්බුද විරල සමයක් වූ අතර විනය ශික්ෂාපද පනවා නොතිබුණ ද අදාළ ශික්ෂණය, ධර්මය තුළින් ම ආරක්ෂා විය. තථාගත දහම මනාව අසා එය තේරුම් ගෙන සම්මාදිට්ඨියට පත්ව මැනවින් සිත රැකගෙන දහම් මගෙහි ගමන් කරන්නේ නම් එමගින් කායික වාචසික සංවරයෙන් යුත් සීලය සම්පූර්ණ වන අතර නිරායාසයෙන් ම විනය ශික්ෂාපද ද ආරක්ෂා වනු ඇත.

බුදුදහමින් ප්‍රකාශිත නිර්වාණාවබෝධයට උපකාරවත් වූ සීලය සම්පූර්ණ වන්නේ එය සම්මාදිට්ඨිය පෙරටු ව පැවතීමෙනි (*සම්මාදිට්ඨි පුඤ්ඤා*). 'සම්මාදිට්ඨි' (ම.නි.) ආදි සූත්‍රයන්හි දැක්වෙන පරිදි සම්මාදිට්ඨිය සම්පූර්ණවීමට නම් දස කුසලයන් හා දස අකුසලයන් පිළිබඳවත් එම කුසලයන්ට හා අකුසලයන්ට මුල්වන අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ, ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ යන කුසලාකුසල මූලයන් පිළිබඳවත් මනා දැක්මක් පැවැතිය යුතු ය. එනම් ඒ ඒ සිල්පද සුරක්ෂිතවීමට හේතුවන කුසල මූලයයන් පිළිබඳවත් එම සිල්පද කඩවන්නේ නම් ඊට හේතු වූ අකුසල මූලයන් පිළිබඳවත් පැහැදිලි අවබෝධයක් තිබීම අවශ්‍ය කෙරේ. ඒ අතර කර්ම, සම්ම, ආහාර ආදි කරුණු පිළිබඳවත් ජරාමරණ, ජාති, භව ආදි පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග පිළිබඳවත් යන මේ කවර හෝ අංගයක ස්වභාවය, එහි සමුදය, නිරෝධය, නිරෝධගාමිනී පටිපදාව ආදි වශයෙන් යථා ස්වභාවයෙන් අවබෝධ කර ගැනීමට සමත් වුවහොත් සම්මාදිට්ඨියට පත් ව සීලය සම්පූර්ණ කර ගනිමින් ආර්ය මාර්ගයේ සෙසු අංගයන් ද සපුරා ගැනීමට අවස්ථාව උදාවේ.

බුදුදහමින් අපේක්ෂිත ශීලය සම්මාදිට්ඨිය පෙරටු කොට ගමන් කරන්නක් වන විට කුසලාකුසල පිළිබඳවත් විශේෂයෙන් පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳවත් මනා දර්ශනයක් තිබීම අවශ්‍ය කෙරේ. 'ද්විධං ච අනුප්‍රාණිම ඝිලවා දූර්ඤ්ඤා ඤාණිණෝ' (මෙත්ත සුත්ත, බු.පා./සු.නි.) යනුවෙන් දැක්වෙන පරිදි දෘෂ්ටිත්ව නොපැමිණ දර්ශනයකින් යුක්ත

සීලය බුදුදහමින් නිර්දේශ කොට තිබේ. එසේ නම් ශාශ්වත උච්ඡේද නැතහොත් ‘ඇත-නැත’ අන්තයන්ගෙන් මිදුණු පටිච්චසමුප්පාද දර්ශනයෙන් යුක්ත සීලය කුමක්දැයි දනුවත්වීම ද මෙහිලා වැදගත් වනු ඇත. සත්ත්ව ජීවිතයක පැවැත්ම යනු රූප, වේදනා, සංකල්ප, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පංචකයේ පැවැත්මයි. නැතහොත් චක්ඛායතන, රූපායතන ආදී අභ්‍යන්තර හා බාහිර දොළොස් ආයතනයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයයි. එසේත් නැතහොත් චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු ආදී අටලොස් ධාතූන්ගේ පැවැත්මයි. මේ ආදී විග්‍රහයන්ගෙන් දක්වෙන පරිදි බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත සත්ත්ව ක්‍රියාකාරීත්වය සිදුවන්නේ හේතුඵල දහම තුළ ක්‍රියාත්මක වන අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවයට අනුවයි. නිදසුනක් වශයෙන් ගතහොත් අප යමක් පිළිබඳ ඇස්, කන්, නාසාදී ඉන්ද්‍රිය මගින් කිසියම් අත්දැකීම් ලැබීම යනු රූපාදි ස්කන්ධ පංචකයේ හටගැනීමයි. ඒ අනුව රූපාදි අරමුණු විෂයයෙහි කිසියම් දැනුමක් ලැබීමේ දී ස්කන්ධ පංචකය ම පෙරපසු නොවී හටගෙන නිරුද්ධවීම වශයෙන් එම අද්දැකීම ලැබේ. එම අද්දැකීම ලැබීමේ දී රූපාදි ස්කන්ධ පංචකය, නැතහොත් චක්ඛාදි ආයතන දොළොස්, එසේත් නැතහොත් චක්ඛුධාතු ආදී අටලොස් ධාතු හේතුන්ගේ සමවාය වශයෙන් වර්තමානයෙහි හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වේ. එය අතීතයෙන් වර්තමානයට නොපැමිණෙන වර්තමානයෙන් අනාගතට නොයන හේතු ඇති විට ඒ ඒ මොහොතට හටගෙන (අෂ්ඨං ඤති ඉදං භෞති) හේතු නිරුද්ධ වීමෙන් ඒ ඒ මොහොතට නිරුද්ධ (අෂ්ඨං අඤති ඉදං න භෞති) වන ස්වභාවයකි. අතීත, වර්තමාන, අනාගත යන කාලත්‍රයට අයත් යම්තාක් අත්දැකීම් ඇද්ද ඒ සියල්ල පෙර නොතිබී හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වන (අනුඤ්ඤා ඤාණං භූතා න ආවිස්සති) යථාර්ථයක් බවත් එම යථාර්ථය සිතන වර්තමාන මානසික ක්‍රියාකාරීත්වයක් වේද එය ද පංචපාදානස්කන්ධයෙන් තොර නොවූවක් බවට ද නිතර සිහිය හා නුවණ පවත්වා ගත යුතු ය.

ඒ අනුව ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීම නුවණින් දකින විට ‘නැත’ යන උච්ඡේද දෘෂ්ටියෙන් දුරුවේ. තවද හටගන්නා ස්කන්ධයන්ගේ නිරුද්ධවීම වැටහීමෙන් ‘ඇත’ යන ශාශ්වත දෘෂ්ටියෙන් මිදේ. මෙලෙස හටගැනීම් හා නිරුද්ධවීම් එකවිට දකින නුවණින් යුතුව ‘ඇත’, ‘නැත’

ආදි අන්තයන්ගෙන් මිදුණු සැබෑ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව හමුවන්නේ මෙවැනි දර්ශනයක් තුළිනි. මෙබඳු සමයේ දර්ශනයක් ලබාගත් ශ්‍රාවකයාට එම දැනීම දක්මක් මෙන් ම ජීවිත අත්දැකීමක් වශයෙන් ස්ථාවරත්වයට පත්වනු සඳහා ගමන් මගක් සෙවීමේදී හමුවන ප්‍රතිපදාව නම් සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන ත්‍රිශික්ෂාවෙන් යුත් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. එවිට හමුවන සීලය 'ඇත' (සස්සත) හෝ 'නැත' (උච්ඡේද) යන දෘෂ්ටිත්ව නොවැටුණ සැබෑ විමුක්තියක් කරා යන්නක් වනු ඇත.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහාකරුණාවෙන් හා මහාප්‍රඥාවෙන් ලොවට වදාළ ශීලය මෙබඳු වූ සමයේ දර්ශනයකින් යුක්ත වූවකි. මෙලෙස සිල්වත් වූවහුට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පතවා වදාළ විනය ශික්ෂාපද තමා නොයා යුතු ගමන් මග සනිටුහන් කෙරෙන සීමා හඳුනා ගැනීමට උපකාරයක් සපයයි. ශාස්තෘගෞරවයෙන්, ධර්මගෞරවයෙන් මෙන් ම අතීත සංඝයා කෙරෙහි ඉමහත් කෘතඥතාවෙන් එම ශික්ෂාපද දිවිහිමියෙන් ආරක්ෂා කිරීමට උත්සාහ ගනී. ඒ අනුව ශීලය හේතුඵල සිද්ධාන්තය දක්නා නුවණින් යුත් ප්‍රඥාව සමඟ එකට බද්ධ ව ගමන් කළ යුතුවාක් මෙන් ම සමාධිය ද ප්‍රඥාව සමඟ එක් ව පැවැතීම ආර්ය මාර්ගයේ ලක්ෂණයයි. යමකු වඩන සීලය හා සමාධිය විමුක්තිය සාධනයට සෘජුව උපකාරවත් වන්නේ එවිටයි. මෙලෙස පටිච්චසමුප්පාදය පදනම් කොටගත් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්මතාව දකිමින් වැඩිය යුතු සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන ත්‍රිශික්ෂාවක් බුදුදහමින් පෙන්වා දී තිබේ. මෙබඳු සමයේ දර්ශනයකින් යුතු ප්‍රතිපදාවක පිහිටා විනය ශික්ෂාපද ආරක්ෂා කරන විට සීලය ද නිරායාසයෙන් සම්පූර්ණ වේ. මෙහි දී විනය ශික්ෂාපදවලට අදාළ බුද්ධාවවාද පිළිබඳ මනා අවබෝධයෙන් සිටීමත් පෙළ, අටුවා, ටිකා ඇසුරින් ප්‍රාමාණික දැනුමක් තිබීමත් තමන්ගේ අඩුපාඩු තේරුම් ගැනීමටත් තම සිතට නැගෙන කෙලෙස් හඳුනා ගැනීමටත් මහත් සේ උපකාරී වේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කොට වදාළ සමයේ දර්ශනයෙන් යුත් ශීලය සමාධියටත්, සමාධිය ප්‍රඥාවටත්, ප්‍රඥාව විමුක්තියටත්, විමුක්තිය විමුක්ති ඥානදර්ශනයටත් හේතු වේ. තවද ධර්මශ්‍රවණය තුළින් තේරුවන කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව උපදවා ගනිමින් සිල් රකිමින් ධර්මප්‍රීතියෙන් යුතු උද්‍යෝගයෙන් භාවනා කරන විට සද්ධා,

විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා යන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම සම්පූර්ණ වෙමින් ක්‍රමයෙන් අවිද්‍යාව ආදී කෙලෙස් දුරු කරමින් නිවන වෙත සමීප වේ. අප වඩන සීලය කෙතෙක් දුරට නිවන් මගට උපනිශ්‍රය වූවාදැයි බලන ප්‍රධාන මිම්මක් වන්නේ එමගින් කෙතෙක් දුරට චිත්ත සන්තානගත රාග, ද්වේෂ, මෝහ දුරු වූවා ද යන කරුණයි. විනය ප්‍රඥප්තීන්වලට සීමා විසිටිය ද අප තුළ මනා දක්මක් නොතිබුණහොත් තෘෂ්ණා, දෘෂ්ටි, ඊර්ෂ්‍යා, මද, මාන ආදී අඩු නොවන අතර නම් බුදුරදුන් අපේක්ෂා කළ සීලය අප තුළ වැඩුණා නොවේ. එසේ නොවන්නට කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන් හේතුඵල දහමට අදාළ ධර්ම කරුණු නිරතුරුව ශ්‍රවණය කරමින් තම සිත ගැන නුවණින් විමසා බලමින් තම සිතට නැගෙන අකුසල විතර්ක සංසිදුවමින් සැබෑ කායික වාචසික සංවරයක් තුළින් වැඩෙන සීලය සම්පූර්ණ කර ගැනීමත් උත්සාහවත් වීම වැදගත් වේ. ඒ අතර සමථ විදර්ශනා වශයෙන් ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාවෙහි නියැළීම ද අවශ්‍ය කෙරේ.

තවද ශීලයෙහි ආනිසංස පිළිබඳව පෙළ දහමෙහි නොයෙක් තැන කරුණු සඳහන් වේ. ආකංඛෙය්‍ය සූත්‍රයෙහි (ම.නි.1) දක්වෙන පරිදි සිල්වත් ව සිටීම තමාටත්, තම ඥාතීන්ටත්, තමාට සිව්පසයෙන් උවැටත් කරන්නන්ටත්, දෙවියන් ඇතුළු ගුණදහම් අගයන පින්කැමැති වෙනත් සත්ත්වයන්ටත්, තමන්ගේ විමුක්ති මාවතටත් බෙහෙවින් වැඩදායී වන්නකි. එනිසා මහලු වන තුරු ම සිල්වත් ජීවිතයක් ගත කළ යුතු බව සඳහන් වේ (ඝීෂං ඛාච ජරා ඤාය). සිල්වත්ව සිටීමෙන් තම සමයක් ප්‍රාර්ථනා සමාද්ධි වන අතර ඕනෑම පිරිසක් වෙත නිර්භයව (විශාරදව) යාමේ හැකියාව ද එමගින් ඇති වේ. එම ශීලය සමාධියට උපකාරවත් වන අතර මරණින් මතු සුගතිගාමී වීමට ද එය කුසලානිසංසයක් වශයෙන් හේතු වේ. තවද තමා විසින් රක්තා ලද පිරිසිදු ශීලය භාවනාවක් වශයෙන් මෙතෙහි කිරීමෙන් සීලානුස්සති භාවනාව වඩා නිවන් මගේ දොරටුවක් වශයෙන් එය සමථ විදර්ශනා වෙත යොමු කර ගැනීමේ හැකියාව ද පවතී.

පූජනීය මකුලුවේ සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් රචිත මෙම ග්‍රන්ථයෙහි සංසාදිසේස ගරුආපත්තීන්ගෙන් නැගී සිටිනු සඳහා

කළයුතු පිළියම් පිළිබඳවත්, චතුර්විධ කර්ම පිළිබඳවත්, අටුවා පිළිබඳ කෙටි විස්තරයකුත් ඇතුළත් වේ. ඒ අතර පිරිවෙස් මානත් ගැනීම හා දීම පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක වූත් තුලනාත්මකවූත් විග්‍රහයක් පළමු ලිපියෙහි ඇතුළත් වේ. එහිදී පිරිවෙස් මානත් ගැනීම හා දීම, පිරිවෙස් මානත් පිරීම, ආපත්ති ප්‍රභේද, ගරුකාපත්ති පටිවිෂන්ත වන ආකාරය හා අපටිවිෂන්ත වන ආකාරය, ඡන්දය ගැනීම හා දීම, පිරිවෙස් මානත් පිරීමේ දී රාත්‍රිවිෂේද වන ආකාරය ආදී විස්තර පෙළ, අටුවා, ටිකා, ආචාර්යවාද හා තදනුගත ග්‍රන්ථ ඇසුරින් විමර්ශනාත්මකව කරුණු විග්‍රහ කොට ඇත. මේ පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වන, ඊට අදාළව විනයකර්ම කරගැනීමේ අපේක්ෂාවෙන් සිටින භික්ෂූන් වහන්සේලාට මෙයින් ඉමහත් ප්‍රයෝජනයක් සැලසේ. දෙවන ලිපියෙන් විස්තර වන්නේ චතුර්විධ කර්ම පිළිබඳවයි. මෙහිදී විස්තර වන්නේ සමථයන්ගෙන් විසඳිය යුතු සම්මුඛාවිනය ආදී සප්තවිධ සමථයන්ට අයත් විවාද, අනුවාද, ආපත්ති, කිව්ව යන සතර අධිකරණ යටතේ එන කිව්වාධිකරණයට අයත් සතරාකාර කර්මයන් ය. එනම් අපලෝකන කම්ම, ඤාත්ති කම්ම, ඤාත්ති දුතිය කම්ම, ඤාත්ති චතුත්ථකම්ම යනුවෙන් හැඳින්වෙන කර්ම පිළිබඳවයි. සංඝයාට නියමිත කාර්යයන් දැක්වීමේ දී මෙම සතර බෙහෙවින් වැදගත් වන අතර ඒ පිළිබඳව මනා අවබෝධයකින් සිටීම භික්ෂූන් වහන්සේලාට බෙහෙවින් ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇත. සාමාන්‍ය පොතපතකින් තබා විනය පිළිබඳ මෑතක ලියැවුණු ප්‍රධාන කෘතියකින් පවා එළි නොදැක්වුණු අතිශය වැදගත්, අතිශය දුර්ලභ, දෛනික භික්ෂු ජීවිතයට අවශ්‍ය ප්‍රායෝගික කරුණු රැසක් මෙහි ඇතුළත් වන අතර එයින් සැහෙන ප්‍රමාණයක් ශ්‍රී ලංකා සිංහල විශ්වකෝෂයේ 13 වන කාණ්ඩයේ පළවූයේ ද සුදස්සන හිමියන්ගේ විනය විශාරදත්වයේ හා කැපවීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බව මෙහිලා සතුටින් සඳහන් කරමු. එය සිංහල මාධ්‍යයෙන් පොතපත කියවන භික්ෂූන් වහන්සේලා ඇතුළු විද්‍යාර්ථීන්ට පමණක් හිමිවූ සුවිශේෂී අවස්ථාවක් බව කිව යුතු ය. ග්‍රන්ථයෙහි අවසානයට එන 'අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක්' යන ලිපියෙන් බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ විද්වත් මතවාද පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක මෙන් ම විවේචනාත්මක ලිපියක් ඉදිරිපත් වේ. ප්‍රමාණයෙන් කුඩා වුව ද මෙම ග්‍රන්ථයෙන් ඉදිරිපත්

කෙරෙන විනය කරුණු විශේෂයෙන් හික්මුන් වහන්සේලාගේ දැනුවත්භාවය සඳහා බෙහෙවින් උපකාරවත් වන අතර එය ශාසන විරස්ථිතිය සඳහා ද හේතු වනු ඇත.

වසර ගණනාක් පර්යාජිකයා, ප්‍රතිපත්තිගරුක ස්වාමීන් වහන්සේලා පාසෙවණෙහි මහත් ශ්‍රද්ධාවෙන්, කැපවීමෙන් හා විනයගරුකව ධර්මවිනය හදාරා එය තම ජීවිතයට ද ප්‍රායෝගිකව සම්බන්ධ කර ගනිමින් දුර්ලභ පොතපත ගවේෂණය කරමින් තවදුරටත් අඛණ්ඩව ස්වයං අධ්‍යයනයෙහි නියුතුව ක්‍රියා කරන ගරු ඔකුලැවේ සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් තමන් ලද දැනුම තව බොහෝ දෙනෙකුට බෙදාදීමේ කරුණාධ්‍යායයෙන් සම්පාදිත මෙම ග්‍රන්ථය කාලීන අවශ්‍යතාවක් සම්පූර්ණ වශයෙන් සඳහන් කළ හැකි ය. විනයගරුකව ශීලපාරිශුද්ධිය අපේක්ෂාවෙන් පිරිවෙස් මානත් පිරිමේ අවශ්‍යතාව ඇති බොහෝ ස්වාමීන් වහන්සේලාට මෙම පොත මහත් සේ උපකාරී වනු ඇත. දිගුකලක් තිස්සේ මෙම විෂය පථයට අදාළව පැවැති මහත් අඩුවක් මේ ග්‍රන්ථය එළි දැක්වීමත් සමඟ පිරිමැසෙන අතර එය දෙවියන් සහිත සත්පුරුෂ ලෝකයාගේ ඉමහත් චිත්තාරාධනයට නිසැකව හේතුවනු ඇත. එහි ගෞරවය සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේට පමණක් නොව උන්වහන්සේගේ දයාබර දෙමාපියන්ටත් ආචාර්ය උපාධ්‍යායයන් වහන්සේලාටත් හිමි විය යුතු ය. සම්බුදු සසුනෙහි උන්නතිය වෙනුවෙන් මෙම තරුණ යතිවරයාණන් කෙරෙහි මහත් බලාපොරොත්තු තබාගත හැකි අතර ඉදිරියටත් මෙබඳු ශාසන අභිවෘද්ධිදායී සත්ක්‍රියා සිදු කිරීමට සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේට නිදුක් නිරෝගි දිගාසිරි සම්පත් සැලසෙවා'යි ඉතා සිතින් පතමු.

ත්‍රිපිටකාචාර්ය,

උස්ගොඩ ධම්මගරු හිමි

(පණ්ඩිත, BA (Hons), MA, MEd, MSSc, MPhil),

මෙත්තාරාමය, බම්බලපිටිය.

LA Buddhist Vihara,

920, N Summit Ave, Pasadena, CA 91103, USA

2559 / 2015.12.18

හැඳින්වීම

“සබ්බදුක්ඛනිස්සරණනිබ්බාණසච්ඡිකරණත්ථාය ඉමං කාසායං ගහෙන්වා පබ්බාපේන මං හත්තේ අනුකම්පං උපාදය”¹ යනුවෙන් සියලු දුකින් නිදහස් වී නිවන් සුවය සාදා ගනු පිණිස මෙම සිවුරු ගෙන මා පැවිදි කරන සේක්වා යැයි, පවසමින් සසුන් වන් කුල පුත්‍රයාගේ සාමණේර පැවිද්ද සිද්ධියට පත් වනු ලබන්නේ කෙසේ බැම, සිවුරු පෙරවීම, තිසරණ දනය යන කරුණු තුනෙනි.² පිරිපුන් විසි වයස් ඇති සාමණේර නම සංඛරදෝස විරහිත වූ බද්ධාබද්ධ සීමාවක් තුළ දී පඤ්චවාර්ගික සංඝයා රැස් ව උපසම්පදා කරනු ලබයි නම් එයින් අධිසීල සංඛ්‍යාත වූ උපසම්පදාව ද ලැබෙනු ඇත.

නිවන්මග හෙවත් විශුද්ධිමාර්ගය වැඩිය යුත්තේ සීලය පිහිටාධාර කර ගෙන යැ. නිර්වාණ සාධනය සීල ප්‍රතිෂ්ඨාවෙන් සිදුවන බැවින් සසර දුකින් නිදහස් වනු කැමැති කුල පුත්‍රයන් කොයි කවුරුත් පාහේ තම විමුක්තිය මෙන් ම ශාසනයේ චිර පැවැත්මට හේතු උපනිශ්‍රය වන විනය පිටක පරිපාපන්න වූ ශික්ෂාපද සීලය දැන උගෙන හික්මිය යුතුය.

‘වත් මානත් පිරිමේදී දත යුතු කරුණු, චතුර්විධ කර්ම සහ අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක්’ යන නමින් එළිදැක්වුණ මෙම ග්‍රන්ථයෙහි හික්කුන් විසින් අත්‍යවශ්‍යයෙන් දැන ගත යුතු විනය කරුණු රාශියක් සඳහන් වේ. වත් මානත් ගනු ලබන සහ පුරනු ලබන විටදීත් චතුර්විධ කර්මවලදීත් විශේෂයෙන් දත යුතු වූ මැ වැදගත් කරුණුවලට මෙහි දී අපි අවධානය යොමු කළෙමු. ‘අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක්’ යන ලිපියෙන් උත්සාහවත් වූයේ අටුවාව බුද්ධ අදහස දත් මහාකාශ්‍යප ආදී මහජතුමන් තැබූ වාචනාමාර්ගය බැවින් එය බුද්ධදේශනාවක් ම බව පෙන්වීමටත්, මහාප්‍රාඥවූ සබ්බපරියත්තිධර ටීකා ඇදුරන් අටුවාවට දක්වූ ගෞරවයත්, මෙකල මද නුවණ ඇති අප වැන්නවුන් එය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් හෝ විවේචන එල්ල කිරීමක් හෝ සිදු කරන්නේ නම් එයට ඇති සුදුසුකම කුමක්ද යන්නත් පෙන්වීමට යැ.

1. විමති විනෝදනී ටීකා පිට 363 1935

2. -එම- (කේසවඡේදන කාසායවිවාදන සරණදනානි පබ්බජ්ජං නාම)

මෙහි එන පිරිවෙස් මානත් ගැනත් වතුර්විධ කර්ම ගැනත් සඳහන් කරුණු අප විසින් කලකට පෙර ලියන ලද ලිපි දෙකකි. අටුවා ගැන ලිපිය මෑතක ලියන ලද්දක් බැවින් භාෂා ශෛලිය තරමක් වෙනස් වූ ඇත.

මෙබඳු ශාස්ත්‍රීය කටයුතු සිදු කිරීමට තරම් අපට ඇවැසි ශක්තිය ලබා දුන්නේ ශාසන දයාවෙන් ධර්ම විනය උගන්වා වදළ දිද්දෙණිය, රණගිරිලෙන අරණ්‍යසේනාසනාධිපති අප ගුරුදේවෝත්තම විනය පරියත්තිධර අස්මදවාර්ය විද්‍යාවේදී අතිපූජනීය නුවරඑළියේ ඤාණසීලාභිධාන යතිශ්‍රේෂ්ඨ නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ යැ. එසේ මැ මුල පටන් ශාස්ත්‍රීය කටයුතුවල අප ව යොදවමින් අවැසි උපදෙස් නන් අයුරින් ලබා දෙමින් මහාපිහිටක් වූයේ මෙම ග්‍රන්ථයට හරවත් පෙරවදනක් සැපයූ රාජකීය පණ්ඩිත, දර්ශනපති අතිපූජනීය උස්ගොඩ ධම්මගරු කලාණම්ත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ යැ.

එසේ මැ අපට ආචාර්යත්වයෙන් පිහිට වූ ගුරු උතුමන් වහන්සේලා වන අතිපූජනීය මහාචාර්ය අත්තංගනේ රතනපාලාභිධාන මහාස්වාමීන් වහන්සේටත් අතිපූජනීය ත්‍රිපිටකාචාර්ය මිටියාගොඩ විජයනාග මහාස්වාමීන් වහන්සේටත් අතිපූජනීය සුපේශල ශික්‍ෂාකාමී විනය විශාරද ගලේවෙල ඤාණදස්සන ස්ථවිර ස්වාමීන් වහන්සේටත් එක සිතින් ගෞරව පුද කරමින.

මෙම ගත සම්පාදනය කිරීමෙන් අත් වූ කුසලය යථෝක්ත මහාස්වාමීන් වහන්සේලාටත් ශ්‍රී කලාණ්‍ය යෝගාග්‍රමාධිපති අග්ගමහාකම්මට්ඨානාචාර්ය පරම පූජනීය නාඋයනේ අරියධම්මාභිධාන මහාස්වාමීන් වහන්සේටත් ශ්‍රී කලාණ්‍ය යෝගාග්‍රම සංස්ථාවේ මහාලේඛකාධිකාරී ත්‍රිපිටක විශාරද කහගොල්ලේ සෝමවංසාභිධාන මහාස්වාමීන් වහන්සේටත් ශාස්ත්‍රීය ධර්ම සේවාවන්හි දී කලාණම්ත්‍රත්වයෙන් අපට සහය දෙන අතිපූජනීය දර්ශනපති උරුපැලැව්වේ හේමාරාම ස්ථවිර ස්වාමීන් වහන්සේටත් කලාණම්ත්‍ර සබ්බන්තවාරී උතුමන්ටත් නිරෝගී සැප නිවන් සැප ලැබේවායි මෙෙත්‍රියෙන් පුණ්‍යානුමෝදනා කරමින.

තව ද මෙම කුසලය මිය පරලොව ගිය අප පියතුමන්ට අත් වී
ස්වර්ගමෝක්ෂ සම්පත් ලබාවා! එසේ මැ සුඡීවත් ව සිටින මෑණියන්ටත්,
මෙම ග්‍රන්ථය සැකසීමේ දී වෙහෙස මහන්සි නොබලා නන් අයුරින්
උපකාරකල පින්වත් පුණ්‍ය ශ්‍රී තුෂන්ත මහතාටත්, දිනුෂා පබසරා
මෙනෙවියටත්, සංඡීවනී මහාත්මනියටත් ධර්ම දනයට සහ සම්බන්ධ වූ
පින්වතුන්ටත් සිවුපසයෙන් උපකාර කරනු ලබන දයාකකාරකාදීන්ටත්
නිරෝගි සැප දීර්ඝායු සම්පත් ලබමින් පාරමී පුරා භව නිස්තරණය
කෙරෙත්වායි ආශිංසනය කරමිනි.

මෙවගට,

සාසනස්ථිතිකාමී,

මකුලැවේ සුදස්සන හික්ෂු තැන වම්හ.

දහම් මැදුර සෙනසුන,

නෙළුම් පෙදෙස,

කලපථවාච, රාජගිරිය.

2559 / 2015.12.20

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස !!!
(භාග්‍යවත් වූ අර්හත් වූ සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා !!!)

පිරිවෙස් මානත් පිරිමේදී දහයුතු කරුණු

බුදුසසුනේ පැවැත්ම වූ කලී විනය මත රඳා පවතින්නකි. හික්ෂුව විනයගරුක වන තරමට ශාසනික අර්බුද නොහට ගන්නා අතර සසුනෙහි විරස්තිවියට එය බෙහෙවින් උපකාරී වේ. ප්‍රථම මහාසඞ්ඨිතියේදී මහාකාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ “ඇවැත්නි, පළමුව කුමක් සම්භාසනා කරන්නෙමු ද? ධර්මය හෝ විනය හෝ දැ” යි විමසූ විට “ස්වාමීනි, මහාකාශ්‍යපයන් වහන්ස, විනය නම් බුදුසසුනෙහි ආයුෂයි. විනයෙහි සිටි කල ශාසනය සිටියේ වෙයි” යනුවෙන් අනෙක් මහරහතන් වහන්සේලා පිළිතුරු දුන්හ.¹ බාහිර දියුණුවකින් ශාසනික දියුණුව කිසිකලෙක මැනිය නොහැකිය. ගොඩනැගිලි, විහාරාරාම කොතෙක් දියුණු වුවත්, හික්ෂුව පැවැත්මෙන් හා විනය-පර්යාප්තියෙන් පිරිහෙන්නේ නම්, ශාසනික පරිහානියට මෙය සෘජුවම බලපානු ඇත. එබැවින් සැබෑ සසුන් දියුණුව අපේක්ෂා කරන නවක, මධ්‍යම, ස්ථවිර යන සෑම හික්ෂුවක් ම පාහේ විනයගරුක විය යුතු සේම විනය-පර්යාප්තිය පිළිබඳව ද මනා අවබෝධයක් ඇති කරගෙන කටයුතු කළ

1. ‘විනයෝ නාම බුද්ධසාසනස්ස ආයු, විනයේ ධීනේ සාසනං ධීනං හෝති’,
සම.පා 1, 07 පිට තේ.මු.

යුතුය. චතුර්විධ විනයකර්මයන්ට ඇතුළත් වන සීමා සම්මුති, සීමා සමූහන, කඨිනත්ථාර, උපසම්පදා, වත් මානත්දීම්, අඛිභාහන කර්ම ආදිය පිළිබඳව වඩාත් නිවැරදි අවබෝධයක් ඇති කර ගත යුතුය. මෙම ග්‍රන්ථයෙන් දක්වනු ලබන්නේ පිරිවෙස් මානත් පිරිමේදී දතයුතු වැදගත් සහ අප්‍රකට කරුණු ය.

භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම විනය විවෘත වූ තරමට බබළන බවත් වැසුණු තරමට නොබබළන බවත් දේශනා කර ඇති බව කොයි කවුරුත් දන්නා වූ ප්‍රකට කරුණකි.¹ අප්‍රකට වූත් වැදගත් වූත් විනය කරුණු ඉස්මතු වීම සසුන් දියුණුවට හේතු වන බව නුවණැති සත්පුරුෂ භික්ෂූහු දනිත්. වර්තමානයේ දී වත් මානත් දෙනු ලබන සහ පුරනු ලබන බොහෝ භික්ෂූන් තුළ පවතිනු ලබන්නේ ඒවා ගැන මද අවබෝධයකි. නිසි ආකාර අවබෝධයකින් තොරව වත් මානත් දීම් සහ පිරිමි සිදු කරනු ලැබීමේදී එයින් අපේක්ෂිත අදහස ඉටු නොවනු ඇත. මෙම පිරිවෙස් මානත් ග්‍රන්ථයෙන් උත්සාහවත් වනුයේ ඒවා ගැන තරමක හෝ අවබෝධයක් ලබා දීමට ය. මෙහි දක්වනු ලබන සෑම කරුණක් ම පාහේ පෙළ, අටුවා, ටීකා ආදීන්හි දක්වා ඇති කරුණු ම ය. ඇතැම් විට සමහරෙක් මෙහි කියා ඇති කරුණු පිළිගැනීමට ද මැළිවිය හැක. එසේ වුවත් මෙම ග්‍රන්ථය අවසානය තෙක් ඉවසීමෙන් හා විමසීමෙන් යුතුව කියවීමට උත්සාහවත් විය යුතුය. අදාළ ග්‍රන්ථයන්හි පිටු අංක ඒ ඒ තැන දක්වා ඇති බැවින් විමති ඇත්තන්ට ඒවායෙන් බලා වුව ද දත හැකිය.

බුදුසසුනෙහි සිදු කරනු ලබන විනයකර්ම සිවුවැදැරුම් වේ.

එනම්;

1. අපලෝකන කම්ම
2. ඤාත්ති කම්ම
3. ඤාත්ති දුතිය කම්ම
4. ඤාත්ති චතුස් කම්ම²

වශයෙනි.

1. 'තථාගතප්පචේදිනෝ භික්ඛවේ, ධම්මවිනයෝ විවටෝ විරෝචති නෝ පටිච්ඡන්තෝ', අං.නි. නික නිපානය

2. 'පටිච්චාරපාලි ii, කම්මවග්ග, බු.ජ.ත්‍රි. 300 පිට

පිරිවෙස් දීම, මානත් දීම, මූලාය පටිකස්සන යන මේවා ඉහත කී සිවුවැදෑරුම් කර්ම අතරින් ‘ඤාති වතුරුප් කර්මය’ ගණයට ඇතුළත් වේ. ඕසාරණ, නිස්සාරණ, සම්මුති, දාන, නිග්ගහ, සමනුභාසන, කම්ම ලක්ඛණ වශයෙන් ‘ඤාති වතුරුප්-කම්ම’ සත් තැනෙක යනු ලැබේ.¹ මෙම හත අතරින් දාන, නිග්ගහ, කම්මලක්ඛණ යන තුනට ඉහත කී පිරිවෙස් ආදී කර්ම හතර ඇතුළත් වනු ඇත. දානයෙහි පිරිවෙස් දීම, මානත් දීම දෙකත් නිග්ගහයෙහි දී මූලාය පටිකස්සනයත් කර්ම-ලක්ෂණයෙහි අබ්භාහනයත් ඇතුළත් වනු ඇත.²

ඇවැත්

පිරිවෙස් මානත් පුරනු ලබන්නේ ගරු-ඇවැත්වලින් නැගී සිටීම සඳහාය. එබැවින් පළමු කොට ඇවැත් ගැන දැනීමක් ඇති කර ගැනීම වැදගත් ය.

ඇවැත් වනාහි:

ලහුකාපත්ති-ගරුකාපත්ති

සාවසේසාපත්ති-අනවසේසාපත්ති

දුට්ඨුල්ලාපත්ති-අදුට්ඨුල්ලාපත්ති³

වශයෙන් සයවැදෑරුම් වේ.

සත් වැදෑරුම් ආපත්තිස්කන්ධ අතරින් පාරාජික, සඛිසාදිසේස යන ආපත්තිස්කන්ධ දෙක නොමැතිව සෙසු ආපත්තිස්කන්ධ පහ ලහුකාපත්ති නම් වේ.

එම පහ නම්:

1. ථුල්ලච්චය

2. පාවිත්තිය

3. පාටිදෙසනිය

4. දුක්කට

5. දුබ්බාසිත

වශයෙනි.

1. ‘පටිච්චසාලි ii, කම්මවග්ග, බු.ජ.ත්‍රි. 306 පිට

2. සමන්තපාසාදිකා 4, 1053 පිට තේ.මු.

3. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමප්කඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 376 පිට

පාරාජික, සඞ්ඝාදිසේස යන ආපත්තිස්කන්ධ දෙක ගරු ආපත්ති නම් වේ. එම ආපත්තිස්කන්ධ හත අතරින් හයක්ම සාවසේස ආපත්ති නම්. එකක්ම වූ පාරාජිකාපත්තිස්කන්ධය 'අනවසේසාපත්ති' නම්. ඡෙජ්ජගාමිනී යනු ද පාරාජිකා-ආපත්ති වලට නමකි. මුල් ඇවැත් කඳු දෙක දුටුල්ලාපත්ති නම්. සෙසු පහ අදුටුල්ල නම් වේ.¹ තව ද දේශනාගාමිනී ආපත්ති, වුට්ඨානගාමිනී ආපත්ති යනුවෙන් ඇවැත් දෙවැදෑරුම් වේ.² ඉහත කී පුල්ලව්වය ආදී 'දේසනාගාමිනී' ආපත්තින් සඞ්ඝයා වෙත හෝ ගණයා වෙත හෝ පුද්ගලයා වෙත දෙසා පිරිසිදු විය හැකිය. සඞ්ඝයා වෙත 'දේශනාගාමිනී' ඇවැත් දෙසනු ලබන කල්හි අදාළ ආපත්ති දේශක භික්ෂුව සඞ්ඝයා වෙත එළඹ උත්තරාසඞ්ගය (නතිපට-සිවුර) එකස් කොට පොරවා වැඩිමහල් භික්ෂූන්ගේ පා වැද ඇඳිලි බැඳ ඇවැත් දෙසිය යුතුය. ව්‍යක්ත, ප්‍රතිබල භික්ෂුවක් ඇවැත් පිළිගත යුතු අතර එම භික්ෂුව සඟ මැද දී ඤැත්ති- කර්මයකින් තමාව සම්මත කරවා ගත යුතුය. ඤැත්ති-කර්මය චතුර්විධ කර්මයන්ට ඇතුළත් බැවින් මේ සඳහා සීමා පාරිශුද්ධිය ද අවශ්‍ය වේ. ගණයාට (තෙනමකට) ඇවැත් දෙසනු ලබන කල්හි මෙපරිද්දෙන් ම ඇවැත් පිළිගනු ලබන භික්ෂුව 'සුණාකු මේ ආයස්මන්තා' ආදී වශයෙන් ගණ-ඤැත්තිය තබා තමාව සම්මත කරවා ගත යුතුය. දෙදෙනකුට ඇවැත් දෙසීමෙහි දී ඤැත්තිය නොතබා ඇවැත් පිළිගැනීම කළ යුතුය.³

'වුට්ඨානගාමිනී-ආපත්ති' යනු සඞ්ඝාදිසේසාපත්තිහු ය. මෙම සඟවෙසෙස් ඇවැත් (දහතුන) නිකාය හෙවත් ආපත්තිස්කන්ධය සඟවෙසෙස් ඇවැත් නම්.⁴ 'සඞ්ඝාදිසේසෝති සඞ්ඝෝ තස්ස ආපත්තියා පරිවාසං දේති, මූලායපටිකස්සති මානතං දේති අබ්භේති න සම්බතුලා, න ජිකපුග්ගලෝ තේන වුව්වති සඞ්ඝාදිසේසෝ'⁵ යනුවෙන් සඞ්ඝයා ඇවැත්ට පිරිවෙස් දෙයි. මූලාය පටිකස්සනය කරයි, මානත දෙයි, අබ්භාහනය කරයි. මෙය වූ කලි උපසපන් භික්ෂූන් දෙතුන් දෙනෙකුට පමණක් සිදු කළ නොහැක්කක් වන අතර එක් උපසපන් භික්ෂුවකට ද සිදු කළ නොහැක්කකි. විනය-අටුවාවෙහි 'සඞ්ඝෝ ආදිමහි වේව සේසේ

1. සම.පා 4, 943 පිට භේ.මු.

2. සම.පා 3, 739 පිට භේ.මු.

3. සම.පා 2, 461-462 පිට භේ.මු.

4. සම.පා 2, 370 පිට භේ.මු.

5. පාරාජිකාපාලි, බු.ජ.ත්‍රි., 260 පිට

ව ඉවිජ් තබ්බෝ අස්සාති සඞ්ඝාදිසේසෝ¹ යනුවෙන් 'සඞ්ඝයා ආදියෙහි මෙන් සෙසු තැනිති ද කැමැති විය යුත්තේනු'යි සඞ්ඝාදිසේස' යැයි සඳහන් කොට ඇත. මෙම පිරිවෙස්, මූලායපටිකස්සන, මානත්, අබ්භාහන යන සියල්ලට ම සඞ්ඝයාගේ කැමැත්ත තිබිය යුතු අතර සඞ්ඝයා නොමැතිව එකඳු කර්මයක් වත් සිදු කිරීමට නොහැකි බැවින් සියලුම තැනිති සඞ්ඝයා කැමැති විය යුතු හෙයින් සඞ්ඝාදිසේස යැයි කියනු ලැබේ.²

පරිවාර පාළියෙහි ද

'සඞ්ඝාදිසේසෝති යං චුත්තං තං සුඤ්ඤානි යථා තථං,
සඞ්ඝෝව දේති පරිවාසං මූලායපටිකස්සති,
මානසං දෙති අබ්භෙති තේනේතං ඉති චුච්චති.'³

යනුවෙන් කියන ලද්දේ වේ.

මූලසික වර්ණනාවෙහි ද 'චුට්ඨානගරුකත්වයෙන් සඟවෙසෙස් ඇවැතට ගරුකයැයි නම් කළෝ, සඞ්ඝෝ ආදිමහි -පෙ-සඞ්ඝාදිසේසෝ' යි නිරුත්ති හෙයින් සඟවෙසෙස් අවන් භික්ෂුව විසින් පිහිටිය යුතු ආදිය යැයි කියන ලද පිරිවෙසෙහි ද සේසය යැයි කියන ලද මානත් අබ්භාන-කර්මයන්හි ද සඞ්ඝයා විසින් කැමැති විය යුත්තේ මේ ඇවැතට නුයි සඞ්ඝාදිසේස නම් වේ යැයි සඳහන් වේ.⁴ තෙළෙස් සඟවෙසෙස්-ඇවැත් අතුරින් යම් ඇවැතකට පැමිණි භික්ෂුව පිරිවෙස් මානත් ආදී විනයකර්ම සිදු කොට එම ගරු ඇවැතින් නැගී සිටීම කළ යුතුය.⁵

තමාට සඟවෙසෙස්-ඇවැත් නැත්තේ වුව ද ඇත්තාවූ අනෙක් භික්ෂූන්ට උපකාර කිරීම සඳහා පිරිවෙස්, මානත් ගැන මනා අවබෝධයක් භික්ෂුව විසින් ඇති කරගත යුතුය. 'පරි' පූර්ව / වස ධාතුවෙන් පරව 'ණ' ප්‍රත්‍ය වී සැකසුණාවූ 'පරිවාස' යන්නෙන් යම් කිසි විශේෂ අපේක්ෂාවක් ඇතිව වාසය කිරීම අදහස් කරයි. එම අපේක්ෂාව නම් සඟවෙසෙස්-ඇවැතින් පිරිසිදු බවයි. එයට 'ඉක' ප්‍රත්‍යය වී (පරි + වස + ණ + ඉක > පාරිවාසික) පිරිවෙස් වසන්නේ යමෙක් ද හෙතෙම 'පාරිවාසික' යැ යි කියනු ලැබේ. අටුවාවෙහි 'පාරිවාසිකාති පරිවාසං

1. සම.පා 2, 370 පිට භේ.මු.

2. සම.පා 2, 371 පිට භේ.මු. / සම.පා 4, 1004 පිට භේ.මු.

3. පරිවාරපාළි 2, බු.ජ.ත්‍රි., පිට

4. මූලසික වර්ණනා 29 පිට

5. පාළි මුත්තක විනය විනිච්ඡය, 305 පිට

පරිවසනතා' යනුවෙන් කියන ලද්දේ එබැවිනි.¹

පිරිවෙස් වනාහි:

1. අපටිච්ඡන්ත-පිරිවෙස්

2. පටිච්ඡන්ත-පිරිවෙස්

3. සුද්ධන්ත-පිරිවෙස්

4. සමෝධාන-පිරිවෙස්²

යනුවෙන් සිවුවැදැරුම් වේ.

එම සිවුවැදැරුම් පිරිවෙස් අතරින් 'යෝ හික්ඛවේ, අඤ්ඤෝපි අඤ්ඤතින්තිය පුබ්බෝ ඉමස්මිං ධම්මවිනයේ ආකඛ්ඛති පබ්බජ්ජං ආකඛ්ඛති උපසම්පදං තස්ස වක්ඛාරෝ මාසේ පරිවාසෝ දානබ්බෝ'³ යනුවෙන් 'මහණෙනි, පෙර අන්‍ය තීර්ථක වූ අන් යමෙක් ද මේ ශාසනයෙහි ප්‍රවෘත්තාව හා උපසම්පදාව කැමැති වේ නම්, ඔහුට සිව්මසක පිරිවෙස්ක් දිය යුතු' යැයි මහාබන්ධකයෙහි වදාළා වූ තීර්ථක-පිරිවෙස් වනාහි 'අපටිච්ඡන්ත' පිරිවෙස් නම් වේ.⁴ මෙය නග්න පරිබ්‍රාජක වූ ආජීවකයන්ට හෝ අවේලකයන්ට දිය යුත්තකි. අන්‍යයන්ට නොදිය යුතුය. ඉදින් එබඳු පුද්ගලයෙකු වුව ද සඵවක් හෝ තීර්ථක-ඇඳුමක් හෝ ඇඳගෙන එන්නේ නම් ඔහුට ද නොදිය යුතු බව විනය අටුවාවෙහි පවසා ඇත.⁵ විමතිවිනෝදනී ටිකාවෙහි නග්නව පැමිණෙන ක්‍රියාවාදී නිගණ්ඨයන්ට වුව ද දිය යුතු බව සඳහන්ව ඇත.⁶ ඉහත කී අපටිච්ඡන්ත-පිරිවෙස් මෙම පිරිවෙස් කථාවෙහි දී අදහස් නොකෙරෙන අතර සෙසු පිරිවෙස් තුන අතරින් යම් පිරිවෙස්ක් යම් හික්ෂුචක විසින් සගවෙසෙසකට පැමිණ වසන ලද්දේ නම්, එයින් සුදුසු ක්‍රමයක්, ඇවැත් පරික්ෂා කොට බලා දිය යුතුය.⁷

මානන වනාහි:

1. අපටිච්ඡන්ත-මානන

2. පටිච්ඡන්ත-මානන

1. සම.පා 4, 859 පිට තේ.මු.

2. -එම-

3. මහාවග්ගපාලි 1, බු.ජ.ත්‍රි. 174 පිට

4. සම.පා 4, 860 පිට තේ.මු.

5. සම.පා 3, 740 පිට තේ.මු.

6. විමතිවිනෝදනී-ටිකා, මහාබන්ධක

7. සම.පා 4, 860 පිට තේ.මු.

3. පක්ඛමානත

4. සමෝධාන-මානත¹

යනුවෙන් සිවුවැදැරුම් වේ.

‘භික්ෂුන්ට බුහුමන් (ගරු) කිරීම මානත’² යනුවෙන් පාරාජිකා-ගැටපදයෙහි විග්‍රහ වේ. සමන්තපාසාදිකාවෙහි ද ‘භික්ඛු මානත්තායාති භික්ඛුනං මානනභාවාය, ආරාධනස්ථායාති චුත්තං හොති’³ යැයි ‘භික්ඛුමානන්තාය යනු භික්ෂුන්ට බුහුමන් කිරීම පිණිස ය, සතුටු කිරීම පිණිස යැයි කියන ලද්දේ වෙයි’ යනුවෙන් පවසා ඇත. මානිකථායකාවෙහි ද එය එලෙස ම සඳහන් වේ.⁴ යම් නොපිළිසන් වූ එක් සඟවෙසෙස් ඇවැතකට හෝ බොහෝ ඇවැත්වලට පිරිවෙස් නොදී සය රයක මානත පමණක් දේ නම්, එය ‘අපට්ච්ඡන්ත’ හෙවත් නොපිළිසන් මානත නම් වේ. ‘පට්ච්ඡන්ත’ ඇවැත්වලට පිරු පිරිවෙස් ඇත්තහුට දෙන්නාවූ මානත පට්ච්ඡන්ත මානත යි. යම් පිළිසන් වූ හෝ නොපිළිසන් වූ හෝ ඇවැත්වලට භික්ෂුණින්ට අඩමසක් සඳහා දෙන්නා වූ මානත ‘පක්ඛමානත’ නම් වේ.⁵ සමෝධාන පිරිවෙස පිරුවහුට දෙන්නාවූ මානත ‘සමෝධානමානත’ නම් වේ.⁶

දසවිධ පට්ච්ඡන්තභාවය

පිරිවෙස්, මානත් ගැන දැන ගැනීමට මත්තෙන් ඇවැත් පිළිසන් වන්නාවූත් නොපිළිසන් වන්නාවූත් ආකාරය ගැන දැනීමක් ඇති කර ගත යුතු බැවින් මෙතැන් සිට එය දක්වනු ලැබේ. සඟවෙසෙස් ඇවැතක් පිළිසන් වීම ආකාර දහයකින් සිදු වේ.

එනම්:

- ◆ ආපත්ති ව හෝති ආපත්තිසංඤ්ඤී ව
(ඇවැතක් ද වෙයි. ඇවැතක් යන සංඤ්ඤාව ද හෙවත් හැඟීම ඇත්තේ වෙයි.)
- ◆ පකතත්ත ව හෝති පකතත්තසංඤ්ඤී ව
(ප්‍රකෘතිය වූයේත් ද වෙයි. ප්‍රකෘති යන සංඤ්ඤාව ඇත්තේ ද වෙයි.)

1. සම.පා 4, 867 පිට හේ.මු.

2. පාරාජිකා ගැටපදය, අමිතිරිගල පඤ්ඤාවංස, 55 පිට, 1941 අත්තනගල්ල

3. සම.පා 2, 454 පිට හේ.මු.

4. මානිකථායකවා, 50 පිට හේ.මු.

5. සම.පා 4, 864 පිට හේ.මු.

6. සම.පා 4, 809 පිට හේ.මු.

- ◆ අනන්තරායිකෝ ව හෝති අනන්තරායික සඤ්ඤී ව
(අනතුරු නැත්තේ ද වෙයි. අනතුරු නැත්තේ ය යන සඤ්ඤාව
ඇත්තේ ද වෙයි.)
- ◆ පහු ව හෝති පහු සඤ්ඤී ව
(හැකියාව ද ඇත්තේ වෙයි. හැකියාව ඇත්තේ ය යන සඤ්ඤාව
ද ඇත්තේ වෙයි.)
- ◆ ඡාදෙනුකාමෝ ව හෝති ඡාදේති ව
(වසනු කැමැත්තේ ද වෙයි. වැසීම ද කරයි.)

යන අයුරිනි.

එහි ‘ආපත්ති සඤ්ඤී’ යනු යම් භික්ෂුවක් සඟවෙසෙස් ඇවැතකට පැමිණ එය ‘සඟවෙසෙසක් ම වේය’ යන සඤ්ඤාව ඇති බවයි. එම භික්ෂුව එය සඟවෙසෙස් ඇවැතක් යන සංඥාවෙන්, දූන දූන වසාලයි නම්, හෙවත් අනෙක් උපසපන් භික්ෂුවකට ආරෝචනය නොකරයි නම්, පිළිසන් වේ. ලහු-ඇවැතක් ගරු-ඇවැතක් කියා හෝ ගරු-ඇවැතක් ලහු-ඇවැතක් කියා හෝ වසාලයි නම් ‘අලජ්ජි’ පක්‍ෂයේ සිටියි. ඇවැත පිළිසන් නොවේ. ගරු-ඇවැත, ගරු-ඇවැත ය යි දූන දූන වසාලයි නම්, ඇවැත පිළිසන් වේ. හුදෙක් ගරු-ලහු බව නොදූන ඇවැත වසාලමි’යි සිතා සඟවයි නම්, එයින් පිළිසන් වේ.¹ ‘පකතන්ත’ යනු ත්‍රිවිධ වූ උක්ෂේපනීය-කර්ම නොකරන ලද්දවුන් සහ උක්ඛිත්තානුවත්තක නොවූවන් ය. (උක්ෂේපනීය-කර්ම කළවුන්ට අනුවර්තනය නොවුණවුන්) ඇවැත් නොදකීමෙහි, ඇවැතට පිළියම් නොකිරීමෙහි, පව්ව දෘෂ්ටි අත් නොහැරීමෙහි කියා උක්ෂේපනීය-කර්ම සිදු කරන්නා වූ ආකාර තුනෙකි. මෙම උක්ෂේපනීය-කර්ම සිදුකළවුන් සහ ඔවුන්ට අනුවර්තනය වූවන් අප්‍රකෘති-භික්ෂූහුය. මොවුන්ගෙන් අන්‍ය වූවෝ ප්‍රකෘති-භික්ෂූහු වෙති. සඟවෙසෙසකට අවන් භික්ෂුවක් තමා ප්‍රකෘති-භික්ෂුවක් යන සංඥාව ඇත්තේ වී ඇවැත වසාලයි නම්, පිළිසන් වේ. ප්‍රකෘති නොවූ (උක්ඛිත්තක, උක්ඛිත්තානුවත්තක) භික්ෂුවක් තමා ප්‍රකෘති යන සංඥාව ඇතිව හෝ නැතිව ඇවැත වසනා ලද්දේ වුව ද නොවසන ලද්දේ වෙයි.²

1. සම.පා 4, 869 පිට භේ.මු.

2. සම.පා 4, 870 පිට භේ.මු.

උක්ඛිත්තක හා උක්ඛිත්තානුවත්තක භික්ෂූන් නානාසංවාසක බැවින් ප්‍රකෘති භික්ෂූන් විසින් ඔවුන්ට වත් මානත් ආරෝවනය නොකිරීමෙන්, ගරු-ඇවැත් ආරෝවනය නොකිරීමෙන්, දෝෂයක් නොවන බව අටුවාවෙහි සඳහන් වේ.¹ නානා සංවාසකයන් එම පිරිස් තුළ ඔවුනොවුන්ට සභාග වන බැවින් ආපත්ති දේශන, වත් මානත් ආරෝවන ආදිය සිදුකර ගත යුතු බව දත යුතුය. එබැවින් සඟවෙසෙසකට පැමිණි ප්‍රකෘති නොවූ හෙවත් උක්ඛිත්තක, උක්ඛිත්තානුවත්තක භික්ෂූන් විසින් ඔවුනොවුන්ට ආපත්ති ආරෝවනය නොකර ගැනීමෙන් සඟවෙසෙස් ඇවැත් පිළිසන් වන බව දත යුතුය. ‘අනන්තරායිකෝ’ යනු භික්ෂුවකට දසවැදෑරුම් අන්තරාය අතුරින් එකකුදු නැත්තේ ද හෙතෙමේ ය. ඔහු අනන්තරායික සංඥාව ඇතිව ඇවැත වසාලයි නම්, පිළිසන් වූයේ වෙයි. ‘පහු’ යනු සඟවෙසෙසකට අවන් යමෙකුට භික්ෂුවකගේ සමීපයට යෑමට මෙන් ම ආරෝවනය කිරීමට ද හැකියාව ඇති බවයි. ඉදින් හෙතෙමේ ‘භික්ෂුවක්’ වෙත එළඹීමට හැකිය’ යන සංඥාව ඇත්තේ වී වසාලයි නම් ඇවැත පිළිසන් වෙයි.

‘ෂාදේතුකාමෝ ව හෝති ෂාදේති ව’ යනු ඉදින් සඟවෙසෙස් ඇවැතකට පැමිණි භික්ෂුවක් ඇවැත වසන්නෙමි’යි ධුරනික්ෂේපය කොට පෙරබත් කාලයෙහි හෝ පසු බත්කාලයෙහි හෝ පට්ඨයාමාදි කාලයන්හි හෝ ලජ්ජී ධර්මයට බැස අරුණට කලින් ආරෝවනය කරයි නම්, ඇවැත නොපිළිසන් වෙයි. ඉදින් වසනු කැමති බව ඇතිව ම අරුණ නංවයි නම්, ඇවැත පිළිසන් වූයේ වෙයි. වෙනත් උපසපන් භික්ෂුවක් නොමැති තැනක වසන කල්හි සඟවෙසෙස් ඇවැතකට පැමිණ, සභාග භික්ෂුවකගේ පැමිණීම අපේක්ෂාවෙන් හෝ සභාග භික්ෂුවක් වෙත යන කල්හි හෝ අඩමසක් හෝ මසක් හෝ ඉක්ම යෑමෙන් වුව ද ඇවැත පිළිසන් නොවේ.²

1. සම.පා 4, 864 පිට හේ.මු.

2. පාලි මුත්තක විනය විනිවිජය, 306 පිට

කුදුසිකයෙහි තිස්නත් වන ගාථාවෙහි ද

“ආපක්තිනුක්ඛිත්තමනන්තරාය

පනුත්තනායෝ තථසඤ්ඤිතා ව,

ජාදෙතුකාමෝ අථජාදනාති

ජන්නා දසඞ්ගේහිඅරුණුග්ගමමිහිති.”

යනුවෙන් සඳහන් වේ.¹

යම් භික්ෂුවක් සඟවෙසෙසකට පැමිණ, සභාග භික්ෂුවක් දක ‘මේ මගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ ය’ හෝ ‘ආචාර්යයන් වහන්සේ ය’ හෝ කියා ලජ්ජාවෙන් ආරෝවනය නොකරයි නම්, ඇවැත පිළිසන් වෙයි. ඇවැත් ආරෝවනයෙහි දී අවෙරි හෙවත් තරහකාරයෙක් නොවීමත් සභාග භික්ෂුවක් වීම මත් ප්‍රමාණවත් වේ. එබැවින් අටුවාවෙහි ‘අවෙරිසභාගමත්තමේව පමාණං’² යනුවෙන් දක්වා තිබේ. ‘අවේරිති හිතකාමෝ’³ යැයි සාරථදීපනියෙහි සඳහන් වේ. යම්කිසි විසභාග පුද්ගලයෙක් ඇවැත අසා නින්දා, පරිභව කිරීම් වශයෙන් තැන තැන ප්‍රකාශ කරන්නෙක් වේ ද එබඳු වූ උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට ද ආරෝවනය නොකළ යුතු බව අටුවාවෙහි පවසා ඇත. එබැවින් එබඳු විසභාග වූවන්ට වුවත් ආරෝවනය නොකිරීමෙන් ඇවැත් පිළිසන් නොවේ.

1. කුදුසික හා පුරාණ විස්තර සන්නය පිට 04

2. සම.පා 4, 871 පිට භේ.මු.

3. සාරථදීපනි-ටිකා, සමුච්ඡයක්ඛන්ධක, ඡව්ඨසඞ්ගායනා

පටිච්ඡන්ත-පිරිවෙස හා පටිච්ඡන්ත-මානන

ඉහත කී ඇවැත් පිළිසන් වන්නා වූ කරුණු දහය සලකා පටිච්ඡන්තභාවය දෑන ඉන්පසු පිළිසන් වූ දින ගණන ද ඇවැත් ගණන ද සලකා පිරිවෙස දිය යුතුය. ඉදින් එක දිනක් පිළිසන් වූ එක ඇවැත්තක් වේ නම්, ‘අහං හන්තෙ ඒකං ආපත්තිං ආපජ්ජං සංවේනනිකං සුක්කච්ඡට්ඨිං ඒකාහපටිච්ඡන්තං’ යනුවෙන් මෙසේ ඉල්වා සමුවච්ඡයක්කන්ධකයෙහි උදායී තෙරුන් වහන්සේට දුන් ඒකාහ පටිච්ඡන්ත-පිරිවෙසෙහි කී කර්ම වාක්‍යයෙන් දිය යුතුය. මෙසේ දින 14 දක්වා දවස් වශයෙන් යොදා දිය යුතුය. දින 15ක් පිළිසන් වූ ඇවැතෙහි ‘පක්ඛපටිච්ඡන්ත’ යැයි යෙදීම කළ යුතුය. එතැන් සිට 29 වන දිනය යම්තාක් ද ඒතාක් පිළිසන් වූ ඇවැතෙහි ‘අතිරේක පක්ඛපටිච්ඡන්ත’ යනුවෙන් ද මසක් පිළිසන් වූවෙහි ‘මාස පටිච්ඡන්ත’ යැයි ද මසට වඩා වැඩි වූවෙහි ‘අතිරේක මාස පටිච්ඡන්ත’ යැයි ද දෙකක් වූවෙහි ‘දො මාස’ ... ආදී වශයෙන් ද යෙදීම කළ යුතුය.¹

ඉදින් පිළිසන් වූ ආපත්ති දෙකක් වේ නම්, ‘දො ආපත්තියො’ කියා ද තුනක් වූයේ නම්, ‘තිස්සෝ ආපත්තියෝ’ කියා ද යෙදීම කළ යුතුය. ඊට වඩා වැඩියෙන් ඇත්තා වූ ඇවැත්වලට ‘සම්බහුලා’ යැයි යොදා කීව යුතුය. නානාවස්තුක-ආපත්ති ඇතිනම්, ‘අහං හන්තේ, සම්බහුලා සඛ්ඝාදිසේසා ආපත්තියෝ ආපජ්ජ එකං සුක්කච්ඡට්ඨිං, එකං කායසංසග්ගං, එකං දුට්ඨුල්ලවාචං, එකං අත්තකාමං, එකං සංවරිත්තං, එකාහ පටිච්ඡන්තා’ යැයි, මෙසේ ගණ (සමූහ) වශයෙන් හෝ ‘අහං හන්තේ, සම්බහුලා සඛ්ඝාදිසේසා ආපත්තියෝ ආපජ්ජං නානාවස්තුකායෝ ඒකාහ පටිච්ඡන්තායෝ’ යැයි යනුවෙන් මෙසේ වස්තුකීර්තන වශයෙන් හෝ ‘අහං හන්තේ, සම්බහුලා සඛ්ඝාදිසේසා ආපත්තියෝ ආපජ්ජං ඒකාහපටිච්ඡන්තායෝ’ යැයි මෙසේ නාමමාත්‍ර වශයෙන් හෝ යෙදීම කළ යුතුය.²

ඉහත කියන ලද පාඨ අතරින් ‘වත්ථුකීත්තන වසේන වා’ යනු නම සමග වස්තුව කීර්තනය කිරීමයි. එබැවින් ‘නාම මත්තවා’ යන්නෙන් ස්වල්පමාත්‍ර ගැනීමක් අදහස් කරන ලද්දේ යැයි දත යුතුය.³

1. පාලි මුත්තක විනය විනිච්ඡය, 307 පිට

2. සම.පා 4, 872 පිට හේ.මු.

3. කංඛාවිතරණ-ටිකා, සංස්. යූ.පී. ඒකනායක, 122 පිට

කංඛාවිතරණී පිටපොතෙහි 'වත්ථුවසේන වා - ශුක්‍රමෝවනාදි වාතික්‍රමණය වෙවයි; නාමමත්තවසේන වා යනු - නාමමාත්‍ර වශයෙන් හෝ; නාමමත්තවසේනාති පායො නාමගොත්තවසේනාති ලිඛන්ති යනු ගැටපද යි'¹ යනුවෙන් සඳහන් කොට ඇත. ඉහතින් කියන ලද්දේ භික්ෂුවක විසින් නානාවස්තුක-සඟවෙසෙස් ඇවැත්වලට පැමිණ එයින් නැගී සිටීමට පිරිවෙස් මානත් ආදී යාවන වාක්‍යයන් සහ දාන වාක්‍යයන් සකස් කර ගන්නා ආකාරය යි. එය 'ගණ' වශයෙන් හෙවත් සමූහ වශයෙන් යොදා හෝ සඛිඝාදිසේස යන නමත් සුක්කවිසට්ඨි ආදී ඇවැත්වත් යොදා හෝ නොඑසේ නම්, හුදෙක් සඛිඝාදිසේස යන නාමමාත්‍රය පමණක් යොදා හෝ යාවන දානාදිය සිදු කිරීමෙන් කර්මය සිද්ධියට පත් වන බව යි. නාමය වනාහි දෙවැදෑරුම් වේ.

එනම්:

1. සජාති සාධාරණං

2. සබ්බ සාධාරණං

යනුවෙනි.

එහි 'සඛිඝාදිසේස' යන්න ස්වකීය ජාතියට සාධාරණ වූවයි, 'ආපත්ති' යන්න සර්වසාධාරණ වූවයි, එබැවින් 'සම්බහුලා ආපත්තියෝ ආපජ්ජං ඒකාන පටිච්ඡන්තායෝ' යැයි මෙසේ සර්වසාධාරණ වශයෙන් කීම ද වටි.² ඉහතින් කියන ලද්දේ හුදෙක් නාමය හෙවත් සඛිඝාදිසේස යන්න නොගෙන සම්බහුලා ආපත්තියෝ යනාදි ක්‍රමයෙන් යොදා යාවන දානාදි කම්මැති සකස් කොට පිරිවෙස් මානත් දීමෙන් ද ආපත්ති වූට්ඨානය සිදුවන බවයි. මෙසේ 'වත්ථු' වශයෙන් හෝ 'ගොත්ත' වශයෙන් හෝ 'නාම' වශයෙන් හෝ 'ආපත්ති' වශයෙන් හෝ යොදා අදාළ භික්ෂුවගේ නම ඇතුළත් කොට කර්ම වාක්‍යය සකස් කර ගත යුතුය. ඉන්පසුව පිරිසිදු වූ සඛිකරඳෝෂ වීරහිත වූ බද්ධාබද්ධ-සීමාවකට ගොස් පිරිවෙස ගත යුතුය. පිරිවෙස්, මානත්, මූලායපටිකස්සන ආදී කර්ම චතුරාර්ගික බැවින්, චතුරාර්ගික කර්මයකට පොහොනා පිරිසිදු සිල් ඇති අප්‍රකාශි හෙවත් කම්මලබ්ධි වශයෙන් නානාසංවාසක නොවූ භික්ෂූන් සතර නමක් කර්මප්‍රාප්ත විය යුත්තාහ.³ අවම වශයෙන්

1. කංඛාවිතරණී පිටපොත සංඝාදිසේස වර්ණනා

2. පාලි මුත්තක විනයවිනිච්ඡය, 307 පිට

3. සම.පා 4, 1044 පිට තේ.මු.

කර්මාරහ-පුද්ගලයා නොමැතිව හික්ෂුන් සිව්නමක් සිටිය යුතුය. කර්මාරහ-පුද්ගලයා (පිරිවෙස්, මානත් ගනු ලබන තැනැත්තා) කර්මප්‍රාප්ත නොවන අතර ඔහු ඡන්දයට සුදුස්සෙක් ද නොවේ. එතෙකුදු වුවත් එම කර්මාරහ-පුද්ගලයා වස්තුව කොට සම්බන්ධයා විසින් කර්මය සිදු කරනු ලැබේ.¹

පාරිවාසිකයකු, මානත්තාරහ වූවකු, මානත්තවාරිකයකු, මූලායපටිකස්සනාරහ වූවකු, අබ්භානාරහ වූවකු සිවුවැනි කොට හෝ විසිවැනි කොට හෝ හෙවත් ගණ පූරණය කොට පිරිවෙස්, මානත් ආදි කර්ම නොකළ යුතු අතර කිරීමෙන් අසිද්ධියට ද පත් වේ. 'පාරිවාසික වතුන්ථෝ වේ හික්ඛවෙ, පරිවාසං දදෙය්‍ය, මූලායපටිකස්සෙය්‍ය, මානත්තං දදෙය්‍ය, තබ්බිසෝ අබ්භෙය්‍ය, අකම්මං න ව කරණියං.'² යනුවෙන් පාරිවාසිකක්ඛන්ධකයෙහි කියන ලද්දේ එබැවිනි. මූලාය පටිකස්සනාරහාදීන් ගැන ද මෙලෙස ම සඳහන් වේ. මෙබඳු පරිවාසාදි සම්බන්ධයන්හි දී විනා සෙසු සම්බන්ධයන්හි දී මොවුහු ගණ පූරණය වෙත්.³

ඡන්දය දීම

බද්ධ සීමාවක පරිවාස දානාදිය සිදු කරන්නේ නම්, අත්පසින් බැහැර සිටින අන් හික්ෂුන්ගේ ඡන්දය ගත යුතුය. ග්‍රාම සීමාව ගෙන සිදු කරන්නේ නම් ගම තුළ අත්පසින් බැහැර සිටින අන් හික්ෂුන්ගේ ඡන්දය ගෙන ඒම හෝ ගමෙන් බැහැර කිරීම හෝ සිදු කළ යුතුය. නොඑසේ නම් ගම තුළ ඡන්දය නොදුන් එක් හික්ෂුවක් හෝ සිටීමෙන් විනය කර්මය වර්ග වී අසිද්ධියට පත් වේ. උදකුක්ඛෙප සීමාවක සිදු කරන්නේ නම් උදකුක්ඛෙප සීමා පරිච්ඡේදය ඇතුළත අත්පස හැර සිටි හික්ෂුන්ගේ ඡන්දය ගත යුතුය. එසේ ම පරිච්ඡේදයෙන් බැහැර එබඳු ම තවත් පරිච්ඡේදයක් නොඉක්මවා සිටි හික්ෂුන්ගේත් ඡන්දය ගෙන හෝ අත්පසට පමුණුවා හෝ උපචාරයෙන් බැහැර කොට හෝ කර්මය සිදු කළ යුතුය. නොඑසේ නම් කර්මය අසිද්ධියට පත් වනු ඇති බව මාතිකට්ඨකථාවෙහි දක්වා තිබේ.⁴ ඡන්දය දීම ගැනීමිවල දී බෙහෙවින්

1. සම.පා 4, 1045 පිට හේ.මු.

2. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමුච්චයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. පිට 166

3. සම.පා 4, 864 පිට හේ.මු.

4. මාතිකට්ඨකථා, 07 පිට හේ.මු.

පරිස්සම් විය යුතුය. විනය කර්මයක් සඳහා දුන්නාවූ ඡන්දය රුහණය නොවීමෙන් වර්ග වී විපත් කර්මයක් බවට පත් වේ. ඡන්දය සම්පයා වෙතට පැමිණේ.¹ විනයකර්මයට සූදානම් වී සිටින සම්පයාගේ අත්පස සිට ඡන්දය දීමෙන් එය සිද්ධියට පත් නොවනු ඇත. විනය පාළියෙහි වනාහි 'ඒකං භික්ඛුං උපසම්බ්ඛමිත්වා එකංසං උත්තරාසම්පම්බි කරිත්වා උක්කුටිකං නිසිදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනියෝ ඡන්දං දමිම් ඡන්දං මෙ හර ඡන්දං මෙ ආරොවෙහි'² යනුවෙන් ද 'ඡන්දහාරකෝ වෙ භික්ඛවේ, දින්නෙ ඡන්දෙ සම්පප්පත්තෝ ආහටෝ හොති ඡන්දො'³ යනුවෙන් ද ඡන්දය දෙන්නා වූත් පැමිණෙන්නා වූත් ආකාර භාගාවතුන් වහන්සේ දේශනා කොට ඇත. විමතිවිනෝදනී-ටිකාවෙහි බැහැරින් ම සම්පයා වෙත ඡන්දය පැමිණිය යුතු බව⁴ කියා ඇති බැවින් සම්පයාගේ අත්පස හිඳ ඡන්දය නොදිය යුතු බව විශේෂයෙන් දත යුතුය.

කයෙන් හැගවීමෙන් (කායෙන විඤ්ඤාපේති) ඡන්දය දීම සිදු කළ හැකි බව කියා ඇති වුවත්, මෙම විඤාපනය සිතින් සිතා එනම්, විනය කර්ම සඳහා ඡන්දය දෙමි යන අදහසින් යුතුව 'කාය විකාර' කරණයෙන් ම සිදු කළ යුතු බව විමති විනෝදනී ටිකාවෙහි කියා ඇත.⁵ එලෙස සිතිමක් නොමැතිව ඡන්දය දීම ආදිය පිළිබඳව කිසිදු අවබෝධයක් නොමැතිව ඡන්දය යනු කුමක්දැයි කියා වත් නොදන හිස සැලිම් ආදියෙන් ඡන්දය දීම සිදුවන බවක් ද නොපෙනේ. එබැවින් විනය කර්මවලදී එක ම සීමාවක් තුළ සිටින භික්ෂූන්ගේ ඡන්දය ගැනීම සිදු කරන විට ලහු කොට නොසිතා වඩාත් සැලකිල්ලෙන්ම සිදු කළ යුතු බව දත යුතුය. වත් මානත් දීම ආදිය බොහෝ සෙයින් කුඩා සීමාවල (බණ්ඩ සීමා) සිදු කරනු ලබන බැවින් ඡන්දය ගෙන ඒම අඩු ය. සීමා සමූහන, සීමා සම්මුතිවලදී බොහෝ සෙයින් ඡන්දය ගෙන ඒම සිදු කළ යුතු බැවින් මෙම කරුණු ගැන විශේෂ අවධානයක් යොමු කළ යුතුය. සීමාසමූහනයකට හෝ සීමාසම්මුතියකට වෙනත් භික්ෂූන්ගෙන් ඡන්දය ගනු ලබන කල්හි එම ඡන්දය නිසි ලෙස නොගැනීමෙන් සිද්ධියට පත්නොවී සීමා සමූහන, සීමාසම්මුති ආදි කර්ම ද අසිද්ධියට පත් වනු

1. චජ්ජුද්ධිටිකා, උපොසථක්ඛන්ධක, 388 පිට

2. මහාවග්ගපාලි 1, බු.ජ.ත්‍රි., 290 පිට

3. මහාවග්ගපාලි 1, බු.ජ.ත්‍රි., 292 පිට

4. විමතිවිනෝදනී-ටිකා

5. විමතිවිනෝදනී-ටිකා, උපොසථක්ඛන්ධක, ඡට්ඨසම්මායනා

ඇත. එබඳු සීමාවල සිදු කරනු ලබන අනෙක් සියලු ම විනය කර්ම ද අසිද්ධියට පත් වෙයි. එබැවින් විනය කර්ම සඳහා ඡන්ද ගෙන ඒම් ආදිය අතිශය සැලකිල්ලෙන්, නිවැරදි ව, සම්කාවක් නොසිටන අයුරින් ම සිදු කළ යුතු බව අවධාරණයේ තබා ගත යුතුය.

අත්පස

මෙසේ අත්පසින් බැහැරව සිටි හික්ෂුන්ගේ ඡන්දය ගෙන සීමාව පිරිසිදු කොට ඤාත්ති චතුර්ස් කර්ම වාක්‍යයෙන් අදාළ හික්ෂුවට පිරිවෙස දිය යුතුය. පළමුව ඔහු යාවන-වාක්‍යය තෙවරක් කියා පිරිවෙස ඉල්ලිය යුතුය. මෙම යාවනය අනිවාර්යයෙන් ම සම්භිසයාගේ අත්පස සිට කිව යුතුය. ‘සම්භං උපසම්භමිත්වා’¹ යනුවෙන් සමුච්චයක්ඛන්ධකයෙහි සඳහන්ව ඇත්තේ එබැවිනි. සම්භයා පිරිවෙස දෙන විට අදාළ හික්ෂුව අත්පසින් (රියන් දෙකහමාරකින්) කෙසගක්වත් ඉවත් නොවිය යුතුය. ඉවත් වුවහොත් කර්මය අසිද්ධියට පත් වේ. ‘අයං ඉස්ථන්නාමෝ හික්ඛු’² යනුවෙන් පෙළෙහි දේශනා කොට ඇති බැවින් ‘අයං’ යන්නෙන් අත්පසෙහි සිටීම අදහස් කරයි.³

එබැවින් ඉහත කී කරුණු අනුව පිරිවෙස්, මානත්, මූලායපටිකස්සන, අබ්භාන යන සියල්ල ඉල්ලන විට දී සම්භයාගේ අත්පසෙහි සිට ම ඉල්විය යුතු බවත් ගනු ලබන විට දී සම්භයාගේ අත්පසෙහි සිට ම ගත යුතු බවත් දත යුතු සේ ම, ඉල්ලීම්-ගැනීම් දෙකෙන් කුමක් හෝ අත්පසින් බැහැරව සිදු කිරීමෙන් කර්මය මුළුමනින්ම අසිද්ධියට පත් වන බව ඉතා හොඳින් සිහි තබා ගත යුතුය.

මෙලෙස එක් දිනක් පිළිසන් වූ ඇවැතක් නම් ඒකාහපටිච්ඡන්ත-පිරිවෙසක් ගෙන එම සීමාවෙහි දී ම ‘චන්තං සමාදියාමි, පරිවාසං සමාදියාමි’⁴ යනුවෙන් පාරිවාසිකක්ඛන්ධකයෙහි කී ක්‍රමයෙන් එක් පදයකින් හෝ පද දෙකකින් හෝ වත සමාදන් වීම කළ යුතුය. මෙලෙස වත සමාදන් වී එහි දී ම සම්භයාට ආරෝචනය කළ යුතුය. ආරෝචනය කොට එදවස නොපුරන්නේ නම් හෝ පහසු විහාරයකට යනු කැමැත්තේ නම් හෝ පෙළෙහි කී අයුරින් ‘චන්තං නික්ඛිපාමි, පරිවාසං නික්ඛිපාමි’ යනුවෙන් පවසා වත නික්ෂේප කළ යුතුය.⁵

1. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමුච්චයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. පිට 196

2. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමුච්චයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. පිට 252

3. විමතිවිනෝදනී-විකා පිට 391 සංස්, බේරතුඩුවේ ධම්මාධාරනිස්ස

4. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමුච්චයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. පිට 168

5. පාලි මුත්තක විනය විනිවිජය, 309 පිට

නික්බිත්ත අනික්බිත්ත භේදය

ක්‍රම දෙකකටවත් පුරන්නා වූ පුද්ගලයින් දෙදෙනෙකු ගැන විනය-අටුවාවෙහි සඳහන් වේ.

එනම්:

1. නික්බිත්ත පුද්ගලයා
2. අනික්බිත්ත පුද්ගලයා¹

වශයෙනි.

‘නික්බිත්ත’ හෙවත් පිරිවෙස නික්ෂේප කරමින් වන පිරිම විහාරයෙන් ලෙඩ්ඩුප්පාත දෙකක් ඉක්මවා ද ‘අනික්බිත්ත’ හෙවත් පිරිවෙස නික්ෂේප නොකොට වන පිරිම විහාරයෙහි දීම ද කළ යුතු බව අටුවාගත ක්‍රමයෙන් පෙනේ. විහාරයෙන් බැහැර ගමෙහි සිට වන පිරිමේ දී ඔහුගේ ආරෝවන ක්ෂේත්‍රය වන්නේ දොළොස් රියන් උපවාරයයි. එම දොළොස් රියන් උපවාරය තුළට පැමිණි සියල්ලන්ට ම වත ආරෝවනය කළ යුතුය. දූත දූත වත ආරෝවනය නොකිරීමෙන් රාත්‍රිවිජේදයක් වත්තභේද-දුකුලාවත් සිදු වේ. නොදැනී නම් රාත්‍රිවිජේදය පමණක් සිදු වේ.² විහාරයෙන් බැහැර සිට වන නික්ෂේප කොට (නික්බිත්තවත්ත) පිරිවෙස් පුරන්නා වන නික්ෂේප නොකොට විහාරයට ගිය විට ඔහුගේ ආරෝවන ක්ෂේත්‍රය දොළොස් රියන් උපවාරය ම වේ. විහාරයෙහි සිටින, ඔහුගේ දොළොස් රියන් උපවාරයෙන් බැහැරව සිටි නොදුටු, ශබ්ද නොඇසුණු, අන්‍ය භික්ෂූන්ට ආරෝවනයක් අවශ්‍ය නොවේ. දොළොස් රියනින් බැහැර සිටින්නෙක් දුටුවොත් හෝ ශබ්දයක් ඇසුණොත් හෝ ඒ උපසපන් භික්ෂුවක් නම් ආරෝවනය කළ යුතුය. දොළොස් රියන ඇතුළත නොපෙනෙන තැනෙක සිටින භික්ෂුවට වුවත් ආරෝවනය කළ යුතු බව සාරථදීපනි ටීකාවෙහි කියා ඇති බැවින් ආරෝවනය නොකිරීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදුවන බව දත යුතුය.³ අනික්බිත්ත ක්‍රමයට වන පුරන්නහු විසින් විහාර උපවාරයට පැමිණි සියලුම උපසපන් භික්ෂූන්ට ආරෝවනය කළ යුතු බව විමතිවිනෝදනී ටීකාවෙහි සඳහන් වේ. ආරෝවනය කරනු ලබන පාලි වාක්‍යයේ අර්ථය ගෙන යම්කිසි භාෂාවකින් ආරෝවනය කිරීම ද වරදක් නොමැති බව අටුවාවෙහි⁴ දක්වා ඇත.

1. සම.පා 4, 873 පිට භේ.මු.

2. සම.පා 4, 873 පිට භේ.මු.

3. සාරථදීපනි-ටීකා සමුච්චයක්ඛන්ධක, ඡව්ඨසංගායනා

4. සම.පා 4, 872 පිට භේ.මු.

වෙහෙර තුළ නික්බිත්ත ක්‍රමයට හෙවත් වන නික්ෂේප කරමින් පිරිවෙස් ආදිය පිරිමක් ගැන පෙළේ සහ අටුවාවෙහි කියා නොමැතත් පූර්වයෙහි සිටියා වූ ලජ්ජ, ජේෂල, ශික්ෂාකාමී, බහුශ්‍රැත වූ චිත්තයෙහි සියුම් විනිශ්චයන් පවා දන්නා වූ ආචාර්යයෝ රාත්‍රිවිජේද, වත්තනේද දෝෂයන් දුරු කිරීම් වශයෙන් වෙහෙර තුළ නික්බිත්ත ක්‍රමයට වත් මානත් පිරිම සිදු කරත්. එබැවින් එම ආචාර්ය නය ප්‍රකරණයන්ට අනුලෝම බැවින් ප්‍රකරණානුලෝම නයක් වශයෙන් ප්‍රශස්තතර යැයි විනයාලම්කාර-ටිකාවෙහි කියා ඇත.¹ එහෙයින් වෙහෙර තුළ වුවත් නික්බිත්ත ක්‍රමයට පිරිවෙස්, මානත් පිරිමෙන් දින ගණන සපිරෙන බව දත යුතුය.

මෙසේ යම් පමණ දිනගණනක් පිළිසන් වූ ඇවැතට එපමණ හෝ කුකුස් විනෝදනය (දුරු) කිරීම පිණිස ඊට වඩා වැඩියෙන් හෝ පිරිවෙස පුරා සම්පයා වෙත එළඹ වත සමාදන් වී මානත ඉල්ලිය යුතුය.² පිරිවෙස සමාදන් වී මානත ඉල්ලීමට මත්තෙන් පිරිවෙස ආරෝචනය ද කළ යුතුය. ඉන්පසුව මානත ඉල්ලිය යුතුය.³ ඉදින් පටිච්ඡන්ත ආපත්ති නොවේ නම් එබඳු පුද්ගලයකුට අපටිච්ඡන්ත මානත දිය යුතුය. එය දෙන්නහු විසින් එක් දිනක් පිළිසන් වූ ඇවැතකට සමුවචයක්බන්ධකයෙහි කී ක්‍රමයෙන් මානත දිය යුතුය. පටිච්ඡන්ත පිරිවෙස පිරුවහුට අපටිච්ඡන්ත සම්ඝාදිසේසාපත්ති වේ නම් පටිච්ඡන්ත මානතට සමෝධාන කොට දිය යුතුය.⁴ පිළිසන්-ආපත්ති දෙකකුත් නොපිළිසන්-ආපත්ති එකකුත් වේ නම් 'පටිච්ඡන්තානං ච අපටිච්ඡන්තාය ච' යැයි යනුවෙන් මානතට ඇතුළත් කොට කිව යුතුය. පිළිසන්-ආපත්ති එකක් වී නොපිළිසන් දෙකක් වූයේ නම් 'පටිච්ඡන්තාය ච අපටිච්ඡන්තං ච' යනුවෙන් කිව යුතුය. ඉදින් පිළිසන්-ඇවැත් ගණනක් දෙකක් නම් නොපිළිසන් ගණනක් දෙකක් නම් 'පටිච්ඡන්තානං ච අපටිච්ඡන්තානං ච' යනුවෙන් කිව යුතුය. සියල්ලටම අනුරූප වන සේ කර්මවාක්‍ය සකස් කොට මානත දිය යුතුය. පිරු මානත් ඇත්තහුට සුදුසු ලෙස ම කර්මවාක්‍ය සකසා අබිභාහනය කළ යුතුය.⁵

1. විනයාලංකාර-ටිකා, ගරුකාපත්ති වූට්ඨාන විනිවිජය කථා, ඡට්ඨසංගායනා

2. සම.පා 4, 873 පිට භේ.මු.

3. විනයාලංකාර-ටිකා, ගරුකාපත්ති වූට්ඨාන විනිවිජය කථා, ඡට්ඨසංගායනා

4. සම.පා 4, 874 පිට භේ.මු.

5. -එම-

අභිභානය සිදු කරන විට ප්‍රකෘති වූවකුට අභිභානය කිරීම නුසුදුසුය. එබැවින් වත (මානව) සමාදන් විය යුතුය. වත සමාදන් වීමෙන් අභිභානයට සුදුසු වන අතර ඉන්පසු මානව ආරෝචනය කොට අභිභානය ඉල්විය යුතුය.¹ මෙලෙස ඒකාපත්ති ක්‍රමයට ඉහතින් කීවා වූ පටිච්ඡන්ත පිරිවෙසත් පටිච්ඡන්ත මානවත් කියන ලද්දේ යැයි දත යුතුය.

1. සම.පා 4, 869 පිට හේ.මු.

සුද්ධන්ත පිරිවෙස

පිරිසිදු-කාලය කෙළවර කොට අසුද්ධ-කාලප්‍රමාණයෙන් පිරිසිදු කරන ලද පිරිවෙස සුද්ධන්ත පිරිවෙස නම් වේ.¹ පිරිසිදු බව ශුද්ධිය යි (සුඡ්ඤානං සුද්ධෝ). පිරිසිදු බව කුමකින් ද? යත් ආපත්තිවලින් වෙන්වීම හෙවත් නැගී සිටීමයි. අමෘතය කෙළවර කොට යන්නේනු'යි අන්ත නම් (අමති ඔසානභාවං ගච්ඡති අන්තෝ). පිරිසිදු වූ කෙළවරක් යම් පිරිවෙසකට ඇත්තේනු'යි 'සුද්ධන්ත' නම් (සුද්ධෝ අන්තෝ යස්ස පරිවාසස්සාති සුද්ධන්තෝ). සුද්ධන්ත වූයේත් එය ම ය. පිරිවෙස වූයේත් එයම යනුයි සුද්ධන්ත-පිරිවෙස නම් (සුද්ධන්තෝ ව සෝ පරිවාසෝ වාති සුද්ධන්ත පරිවාසෝ).² මෙම සුද්ධන්ත-පිරිවෙස සමුච්චයක්කන්ධයෙහි අධාර්මික මානත් කෙළවර 'තෙන බෝ පන සමයේන අඤ්ඤාතරෝ හික්ඛු සම්බහුලා සඛ්ඝාදිසේසා ආපත්තියෝ ආපන්නෝ හෝති ආපත්ති පරියන්තං න ජානාති රත්ති පරියන්තං න ජානාති'³ යනුවෙන් අනුදන්තා ලද්දේය. එම සුද්ධන්ත-පිරිවෙස,

1. වූලසුද්ධන්තය

2. මහාසුද්ධන්තය

යනුවෙන් දෙවැදෑරුම් ය.

දෙවැදෑරුම් වූ මෙම සුද්ධන්තය රාත්‍රි-පරිච්ඡේදය මුළුමනින් ම හෝ ඇතැම් කොටසක් හෝ නොදන්නහුට ද සිහි නොකරන්නහු ද එහි විමති ඇත්තහුට ද දිය යුතුය. ඇවැත් ප්‍රමාණය දැන ගැනීම හෝ නොදැන ගැනීම මෙම සුද්ධන්තයට කරුණක් නොවේ.⁴

වූලසුද්ධන්තය

යමෙක් උසම්පදා වූ දිනයේ පටන් අසුවල් අසුවල් දවසක් හෝ පක්ෂයක් හෝ මාසයක් හෝ අවුරුද්දක් හෝ තමාගේ සුද්ධිය දන්නේ නම්, ඔහුට දන්නා වූ සුද්ධන්ත පිරිවෙසට 'වූල සුද්ධන්ත' යයි කියනු ලැබේ. එම වූලසුද්ධන්තය ගෙන පිරිවෙස් පුරන්නහු විසින් යම් පමණ කාලයක් තමාගේ පිරිසිදු බව දැනී ද එපමණ කාලයක් ඉවත් කොට සෙසු

1. විනයාලංකාර-ටීකා, ගරුකාපත්තිවූච්චානවිනිවිජයකරා, ඡව්ඨසම්මායනා

2. -එම-

3. වුල්ලවග්ගපාළි 1, සමුච්චයක්කන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 282 පිට

4. පාළි මුත්තකවිනයවිනිවිජය, 318 පිට

මාසයක් හෝ දෙකක් පිරිවෙස පිරිය යුතුය. ඉදින් මසක් පමණ අසුද්ධ යැයි සිතා පිරිවෙස ගෙන පුරනු ලබන කල්හි තවත් මාසයක් සිහි කරයි නම් එම මාසය ද පිරිවෙස පිරිය යුතුය. නැවත පිරිවෙස්දාන කෘත්‍යයක් නැත. දෙමසක් අසුද්ධ යැයි සිතා පිරිවෙස ගෙන එක මසක් ම 'මම අසුද්ධ වෙමි' යැයි සන්නිෂ්ඨානයක් කරයි නම් මසක් ම පිරිවෙස පිරිය යුතුය. නැවත පිරිවෙස් දීමේ කෘත්‍යයක් නැත. මෙම චූලසුද්ධත්නය උඩට නැගීම ද යටට බැසීම ද සිදු කරයි.¹

මහාසුද්ධත්නය

උපසම්පදා වූ දිනයේ පටන් අනුලෝම වශයෙන් හෝ ආරෝචිත දිනයේ පටන් ප්‍රතිලෝම වශයෙන් හෝ විචාරනු ලබන කල්හි දු රාත්‍රි-පර්යන්තය නොදනී ද සිහි නොකරයි ද විමති ඇත්තේ හෝ වෙයි ද ඔහුට දුන්නා වූ සුද්ධත්ත පිරිවෙස 'මහාසුද්ධත්නය' යැයි කියනු ලැබේ. එය ගෙන, පිරිවෙස ගත් දිනයේ පටන් උපසම්පදා වූ දිනය තෙක් යම්තාක් දින ගණනක් වේ ද එම දින ගණන ගණන් කොට ඒතාක් පිරිවෙස පිරිය යුතුය. මෙම මහාසුද්ධත්නයෙහි උඩට නැගීමක් සිදු නොවන අතර යටට බැසීමක් ඇත.² පිරිවෙස් පුරන අතරතුර නිසැකව ම රාත්‍රි සන්නිෂ්ඨානයක් කරයි නම්, මසක් හෝ දෙකක් හෝ කියා කාල නිර්ණය කිරීමෙන් එම මාසය හෝ දෙක හෝ පිරිවෙස පිරිය යුතුය. සුද්ධත්ත-පිරිවෙස යාවන, දානාදි ක්‍රම චූල්ලවග්ගපාලියෙහි සමුවචයක්ඛන්ධකය බලා දත යුතුය.³

1. සම.පා 4, 874-875 පිට හේ.මු.

2. සම.පා 4, 875 පිට හේ.මු.

3. චූල්ලවග්ගපාලි 1, සමුවචයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 282 පිට

සමෝධාන පිරිවෙස

එකතු කරනු ලබන්නේ නුයි 'සමෝධාන' නම්. (නානාකාලිකා නානාවක්‍රමා ආපත්තියෝ අග්ගදිවසේන සමෝධානං එකීකරණං සමෝධානෙන්වා කතෝ පරිවාසෝ සමෝධාන පරිවාසෝති විග්ගහෝ).¹

එම සමෝධාන පිරිවෙස

1. ඕධානසමෝධාන
2. අග්ගසමෝධාන
3. මිස්සකසමෝධාන²

යනුවෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

1. ඕධානසමෝධාන

ඕධානසමෝධාන යනු අන්තරාපත්තියකට පැමිණ පිළිසන්කරන්නහුට පිරිවෙස් විසූ දින ගණන ඉවත් කොට, මකා මුල් ඇවැතෙහි දවස් පරිච්ඡේදයෙන් පසුව පැමිණි ඇවැත සමෝධාන කොට (එකතු කොට) දිය යුතු පිරිවෙසයි. එය සමුච්චයක්ඛන්ධකයෙහි 'තෙන හි හික්ඛවේ, සඞ්ඝෝ උදාසිං හික්ඛුං අන්තරා එකිස්සා ආපත්තියා සංචේතනිකාය සුක්කවිසට්ඨියා පඤ්චාහ පටිච්ඡන්'නාය මූලායපටිකස්සිඝ්ඛා පුරිමාය ආපත්තියා සමෝධාන පරිවාසං දේතු'³ යනුවෙන් දේශනා කොට ඇත. 'ඔධානං ච සමෝධානං ච ඔධාන සමෝධානං - තං යථ සෝ ඔධානසමෝධාන පරිවාසෝ' යනු කඞ්ඛාවිතරණී පිටපතයි.⁴ 'ඔධුනිඝ්ඛා අවධුය පහාය සමෝධානෝ ඔධානසමෝධානෝ' යනු විනයඤ්ඤා-ප්‍රසං-ටිකාවයි.⁵ 'අන්තරාපත්තිය' යන්නෙන් අදහස් කරන ලද්දේ පිරිවෙස නික්ෂේප නොකර වත පුරන අතරතුර පැමිණි ඇවැතයි. මෙම අන්තරාපත්තික තත්ත්වයට පිරිවෙස් පුරන, මානත්තාරන, මානත පුරන, අභිභානාරන යන අවස්ථාවන්හි දී පත්විය හැකිය. කඞ්ඛාවිතරණී පිටපතෙහි ද මෙය 'අන්තරාපත්තිං - පිරිවෙස් වසන කලා හෝ යන මිහි යම් අතුරෙකැ අනිත් සඟවෙසෙස් ඇවැතක' යනුවෙන් දක්වා ඇත.⁶ යමෙක් පිළිසන්-

1. විනයාලංකාර-ටිකා, ගරුකාපත්ති වූවධාන විනිච්ඡය කථා, ඡට්ඨසංගායනා

2. සම.පා 4, 875 පිට භේ.මු.

3. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමුච්චයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 232 පිට

4. කංඛාවිතරණී පිටපොත, සංස්. කථකොදයාවේ පඤ්ඤාසේකර, 41 පිට

5. කංඛාවිතරණී-ටිකා, සංස්. යු.පී. ජනනායක, 125 පිට

6. කංඛාවිතරණී-පිටපොත, සංස්. කථකොදයාවේ පඤ්ඤාසේකර, 41 පිට

ඇවැත්කට පිරිවෙසක් ගෙන පුරන අතරතුර හෝ මානත්තාරන අවස්ථාවෙහි දී හෝ මානතෙහි හැසිරෙන අතර හෝ අඛණ්ඩාරන අවස්ථාවෙහි දී හෝ වෙනත් ගරු-ඇවැත්කට පැමිණ මුල් ඇවැත්කට සමච්ඡා හෝ අඩුවෙන් හෝ පිළිසන් (වසන්) කරයි නම්, ඔහුට මූලාය පටිකස්සනයෙන් ඒ පිරු පිරිවෙස් දින ගණන ද මානත් දින ගණන ද සියල්ල ඉවත් කොට එනම්, නොදවස් කොට පසුව පැමිණි ඇවැත්ක මුල් ඇවැත්තෙහි සමෝධාන කොට දිය යුතුය.¹

අන්තරාපත්තිය අපටිච්ඡන්ත වූ අවස්ථාවෙහි දී මූලාය පටිකස්සනය කොට ඉන්පසු කුමක් කළ යුතු ද යන්න ගැන පෙළ අටුවාවන්හි සෘජුව සඳහනක් නොමැත. පාළිමුත්තක විනයවිනිච්ඡය සඞ්ග්ගයෙහි ‘සචේ පන පටිච්ඡන්තාය ආපත්තියා පරිවසන්තෝ අන්තරා ආපත්තිං ආපජ්ජන්වා න පටිච්ඡාදේති තස්සා මූලායපටිකස්සනායේව කාතබ්බා පුන පරිවාසදානකිව්චං නත්ති’² යනුවෙන් ඉදින් පටිච්ඡන්ත-ඇවැත්කට පිරිවෙස් පුරනුයේ අන්තරාපත්තියට පැමිණ නොවසයි ද ඒ ඇවැත්කට මූලායපටිකස්සනය ම කළ යුතුය. ‘නැවත පිරිවෙස් දීම කෘත්‍යයක් නැත’ යනුවෙන් සඳහන්ව ඇත. කඛ්ඛාචිතරණි-අභිනව ටිකාවෙහි ‘සචේ අන්තරාපත්ති අපටිච්ඡන්තා හොති මූලායපටිකස්සනං අකත්වා පුබ්බේගහිත පරිවාසේයේව පරිවසිතබ්බං’³ යැයි ද, කඛ්ඛාචිතරණි-පුරාණටිකාවෙහි ‘අපටිච්ඡන්තා චේ අන්තරාපත්ති, මූලායපටිකස්සනං අකත්වා පුබ්බේගහිත පරිවාසේනේව පරිවසිතබ්බං’⁴ යැයි ද දක්වා තිබේ. එම ටිකා දෙකේහි ඇත්තාවූ මෙම පාඨ දෙක අවිචාරාත්මකව ගැනීමෙන් පෙළටත් විනය විනිච්ඡය සඞ්ග්ගයටත් විරුද්ධ වේ. ටිකා දෙකේ අකත්වා යන පද දෙකේ ම ‘අ’ යන්න ලේඛන දෝෂයක් ලෙස සලකා ඉවත් කොට ‘කඛ්ඛා’ යන්න පමණක් ගත් විට පෙළටත් විනයවිනිච්ඡය සඞ්ග්ගයටත් මනාව ගැළපේ. ඡට්ඨසඞ්ගායනා කඛ්ඛාචිතරණි-අභිනවටිකාවෙහි ද දක්වා ඇත්තේ ‘අකඛ්ඛා’ යනුවෙනි. එය ද ලේඛන දෝෂයක් ලෙස සැලකීම වටී. කඛ්ඛාචිතරණි පුරාණ/අභිනව ටිකා දෙකෙහි පැරණි පුස්තකාල පොත්වල මෙය ‘කඛ්ඛා’ යනුවෙන් තිබුණු බවට නිගමනය කළ හැකිය. කඛ්ඛාචිතරණි පුරාණ/අභිනව ටිකා කල

1. සම.පා 4, 876 පිට ගේ.මු.

2. පාළි මුත්තක විනය විනිච්ඡය, 330 පිට

3. කඛ්ඛාචිතරණි අභිනව ටිකා, සංස්. යු. පී. ඒකනායක, 126 පිට

4. කඛ්ඛාචිතරණි පුරාණ ටිකා, සංසාදිසේස වර්ණනා, ඡට්ඨසංගායනා.

ත්‍රිපිටකධාරී මහඋතුමන්ගේ අදහස ද මෙය ම විය යුතුය. එවිට අපට විෂන්ත-අන්තරාපත්තියට මූලාපරිකස්සනය පමණක් සිදු කොට පෙර ගත්තාවූ පිරිවෙස නැවත පුරා මානතට එය සමෝධාන කළ හැකිය.

අන්තරාපත්තිය මූලාපත්තියට (මුල් ඇවැතට) වඩා වැඩිපුර පිළිසන් වූයේ නම් එහි දී අන්තරාපත්තිය මූලාපත්තිය බවට පත් කොට මුල් ඇවැත එයට සමෝධාන කොට පිරිවෙස දිය යුතුයි. දෙන්නා වූ කර්මවාක්‍යයක් පෙළෙහි (සමුවචයක්ඛන්ධකයෙහි) කියා නැති බැවින් විනයධරයාගේ කර්මවාක්‍යය යෙදීමේ හැකියාව ම මෙහි ප්‍රමාණය යයි විනය-අටුවාවෙහි කියා ඇත. මෙය ඕධානසමෝධාන නම් වේ.

2. අග්ගසමෝධාන

බොහෝ කාලයක් පිළිසන් ආපත්තීන්ගේ අගයෙන් සමෝදන් කිරීම අග්ගසමෝධාන නම් වේ.¹ 'අග්ග' යන්නෙන් ආපත්තිය පටිච්ඡන්තව විසූ රාත්‍රී සඛ්ඛ්‍යාව අදහස් කරයි.² කඛ්ඛාචිතරණී පිටපොතෙහි ද අග්ගෙන-අගච්ඡිත්, රාත්‍රී පරිච්ඡේදය විසින් යැයි ද එහි ම 'අග්ගේන සමෝධානං අග්ගසමෝධානං තං යථ සෝ අග්ගසමෝධානෝ පරිවාසෝ'³ යනුවෙනුත් විනයාලඛිකාර-ටීකාවෙහි ද 'අග්ගේන අග්ගච්ඡේන අරහච්ඡේන සමෝධානං අග්ගසමෝධානං'⁴ යනු විග්‍රහයයි. බොහොමයක්-ඇවැත් අතුරින් එකක් හෝ දෙකක් හෝ තුනක් හෝ බොහෝ හෝ ඇවැත්, සියල්ලට ම වඩා යම් ඇවැතක් වැඩිපුර පිළිසන් වූවාහු ද ඒ වැඩිපුර පිළිසන් වූ ආපත්තීන්ගේ රාත්‍රී ගණනින් සෙසු අඩුවෙන් පිළිසන් වූ ඇවැත් එකතු කොට හෙවත් ඊට ඇතුළත් කොට දෙන්නාවූ පිරිවෙස අග්ගසමෝධාන නම් වේ.⁵ මෙම අග්ගසමෝධානය සමුවචයක්ඛන්ධකයෙහි 'තෙන ඛෝ පන සමයේන අඤ්ඤතරෝ භික්ඛු සම්බහුලා සඛ්ඛාදිසේසා ආපත්තියෝ ආපන්නෝ හෝති. එකා ආපත්ති එකාහ පටිච්ඡන්තා. එකා ආපත්ති ද්විහ පටිච්ඡන්තා'⁶ යනාදි ක්‍රමයෙන් ආවේය. චජ්රබුද්ධි-ටීකාවෙහි 'අග්ගසමෝධානය නම් සභාග වස්තුක වූ බොහෝ ඇවැත්වලට

1. කංඛාචිතරණී-ටීකා, සංස්. යූ.පී. ඒකනයක

2. විනය කෝෂය, 18 පිට

3. කංඛාචිතරණී පිටපොත, සංස්. කථකොදයාවේ පඤ්ඤාසේකර, 41 පිට

4. විනයාලංකාර-ටීකා, ගරුකාපත්ති වුවිධාන විනිවිජය කරා, ඡව්ඨසංගායනා

5. සම.පා 4, 876 පිට හේ.මු.

6. චුල්ලවග්ගපාලි 1, සමුවචයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 250 පිට

පැමිණියහුට වැඩිපුර රාත්‍රී සම්බන්ධවත් පිළිසන් වූ ඇවැතෙහි බහා ලා දිය යුතු¹ යැයි කියන ලද්දේය. විනයාලම්කාර-ටිකාවෙහි ‘සම්භාදිසේසෝ’ යන වචනයෙන් ද ‘ආපත්ති’ යන වචනයෙන් ද නාමය මෙන්ම ආපත්තිය ද ගන්නා ලද්දේ වෙයි. එබැවින් අග්ගසමෝධානය වශයෙන් පිරිවෙස දුන් කල්හි ‘අහං හන්තේ, සම්බහුලා ආපත්තියෝ ආපජ්ජං’ යනාදි වචනයෙන් ද වස්තුව ද ගෝත්‍රය ද නාමය ද ඇවැත ද ගත් බැවින් බොහෝ කාලයක් පිළිසන් වූ ද අඩුවෙන් පිළිසන් වූ ද සහගවස්තුක වූ ද විසභාග වූ ද සියලු ම ආපත්තිවලින් නැගී සිටීම සිදු වේ යැයි දහ යුතු බව කියා ඇත. ඉහත කී අටුවා, ටිකාවල කරුණු අනුව අග්ගසමෝධානය ගැන තේරුම් ගත යුත්තේ මෙසේ ය. එක භික්ෂුවකට සහාග වූ බොහෝ සඟවෙසෙස් ඇවැත් ද විසභාග වූ බොහෝ සඟවෙසෙස් ඇවැත් ද දිගුකලක් පිළිසන් වූ ද කෙටි කලක් පිළිසන් වූ ද නානාවස්තුක වූ ද ඇවැත් ඇති අතර විනය-අටුවාවෙහි වස්තු, ගෝත්‍ර, නාම, ආපත්ති යනාදි වශයෙන් යොදා කර්මවාක්‍ය සකසා ගැනීම සුදුසු යැයි කී බැවින් එලෙස ව්‍යුත්ත, නාමාදි වශයෙන් යොදා කර්මවාක්‍ය සකසා අග්ගසමෝධාන පිරිවෙස ගැනීමෙන් සහාග වූ ද විසභාග වූ ද බොහෝ කල් පිළිසන් වූ ද අඩුවෙන් පිළිසන් වූ ද සියලු ම ඇවැත්වලින් නැගී සිටීම සිදු වෙයි. මෙහි දී විශේෂයෙන් ම දහ යුතු වන්නේ වැඩි කලක් පිළිසන් ඇවැතෙහි අනෙක් ඇවැත් බහාලන බැවින් පිළිසන් දින ගණන නියම වශයෙන් නිශ්චය කොට පිරිවෙස පිරිය යුතු ය යන්නයි. එසේ නොවුණු හොත් පටිච්ඡන්ත දින ගණනට පිරිවෙස පිරූ නැති බැවින් කර්මය අසිද්ධියට පත් වේ. මුල පිරිය යුතු වූ පිරිවෙස මනාව නොපුරන ලද නම්, අනෙක් මානව ආදිය ද අසිද්ධියට පත් වී ගරු-ඇවැත්වලින් නැගී සිටීමක් සිදු නොවේ.

3. මිස්සකසමෝධාන

‘මිස්සකානං සමෝධානෝ මිස්සකසමෝධානෝ’ යනු කම්බාවිතරණි-ටිකාවයි. ‘නානාවස්තුකානං ආපත්තීනං සමෝධානෝ මිස්සකසමෝධානෝ, තං යස්ස සෝ මිස්සකසමෝධානෝ පටිවාසෝ’ යනු කම්බාවිතරණි පිටපොතයි. නානාවස්තුක ඇවැත් එකතු කොට

1. වජ්‍රබුද්ධිටිකා, සමුවවයක්කන්ධක, ඡට්ඨසංගායනා, 388 පිට

දෙනනාවූ පිරිවෙස 'මිස්සකසමෝධාන' නම්. මෙය ලබා දෙන ක්‍රමය 'අහං හන්තේ, සම්බහුලා සඛිසාදිසේසා ආපත්තියො ආපජ්ජං එකං සුක්කච්ඡට්ඨිං, එකං කායසංසග්ගං' යනාදි ක්‍රමයෙන් අදාළ භික්ෂුව ඉල්වා ඊට අනුරූපීව කර්මවාක්‍ය සකසා දිය යුතු බව අවුච්චිකියන ලද්දේ ය.¹ අග්ගසමෝධානයෙන් සභාග වූ ද විසභාග වූ ද චිරපට්චිෂන්ත අචිරපට්චිෂන්ත සියලු ම ඇවැත්වලින් නැගී සිටීම සිදුවන අතර මිස්සක සමෝධානයෙන් චිරපට්චිෂන්ත වූ ද අචිර පට්චිෂන්ත වූ ද ඇවැත්වලින් නැගී සිටීම සිදු නොවේ යයි දත යුතුය.² මෙතැනින් පට්චිෂන්ත-පිරිවෙස, අපට්චිෂන්ත-පිරිවෙස, සුද්ධන්ත-පිරිවෙස, සමෝධාන-පිරිවෙස යන පිරිවෙස් ක්‍රම සතර ම කියන ලද්දේ ය.

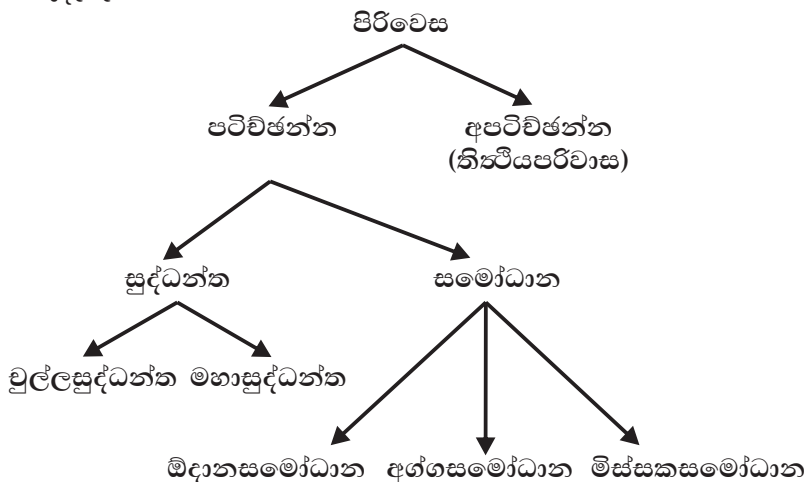
නැවත ද සඛික්ෂේප වශයෙන් පිරිවෙස:

1. පට්චිෂන්ත-පිරිවෙස

2. අපට්චිෂන්ත-පිරිවෙස

වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ.

පට්චිෂන්ත-පිරිවෙස ද සුද්ධන්ත-පිරිවෙස හා සමෝධාන-පිරිවෙස යනුවෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. සුද්ධන්ත-පිරිවෙස, චූලසුද්ධන්ත, මහාසුද්ධන්ත යනුවෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. සමෝධාන-පිරිවෙස ඕද්‍යානසමෝධාන, අග්ගසමෝධාන, මිස්සකසමෝධාන වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

1. සම.පා 4, 876 පිට භේ.මු.

2. චිත්තසාලංකාර-විකා, ගරුකාපත්ති වුවිධාන විනිවිඡය කථා, ඡව්ඨසංගායනා

අපටිච්ඡන්ත-මානන

සඟවෙසෙස්-ඇවැතකට පත් භික්ෂුව එය එදවසෙහි ම වෙනත් උපසපත් භික්ෂුවකට ආරෝවනය කළ යුතුය. ආරෝවනය කිරීමට හැකියාව තිබිය දී එය ආරෝවනය නොකිරීමෙන් ඇවැත පටිච්ඡන්ත වෙයි. එවිට පිරිවෙසට රහ (සුදුසු) වූයෙක් වෙයි. එදවසෙහි ම ආරෝවනය කිරීමෙන් මානනට පමණක් රහ වූයෙක් වෙයි. ඉදින් අපටිච්ඡන්ත වූ එක ම ඇවැතක් නම්, 'එකං ආපත්තිං ආපජ්ජං...' යනාදි සමුවචයක්ඛන්ධකයෙහි ආ ක්‍රමයෙන් මානන ගත යුතුය. ඉදින් දෙකක් හෝ තුනක් අපටිච්ඡන්ත ඇවැත් වේ නම්, 'ද්වේ ආපත්තියෝ, තිස්සෝ ආපත්තියෝ ...' කියා යෙදීම කොට මානන ගත යුතුය. තුනකට වැඩිපුර ඇති ඇවැත් සියල්ලට ම 'සම්බහුලා ආපත්තියෝ' කියා යෙදීම කළ යුතුය.¹ සුක්කවිසට්ඨී, කායසංසග්ග, දුට්ඨුල්ලවාචා යන ආදී වූ නානාවස්තුක-අපටිච්ඡන්ත-ආපත්තිහු ද වස්තු, ගොත්තාදී වශයෙන් යොදා කර්මවාක්‍ය සකසා දිය යුතුය. පටිච්ඡන්ත- මානන, පටිච්ඡන්ත-පිරිවෙසට ම දෙන බැවින් එය ඉහතින් කියන ලද්දේ ය.

පක්ඛමානන

භික්ෂුණියකට දිය යුතු මානන 'පක්ඛමානන'යි. 'ගරුධම්මං අජ්ඣාපන්තාය භික්ඛුනියා උභතෝ සඞ්ඝේ පක්ඛමානන්තං වර්තබ්බං'² යනුවෙන් ගරුධර්මයකට පැමිණි භික්ෂුණිය දෙසගුන් කෙරෙහි පක්ඛමානන පිරිය යුතුය යැයි භික්ඛුනීඛන්ධකයෙහි කියන ලද බැවින්, පිළිසන් හෝ නොපිළිසන් ඇවැතකට අඩමසක් ම පක්ඛමානන දිය යුතුය. ගරුඇවැතට පත් භික්ෂුණිය විසින් මෙය භික්ෂුණිසඞ්ඝයා හමුවෙහි ගෙන භික්ෂු-භික්ෂුණි දෙසගුන් කෙරෙහි ම පිරිය යුතුය.³ පක්ඛමානන පිරීම වූ කලි ඉතා දුෂ්කර වූවකි. භික්ෂුණිසඞ්ඝයා මෙකල නැති බැවින් එය විස්තර කිරීම නිරර්ථක ය. අවශ්‍යවූවන්ට වුල්ලවග්ගපාළි අටුවාවෙන් බලා දත හැකිය.

1. සම.පා 4, 867 පිට හේ.මු.

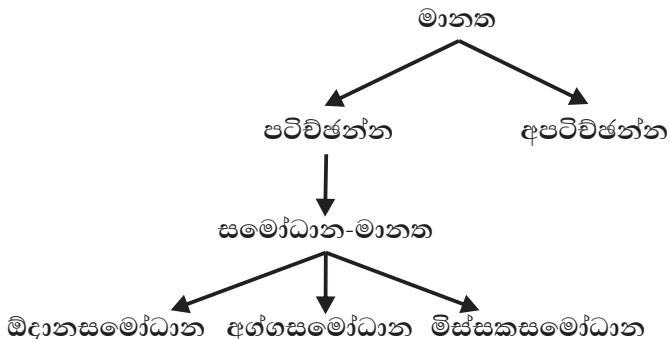
2. වුල්ලවග්ගපාළි 2, භික්ඛුනීඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. පිට 472

3. සම.පා 4, 877 පිට හේ.මු.

සමෝධානමානන

ඕධානසමෝධාන, අග්ගසමෝධාන, මිස්සකසමෝධාන වශයෙන් සමෝධාන-මානන තෙවැදෑරුම් වේ. සමුච්චයක්කන්ධකයෙහි ආ පඤ්චාහපටිච්ඡන්ත ඇවැතට පිරිවෙස් පුරන්නා වූ උදායී තෙරුන් වහන්සේ පිරිවෙසෙහි ද මානත්තාරහ අවස්ථාවෙහි ද අන්තරාපත්තියට පැමිණ මූලායපටිකස්සනය කොට එම පඤ්චාහපටිච්ඡන්ත-සඟවෙසෙස්- ඇවැත්වලටත් පිරිවෙස් පුරන අතරතුර පත්වුණු අපටිච්ඡන්ත-ඇවැතටත් මානත්තාරහ අවස්ථාවෙහි දී සිදු වූ අපටිච්ඡන්ත-ඇවැතටත් 'තේන හි හික්ඛවේ සඞ්ඝෝ උදායිස්ස හික්ඛුනෝ තිස්සන්තං ආපත්තීනං ඡාරත්තං මානත්තං දේතු'¹ යනුවෙන් අනුදන්තා ලද මානන ඕදානසමෝධාන-මානන නම් වේ.² අග්ගසමෝධාන, මිස්සකසමෝධාන යන මානත් දෙක වූ කලි අග්ගසමෝධාන, මිස්සකසමෝධාන-පිරිවෙස් අවසානයෙහි දී දිය යුතු මානත් දෙකයි. එය පිරිවෙස්-කර්මවාකානුසාරයෙන් ම යොදා දිය යුතුය.³ මෙතැකින් කියන ලද්දේ මානත් ක්‍රම හතර පිළිබඳවයි.

නැවත ද සඞ්ඝෙස්ස වශයෙන් පටිච්ඡන්ත හා අපටිච්ඡන්ත වශයෙන් මානන දෙකොටසකට බෙදේ. පටිච්ඡන්ත-පිරිවෙස පිරීමෙහි දී සිදු වූ අපටිච්ඡන්ත-අන්තරාපත්ති, මූලාය පටිකස්සනය කොට පිරිවෙස පුරා අතතුරුව අපටිච්ඡන්ත අන්තරාපත්ති, සමෝධාන කළ යුතුය. මෙම සමෝධාන-මානන වනාහි ඕදානසමෝධාන, අග්ගසමෝධාන, මිස්සකසමෝධාන කියා තෙවැදෑරුම් වේ.

1. වුල්ලභගපාලී 1, සමුච්චයක්කන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 218 පිට

2. සම.පා 4, 879-880 පිට හේ.මු.

3. සම.පා 4, 880 පිට හේ.මු.

පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුවගේ රාත්‍රිවිජේද

උපාලි මහරහතන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ 'කනිනුබෝ හන්තේ, පාරිවාසිකස්ස හික්ෂුනෝ රත්තිවිජේදා' යනුවෙන් 'ස්වාමීනි, පිරිවෙස් වසන හික්ෂුව රාත්‍රිවිජේද කෙතෙක් ද?' යැයි විමසූහ. 'තයෝ බෝ උපාලි, පාරිවාසිකස්ස හික්ෂුනෝ රත්තිවිජේදා සහවාසෝ, විප්පවාසෝ අනාරෝචනා' යනුවෙන් 'උපාලි, සහවාසය, විප්පවාසය, අනාරෝචනය කියා පිරිවෙස් වසන හික්ෂුව රාත්‍රිවිජේද තුනෙකැ'යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.¹ පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුව විසින් ඉහත කී රාත්‍රිවිජේද තුන මනාව දන යුතුය. එය නිසියාකාරව නොදැනීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිද්ධ වී පිරිවෙස් දින ගණන නියම ලෙස නොපිරීමෙන් ගන්නා වූ මාහත් ආදියත් අසිද්ධියට පත් වේ. එබැවින් සහවාස, විප්පවාස, අනාරෝචන යන ආකාරත්‍රය පහත විස්තර කෙරේ.

සහවාසය

ආවාස සහ අනාවාස වශයෙන් ස්ථාන දෙකකි. 'ආවාස' යනු වැඩ වාසය කිරීම සඳහා කරන ලද සෙනසුනයි. 'අනාවාසය' නම් චේතියසර, බෝධියසර, ඉදල්-කොසු තබන මැසි, දරමැසි, වැසිකිළි, දොරකොටු ආදියයි. පාරිවාසික හික්ෂුවක් වනාහි ප්‍රකෘති හික්ෂුවක් සමඟ පංචවිධ ඡදනයන්ගෙන් සෙවිලි කරන ලද හෝ ඒවාට අනුලෝම වූ හෝ ආවාසයක නැතහොත් අනාවාසයක වාසය කිරීම සහවාසයයි. මෙම ආවාස, අනාවාස දෙකෙහි වහලයෙන් දිය වැටෙන අවකාශය තුළ ප්‍රකෘති-හික්ෂුවක් නිදන කල්හි පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුව දැන දැන නිදයි නම්, රාත්‍රිවිජේදය මෙන් ම වත්තහේද දුකුලාව සිදු වේ. නොදැන නිදයි නම්, රාත්‍රිවිජේදය පමණක් සිදු වේ. පාරිවාසික-හික්ෂුව ඉඳ ගෙන සිටීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු නොවේ. නිදන-ඉරියව්වට පැමිණීමෙන් ම රාත්‍රිවිජේදය සිදු වෙයි. නානා උපචාර ඇත්තා වූ ඒකච්ඡන්ත ආවාස, අනාවාසයන්හි ද ප්‍රකෘති-හික්ෂුවක් සමඟ නිදීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන බව දන යුතුය.²

1. වුල්ලවත්ගපාලි 1, පාරිවාසිකත්තංකය, බු.ජ.ත්‍රි. 166 පිට

2. සම.පා, 4, 864 පිට. හේ.මු.

විජ්ජවාසය

එකලාව වාසය කිරීම 'විජ්ජවාසය'යි.¹ පිරිවෙස සමාදන් වූ භික්ෂුවට පිරිමට වනක් ඇති බැවින් ඔහු තනිව වාසය නොකළ යුතුය. යටත්පිරිසෙයින් එක් භික්ෂුවක් හෝ සිටිය යුතුය. එක් භික්ෂුවක්වත් නොමැතිව පිරුවාවූ පිරිවෙස ගණනුපග නොවේ. දසවිධ-අන්තරායක් ඇති කල්හි වුව ද එකලාව පිරුවා වූ පිරිවෙස ගණනුපග නොවන බව දත යුතුය. නික්ඛිත්ත ක්‍රමයට විහාර-උපචාරයෙන් බැහැරව වන පිරිමෙහි දී ද්වාදස හත්ප්පචාරය (දොළොස් රියන) ඇතුළත උපසපන්-භික්ෂුවක් සිටීම සහවාසය යි. තව ද දොළොස් රියන තුළ සිටි භික්ෂූන්ට පිරිවෙස ආරෝචනය කොට ඔවුන් ඇත යයි සලකා විසූ කල්හි එම භික්ෂූන්ගේ යැමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු නොවන බව අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ.² විහාරයෙහි සිට පිරිවෙස පිරිමේ දී විහාර උපචාරයේ ප්‍රකෘති-භික්ෂූන් සිටීම සහවාසයයි. විහාරයෙහි සිටි භික්ෂූන්ට වුව ද ආරෝචනය කොට, එම භික්ෂූන් විහාරය තුළ ඇති බව සලකා වාසය කරන කල්හි අන් සියලු භික්ෂූන් කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා වෙහෙරින් නික්ම ගිය කල්හි විජ්ජවාසයක් සිදු නොවන බව විමතිවිනෝදනී ටිකාවෙහි සඳහන් වේ.³

කම්ම හෝ ලබ්ධි නානාසංවාසකයින් සමීපයෙහි පුරන්තාවූ පිරිවෙස ද ගණනුපග නොවේ. ඔවුන් සිටින්නා වූ ආවාසය පිරිවෙස් පුරන සමාන සංවාසක භික්ෂුවට අභික්ඛුක-ආවාසයක් බඳු ය.⁴ සමාන-සංවාසකයින් ඔවුනොවුන් ළඟත් නානාසංවාසකයින් ඔවුනොවුන් ළඟත් පුරන්තාවූ පිරිවෙස ගණනුපග වේ.

අනාරෝචනය

අනාරෝචනය යනු ආගන්තුකාදීන්ට ආරෝචනය නොකිරීමයි.⁵ 'ආගන්තුකේන ආරෝචෙනබ්බං, ආගන්තුකස්ස ආරෝචෙනබ්බං'⁶ යනාදී ක්‍රමයෙන් දේශනා කර ඇති බැවින් වෙනත් වෙහෙරකට ගිය පිරිවෙස් පුරන ආගන්තුක භික්ෂුව එම වෙහෙරෙහි සිටින අන්‍ය සියලු ම භික්ෂූන්ට වන ආරෝචනය කළ යුතුය. මෙය 'ආගන්තුකේන

1. සම.පා 4, 866 පිට. හේ.මු.

2. සම.පා 4, 868 පිට. හේ.මු.

3. විමතිවිනෝදනී-ටිකා, සමුවිචයක්ඛන්ධක, සංස්. බෙරතුඩුවේ ධම්මාධාර හිමි, 450 පිට

4. සම.පා 4, 864-865 පිට. හේ.මු.

5. සම.පා 4, 866 පිට. හේ.මු.

6. චූල්ලවග්ගපාලි 1, සමුවිචයක්ඛන්ධක, බු.ජ.ත්‍රි. 160 පිට

ආරෝචෙනබ්බං' යන්නයි. පිරිවෙස් පුරන භික්ෂුව වැඩ වෙසෙන වෙහෙරට පැමිණි ආගන්තුක භික්ෂුන්ට ආරෝචනය කිරීම 'ආගන්තුකස්ස ආරෝචෙනබ්බං'¹ යන්නයි. වැඩිමනක් වශයෙන් ම වත් මානව පුරන භික්ෂුන්ගේ රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන්නේ මෙම අනාරෝචනය හේතු කොට ගෙන ය. එබැවින් වැඩි වශයෙන් අනාරෝචනය මෙතැන් පටන් විස්තර කෙරේ.

අනික්බිත්ත ක්‍රමයට විහාරය තුළ භික්ෂුවක් පිරිවෙස් පුරන කල්හි ආගන්තුක භික්ෂුවක් මොහොතකට හෝ වෙහෙරට පිවිසෙයි නම් හෝ වෙහෙර මැදින් ගමන් කරයි නම් ඔහුට ද ආරෝචනය කළ යුතුය. වන පුරන භික්ෂුව දැන ගැනීමට මත්තෙන් යයි නම් එම භික්ෂුව සොයා ගොස් ආරෝචනය කළ යුතුය. හමු වීමට නොහැකි වුව හොත් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වෙයි. වහනේද දුකුලාව සිදු නොවේ. නොදන හෝ පැමිණ ගියහොත් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වේ. එබැවින් වත් පුරන භික්ෂුන් ආගන්තුක භික්ෂුන්ගේ පැමිණීම පිළිබඳව නිතර විමසිල්ලෙන් සිටිය යුතුය. උපචාර භූමියෙන් බැහැර වූ භික්ෂුවක් වුව ද දැකීමෙන් හෝ එම භික්ෂුවගේ ශබ්ද ඇසීමෙන් හෝ භික්ෂුවක් ම යන ව්‍යවස්ථාපනය ඇති නම් හෝ එතැනට ගොස් හෝ ආරෝචනය කළ යුතුය. නැතහොත් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වේ. එබැවින් අටුවාවෙහි 'නදී ආදීසු නාවාය ගච්ඡන්තම්පි පරතීරේ ධීතම්පි ආකාසේන ගච්ඡන්තම්පි පබ්බතතලආරඤ්ඤාදීසු දුරේ ධීතම්පි භික්ඛුං දිස්වා සචේ භික්ඛුනි වච්ඡානං අත්ථි, නාවාදීහි වා ගජ්ඣා මහාසද්දං කඤ්ඤා වා චේගේන අනුබ්බන්ධා වා ආරෝචෙනබ්බං'² යනුවෙන් කියන ලද්දේය. 'භික්ඛුනි වච්ඡානං අත්ථි' යන්නෙන් අදහස් කරන ලද්දේ 'මේ භික්ෂුවක් ම ය' යන සන්නිෂ්ඨානය තිබිය යුතු බවයි. 'භික්ෂුවක් ය' යන සන්නිෂ්ඨානය නැති නම්, අනාරෝචනයෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු නොවේ. භික්ෂුවක් ද අභික්ෂුවක් ද යන සැකය ඇති කල්හි ආරෝචනය නොකර සිටීම නුසුදුසු ය. සැකය වනාහි විනය කර්මයට හානි පමුණුවන බැවින් ගරු තැනැති පිහිටා සොයා බලා භික්ෂුවක් නම්, ආරෝචනය කළ යුතුය. එලෙස උපචාරයෙන් බැහැර සිටි භික්ෂුවක් දැක ආරෝචනය කිරීමට යන අතරතුර තවත් උසස්පත් භික්ෂුන් දකී නම්, ඔවුන්ට ද ආරෝචනය කළ

1. සම.පා 4, 863 පිට හේ.මු.

2. සම.පා 4, 864 පිට හේ.මු.

යුතුය. වෙහෙර තුළ වත පුරන්නා වෙහෙරින් නික්මුණු කල්හි දිට්ඨරූප, සුතරූප පුද්ගලයන්ට පමණක් ආරෝවනය කළ යුතු බව දත යුතුය.

විනය-අටුවාවෙහි ‘අයං ච නේසං ඡන්තසද්දං වා උක්ඛාසිතසද්දං වා බිපිතසද්දං වා සුත්වා ආගන්තුකභාවං ඡානාති, ගජවා ආරෝචෙනබ්බං’ යන පාඨයට අනුව විනයාලඛිකාර- ටීකාවෙහි ත්‍රිපිටකධාරී මුනින්දසෝම ආචාර්යයන් වහන්සේ ‘අයං භික්ඛූනං සද්දො, අයං භික්ඛූහි වාදිතභේරිසණ්ඨාදීහි සද්දෝ, අයං භික්ඛූහි පාඡිතසකටනාවාදීහි සද්දෝති සන්නිට්ඨානෝ ඡානන්තෝයේව රත්තිවිජේදකරෝ හෝති’¹ යනුවෙන් ‘මෙය භික්ෂූන්ගේ ශබ්දයකි, මෙය භික්ෂූන් විසින් වාදනය කරන ලද බෙර සණ්ඨාරාදීන්ගේ ශබ්දයකි, මෙය භික්ෂූන් විසින් පදවන ලද කරන්තාදීන්ගේ ශබ්දයක් යැයි සනිටුහන් කරමින් දූතගන්තේම රාත්‍රිවිජේදය සිදු කරයි’ යැයි සඳහන් වේ. (වාදිතභේරිසණ්ඨාදී පාඨත් පාඡිතසකටනාවාදීහි පාඨත් වරදවා ගෙන භික්ෂූන්ට බෙර, සණ්ඨාර, සංගීත භාණ්ඩාදිය වාදනය කිරීමට හෝ ගැසීමට ද කරත්ත නැව් ආදිය පැදවීමට ද අවසර ඇතැයි තේරුම් නොගත යුතුය. ආචාර්යයන් වහන්සේ අටුවා පාඨයට ටීකා කිරීම් වශයෙන් උදාහරණ දක්වවා විනා විනය යුක්ති වශයෙන් මෙය නොකියන ලද්දේ යැයි විශේෂයෙන් දත යුතුය.)

ඉහත කී අටුවා, ටීකා පාඨවලට අනුව වර්තමානයෙහි වත්පුරන්නාවූ භික්ෂූන් විසින් බොහෝ කරුණු ගැන විශේෂයෙන් සැලකිල්ලක් දක්වමින් වත් මානත් පිරිය යුතුය. වෙහෙරක වත පුරන භික්ෂුවක් එම වෙහෙර අසල ඇති අනෙක් විහාරස්ථානවල භික්ෂූන්ගේ හඬ ‘ශබ්දවිකාශන යන්ත්‍ර’ මගින් හෝ අසයි නම්, ආරෝවනය කළ යුතුය. ගෙඩියකට හෝ ගසන්නා වූ පහරක් අසා ‘භික්ෂුවක්’ ය යන ව්‍යවස්ථාපනය ඇති නම්, ආරෝවනය කළ යුතුය.

මෙකල නවීන තාක්ෂණික භාණ්ඩ බහුලව භාවිත වන කාලයකි. ඒවා අතර දුරකතන, ගුවන්විදුලි, රූපවාහිනී ආදිය නිසා වත් මානත් පුරන භික්ෂූන්ට නොයෙක් විට සැක සහිතව ඇති විය හැකියි. මෙබඳු තාක්ෂණික භාණ්ඩ ගැන පිළිපදින්නේ කෙසේදැයි කියා අටුවා, ටීකාවල සෘජුව සඳහනක් නැත. එසේ වුවත් අටුවා, ටීකාවල එන ඇතැම් කරුණු අනුව දුරකතනයකින් වුවත් වත් මානත් පුරන භික්ෂුවක් උපචාර

1. විනයාලංකාර-ටීකා, ගරුකාපත්ති වූට්ඨාන විනිවිජය කථා, ඡට්ඨසංගායනා

සීමාවෙන් බැහැර සිටින, ආරෝචනය නොකළා වූ හික්ෂුවක් සමග කථා කිරීමෙන්, එම හික්ෂුවට ආරෝචන කෘත්‍ය සිදු නොකිරීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන බව පැහැදිලි වේ. එපමණක් නොව සජ්චිව ගුවන්විදුලි, රූපවාහිනී ආදියෙන් හික්ෂුවකගේ ධර්ම දේශනයක් හෝ ධර්මසාකච්ඡාවක්, ඇසීමෙන් හෝ දැකීමෙන් ආරෝචනය නොකිරීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන බව ද පැහැදිලි වේ. ඒ කෙසේ ද යත් අටුවාවෙහි “ආගන්තුක හික්ෂුවක් උපචාර සීමාවට බැස මඳ වේලාවක් හෝ සිට ගිය කල්හි වන පුරන හික්ෂුව ආගන්තුක හික්ෂුවක් පැමිණි බව නොදැන, පසුව දැනී නම්, එම හික්ෂුව සොයා ගොස් හෝ ආරෝචනය කළ යුතු බවත් නැතහොත් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන බවත් පවසා ඇත”.

තව ද “පර්වත, කැලෑ ආදී දුර තැනක සිටි හික්ෂුවක් වුවත් දැක, ‘හික්ෂුවක් ය’ යන ව්‍යවස්ථාපනය ඇති නම්, වේගයෙන් හෝ ගොස් මහාශබ්දයක් හෝ කොට ආරෝචනය සිදු කළ යුතු බවත් නැතහොත් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන බවත් පවසා ඇත”. මෙම අටුවා පාඨයෙන් කියන ලද්දේ උපචාරසීමාවෙන් බැහැර සිටින හික්ෂුවක් දැක ‘හික්ෂුවක් ය’ යන ව්‍යවස්ථාපනය ඇති නම්, ආරෝචනය නොකිරීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදු වන බවයි. උපචාර-සීමාවට පැමිණි හික්ෂුව ගැන ව්‍යවස්ථාපනයක් නැත. එහි දී ආ බව දැන සිටියත් නැතත් ආරෝචනය නොකර සිටීමෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදුවනු ඇත. තව ද විනයාලඛිකාර-ටීකාවේ එන “වාදිකභේරිසංඛාදීහි, පාජිතසකටනාවාදීහි” පාඨවලින් පවා දුරකතන මගින් කථා කරන හික්ෂුවන්ගේත් ගුවන්විදුලි, රූපවාහිනී මගින් සජ්චි ධර්මදේශනාවක් හෝ සාකච්ඡාවක් අසන හික්ෂුවන්ගේත් රාත්‍රිවිජේදය සිදුවන බව මනාව පැහැදිලි වේ.

මෙහිදී ඇතිවන අනෙක් ප්‍රශ්නය වනුයේ දුරකතනයකින් කථා කිරීමෙන් ආරෝචනය සිදු කළ යුතු නම්, එම ආරෝචනය දුරකතනයෙන් ම සිදු කළ හැකි නොවේ ද යන්නයි. ඇත්ත, එම ආරෝචනය දුරකතනයෙන් සිදු කළ හැකි බවක් ද පෙනේ. එසේ වුවත් “ගරුක ලභුකේසු ගරුකේ ධාතබ්බන්ති ඒතං විනය ලක්ඛනං”¹ යනුවෙන් ගරුලභු තැන්හි, ගරුතැන්හි සිටිය යුතු ය යන මෙය විනය ලක්ෂණය බව අටුවාඇදුරන් කියා ඇති බැවින් මෙය තව දුරටත් විමසිය යුතුය. පුරාණ ආචාර්යයන් වහන්සේලා විනය කර්මයක සීමා සම්පන්න

1. සම.පා 2, 557 පිට භේ.මු.

නිර්ණයෙහි දී සඞ්ඝාදෝෂ කෝපාසථානයෙහිලා සැලකූ බැවින් මෙහි දී ගරු තැනහි පිහිටීම වඩාත් යුතුය.

එබැවින් ඉහත කීවා වූ කරුණු තවදුරටත් විමසා වඩාත් සැලකිල්ලට ගෙන, ගරු ඇවැත්වලින් නැගී සිටීම සඳහා වත් මානත් පුරන බැවින් ඒවා සැක සංකා නොසිටින අයුරින් ම සිදුකර ගත යුතුය. සැක සංකා ඇතිව පිරිවෙස්-මානත් පිරිමෙන් භානිය සිදුවන්නේ තමන්ට ම ය. උඩ කියන ලද්දා වූ කරුණු වත් මානත් පුරනු ලබන අතරතුර හික්ෂුන්ට ප්‍රායෝගිකව ඇතිවිය හැකි ගැටලු ය. ඒවා කියන ලද්දේ සැකසඞ්ඝාවක් නොසිටින අයුරින් වත් මානත් පුරා ගැනීම සඳහා බව දත යුතුය.

ආරෝවනයෙහි දී ‘සාවේතුං’ යන පදය අටුවාවෙහි කියා ඇති බැවින් වත් මානත් ආරෝවනය හික්ෂුන්ට ඇසෙන පරිද්දෙන් ම කළ යුතුය. යම් යම් කටයුතුවල යෙදී සිටින හික්ෂුන්ට, වත් මානත් ආරෝවනය කිරීමෙහි දී ඔවුන්ට නොඇසුණේ නම් හෝ අළුයම්හි ආරෝවනය කරන විට සැතපී සිටින විට දී හෝ නොඅසයි නම් රාත්‍රිවිච්ඡේදය සිදු වේ.¹ එබැවින් මෙම කරුණු ගැන වත් මානත් පුරනු ලබන හික්ෂුන් විසින් විශේෂ සැලකිල්ලක් දැක්විය යුතු අතර මේවා දක්වන ලද්දේ අමුතු විනයක් ඉස්මතු කොට හික්ෂුන්ට කුකුස් ඉපදවීම පිණිස නොව ටිකාවල සඳහන් කර ඇති බැවින් මහාප්‍රඥාවන් ටිකාවාර්යවරුන් පවා මේවා දක්වා ඇත්තේ අටුවාවල ආ කරුණු අනුසාරයෙනි. ‘පකරණේසු ආගතත්තා තථාගතනයෝ පකරණාගත නයෝ හෝති’² යනුවෙන් ‘ප්‍රකරණයන්හි ආ බැවින් තථාගත නය ප්‍රකරණාගත නය වෙයි’ යැයි විනයාලඞ්ඝිකාර-ටිකාවෙහි සඳහන් කර ඇති බැවින් මේවා ශාස්තෘ අදහස ම බව දත යුතුය. තව ද කන් නොඇසෙන හික්ෂුන් කෙරෙහි පිළිපැදිය යුත්තේ කෙසේදැයි අටුවා ටිකාවල කිසිවක් කියා නොමැත. ආරෝවනය ඇස්සවීමට කියා ඇති බැවින් හස්තවිකාරාදියකින් හෝ ලේඛනයකින් හෝ කීමෙහි ද යුක්තියක් නොපෙනේ. එබැවින් එබඳු හික්ෂුන් සිටින තැන්වල වත් මානත් පිරීම නොකළ යුතුය. වත් මානත් පුරන හික්ෂුවක් යාමට අපහසු වූ ගිලන්බවකින් පෙළෙන්නේ නම් උපසපන් හික්ෂුවක් ලවා ආරෝවනය කරවීමට ද සුදුසු යයි විනය-අටුවාවෙහි සඳහන් වේ.³

1. සම.පා 2, 557 පිට භේ.මු.

2. විනයාලංකාර ටිකා, ගරුකාපන්නි වුවධාන විනිවිඡය කථා, ඡව්ධසංගායනා

3. සම.පා 4, 864 පිට භේ.මු.

වත් මානත් පුරන භික්ෂුවට කිනම් කරුණකින් හෝ කතාකිරීමට නොහැකි වුවහොත් මෙහි දී ද කුමක් කළ යුතු ද යි අටුවා, ටීකාවන්හි සෘජුව සඳහනක් නැත. පෙළ තේරුම් ගත යුතු වන්නේ අටුවා, ටීකාවල කී කරුණු අනුවය. පෙළ අටුවා ටීකාවල සඳහන් කර නැත්තක් පවසන විට එය පෙළ, අටුවා, ටීකාවලට ගැළපෙන අයුරින්ම කළ යුතුය. එසේ වුවත් එය අත්තනෝමතියක් ම ය. සමුවිචයක්ඛන්ධක-අටුවාවෙහි ‘සවස්ස මුඛේ අප්පමත්තකෝ ගණ්ඨෝ වා හෝති, හනුකවාතෝ වා විජ්ජති, දන්තෝ වා රුජ්ඣති, භික්ඛා වා මද්දලද්ධා හෝති, තාවතකේන පන නේව චත්තුං න සක්කෝති න ගන්තුං, අපි ච ඛෝ න සක්කෝමීති සඤ්ඤන්තෝ හෝති අයං පහුහුත්වා අප්පහුසඤ්ඤී නාම, ඉමිනා ඡාදිනාපි අච්ඡාදිනා’ යනුවෙන් ‘ඉදින් ඇවැතකට පත් භික්ෂුවකගේ මුඛයෙහි ස්වල්පමාත්‍ර වූ ගෙඩියක් හෝ වෙයි ද හක්රුදාවක් හෝ වෙයි ද දතක් හෝ රිදෙයි ද භික්ෂාව හෝ මඳව ලැබුණේ වෙයි ද එපමණකින් වනාහි කීමට නොහැක්කේ නොවෙයි, යැමට නොහැක්කේ නොවෙයි. එතකුදු වුවත් නොහැක්කෙමිසි යන සඤ්ඤාව වෙයි. මෙය වනාහි හැකියාව ඇතිව නොහැකිය’ යන සංඥාව නම්. මොහු විසින් වැසුවේ වුව ද නොවසනා ලද්දේ යැයි ස්වල්පමාත්‍ර වූ ආබාධයක් හේතුවෙන් ආරෝචනය කිරීමට හැකියාව ඇතත් ඇවත ආරෝචනය නොකිරීමෙන් පටිච්ඡන්ත නොවන බවක් ද කියා තිබේ.

තව ද ‘සවේ අන්තරාපත්ති මූලාපත්තිනෝ අතිරේක පටිච්ඡන්තා හෝති, තඤ්ඤා කිං කාතබ්බන්ති චුත්තේ මහාසුම්මත්ථේරෝ ආහ:- ‘අතේකිච්ඡෝ අයං පුග්ගලෝ, අතේකිච්ඡෝ නාම ආචිකාරාපේඤා විස්සජ්ජේතබ්බෝ’ති. මහාපදුමත්ථේරෝ පනාහ: කස්මා අතේකිච්ඡෝ නාම? නනු අයං සමුවිචයක්ඛන්ධකෝ නාම බුද්ධානං ධීත කාල සදිසෝ? ආපත්ති නාම පටිච්ඡන්තා වා හෝතු, අපට්ච්ඡන්තා වා හෝතු, සමකඋභතතරඅතිරේකපටිච්ඡන්තා වා. විනයධරස්ස කම්මවාචං යෝජේතුං සමඤ්ඤාචෝයේවෙඤ්ඤා පමාණං. තස්මා යා අතිරේකපටිච්ඡන්තා හෝති, තං මූලාපත්තිං කඤ්ඤා තඤ්ඤා ඉතරං සමෝධාය පරිවාසෝ දාතබ්බෝ’¹ යනුවෙන් ‘ඉදින් අන්තරාපත්තිය මූලාපත්තියට වඩා වැඩිපුර පිළිසන් වූයේ වෙයි ද එහි දී

1. සම.පා 4, 876 පිට භේ.මු.

කුමක් කළ යුතු දැයි කී කල්හි මහාසුම්ම තෙරුන් වහන්සේ 'මෙම පුද්ගලයා පිළියම් රහිත වූවෙකි. පිළියම් කට නොහැකි බව සැල කරවා ලජ්ජී ගණයාගෙන් බැහැර කළ යුතු යැයි කීවාහ. මහාපදුම තෙරුන් වහන්සේ කුමක් හෙයින් පිළියම් රහිත වූවෙක් වෙති ද? මේ සමුවචයක්ඛන්ධය බුදුරදුන් දිවමත් කල් බඳු නොවේ ද ? ඇවැත් නම් වැසුණේ හෝ වේවා නොවැසුණේ හෝ වේවා සමව - අඩුවෙන් - වැඩිපුර වැසුණේ හෝ වේවා විනයධරයාගේ කර්මවාක්‍ය යෙදීමේ සමර්ථභාවය ම මෙහි ප්‍රමාණයි. එබැවින් යම් ඇවැත්කු වැඩිපුර පිළිසන් වූයේ වෙයි ද එය මුල් ඇවැත් කොට එහි අතික් ඇවැත් (හෝ ඇවැත්) එකතු කොට පිරිවෙස දිය යුතුය' යනුවෙන් අටුවාවෙහි මහාසුම්ම, මහාපදුම යන තෙරුන් වහන්සේලාගේ වාදයෙන් මහාපදුම තෙරුන්ගේ අදහස පිළිගෙන ඇත. ඒ අනුව පෙළෙහි කර්මවාක්‍ය කියා නොමැති ආපත්ති ක්‍රමවලට වුවත් කම්වැකි සකසා දිය හැකි බව අටුවාවෙහි පවසා ඇත්තේ සෑම ආපත්ති ක්‍රමයකටම පිළියම් කිරීමේ ඇති හැකියාව පවතින බව හඟවමිනි. ඉහත කී අටුවාපාඨ දෙකට අනුව පෙනෙන්නේ සඟවෙසෙසකට පත් භික්ෂුවකට එයින් නැගීසිටීමට පහසුවත්, හැකියාවත් සලස්වා ඇති බවය.

ඉදින් පිරිවෙස් පුරන විට දී හෝ පිරිවෙසක් ගෙන පිරීමට මත්තෙන් හෝ කථා කිරීමට නොහැකි වූ භික්ෂුවට එයින් නැගී සිටීමේ ක්‍රමයක් නොමැති නම් එම භික්ෂුව මහාසුම්ම තෙරුන් වහන්සේ කී අයුරින් 'අතේකිව්ජ'-පුද්ගලයෙක් වනු ඇත. එසේ වුවත් සමුවචයක්ඛන්ධකයෙහි පිරිවෙස් වසන්නාත් මූලායපටිකස්සනාරහ වුවකුත් මානත්තාරහ වුවකුත් මානත්ත වාරිකයාත් අබිභානාරහ වුවකුත් සිවුරු හැරීමෙන් සාමණේර වීමෙන් උමතු වීමෙන් වේදනාවෙන් පෙළෙන්නෙක් වීමෙන් (උමතු වූ තත්ත්වය හා වේදනා තත්ත්වය විනය පාරාජිකා-අටුවාහි කී පරිදි දත යුතු ය) ත්‍රිවිධ උක්ෂේපණිය කර්ම සිදු කිරීමෙන් පිරිවෙස් ආදිය රුහණය නොවන බව පවසා ඇත. එම අවස්ථා අතුරින් කථා කිරීමට නොහැකි වුවකුගේ පිරිවෙස රුහණය නොවන බවක් කියා නොමැති බැවින් මොහුගේ පිරිවෙස රුහණය වන බව

හැගේ. පිරිවෙස් රූහණය වී පවතී නම් උට්ඨානයක් ද ඔහුට තිබිය යුතුය. කථා කිරීමට නොහැකි වුවහුට උපසම්පදාව ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට පවා නොහැකිය. වාග්හින්දනයකින් එම උපසම්පදාව ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සිදු කළ යුතු බව අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ.¹ එබැවින් කථාකිරීමට හැකියාව නැතත් ඇවැත්වලින් නැගී සිටීමේ හැකියාව ඇති බව හැගේ. තව ද වම්පෙයාක්ඛන්ධකයෙහි ‘ද්වේ මේ භික්ඛවේ, ඔසාරණා අත්ථි භික්ඛවේ පුග්ගලෝ අප්පත්තෝ ඔසාරණං තං වේ සඞ්ඝෝ ඔසාරේති එකච්චෝ සෝසාරිතෝ එකච්චෝ දෝසාරිතෝ මුසෝ භික්ඛවේ, අප්පත්තෝ ඔසාරණං තං වේ සඞ්ඝෝ ඔසාරේති සෝසාරිතෝ’² යනුවෙන් ‘මහණෙනි, ඇතුළත් කිරීම් දෙකකි. මහණෙනි, ඇතුළත් කිරීමට සුදුසු වූ පුද්ගලයෙක් ඇත. සඞ්ඝ තෙමේ ඔහු ඇතුළත් කරයි නම්, කිසිවෙක් නිවැරදි ලෙස ඇතුළත් කරන ලද්දේ වෙයි. කිසිවෙක් වැරදි ලෙස ඇතුළත් කරන ලද්දේ වෙයි. මහණෙනි, ගොළු වූයේ ඇතුළත් (උපසපන්) කිරීමට නුසුදුසු ය. ඉදින් සඞ්ඝයා ඔහු (උපසපන් වශයෙන්) ඇතුළත් කරන්නේ නම් නිවැරදි ලෙස ඇතුළත් කරන ලද්දේ වෙයි.’ යනුවෙන් සඳහන් වෙයි. වම්පෙයාක්ඛන්ධක අටුවාවෙහි ‘සඞ්ඝෝ ඔසාරේති උපසම්පදාකම්ම වස්සේන පච්චේසේති’ යැයි ‘සඞ්ඝෝ ඔසාරේති’ යනු ‘උපසම්පදා කර්ම වශයෙන් ඇතුළත් කරයි’ යනුවෙන් පවසා එහිම ‘භ්‍රාතූච්ඡන්තාදයෝ පන ද්වන්තිංස ඔසාරිතා උපසම්පාදිතා උපසම්පන්නාව හොන්ති’ යැයි ‘අත් සිදුණු ආදීන් තිස්සේදෙන ඔසාරණය කරන ලද්දේ, උපසම්පදා කරන ලද්දේ උපසම්පන්නයෝ ම වෙත්’ යනුවෙන් කියන ලද්දේ ය. මෙහි ඇති ‘භ්‍රාතූච්ඡන්තාදයෝ’ යන පදයෙහි ආදි පදයෙන් ගොළු ආදීන් ගත් බව දත යුතුය. කථා කිරීමට නොහැකි වුවෙක් උපසම්පදා කිරීමෙන් ඔහුට උපසම්පදාව පිහිටන නමුදු කාරක සඞ්ඝයාට දුකුලා ඇවැත්ක සිදු වන බවත් එහිම සඳහන් වේ.³ කථාකිරීමට නොහැකි වූ භික්ෂුවකට වුවත් ශික්ෂාපද විනික්‍රමණයෙන් ආපත්ති සිදු වේ. ‘ආණාවිතික්කම අන්තරායිකභාවෙන සග්ගමොක්ඛමග්ගං සෝධෙතුං අසක්කෝති’⁴ යනුවෙන් ‘ආණාවිතික්‍රමණය හේතුවෙන් ස්වර්ගමෝක්ෂ මාර්ගය සෝධනය කිරීමට නොහැකි වේ’ යැයි කියන ලද බැවින් දුකුලා ඇවැත්ක බදු වූ

1. සම.පා 1, 177 පිට හේ.මු.

2. මහාවග්ගපාලි 2, වම්පෙයාක්ඛන්ධක, මු.ජ.ත්‍රි. 782 පිට

3. සම.පා 3, 851 පිට හේ.මු.

4. විනයාලංකාර-විකා, ගරුකාපත්ති වූට්ඨාන විනිවිජය කථා, ජට්ඨසංගායනා

කුඩා ඇවැතකට වුවත් සහමුලින් ම නොපැමිණ වාසය කිරීමට පෘථග්ජන භික්ෂුවකට අපහසු ය. එබැවින් කථා කිරීමට නොහැකි වූ භික්ෂුවක් පැමිණියා වූ ලොකු කුඩා ඇවැත්වලින් නැගී සිටීමට හැකියාවක් නැති නම් ඔහු ආණාවිතික්කමන හේතුවෙන් නිරායාසයෙන් ම අපාගාමී වනු ඇත. ආණාවිතික්කමනය ස්වර්ග-මෝක්ෂ දෙකට අන්තරායකර බැවින් ඇවැතින් නැගී සිටීමේ හැකියාවක් නොමැති නම් කථා කළ නොහැකි වූවන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උපසම්පදාව නොඅනුදන්නාහ. උපසම්පදාව පිහිටන බව දේශනා කොට ඇති බැවින් ඇවැත්වලින් නැගී සිටීමේ සක්‍යතාව ඇති බවත් පැහැදිලි වේ. එබැවින් කථාකිරීමට හැකියාව තිබී පසුව නොහැකි වූ පිරිවෙස්-මානත් ගැනීමට ඇති භික්ෂුවක වුව ද පිරිවෙස් ආදිය ගෙන කථා කිරීමට නොහැකි වූ භික්ෂූන්ට ද පිරිවෙස් පුරන අතරතුර කථා කිරීමට නොහැකි වූ භික්ෂූන්ට ද පිරිවෙස්-මානත් පුරා අඛණ්ඩ කර්ම කොට ඇවැත්වලින් නැගීසිටීමේ හැකියාව ඇති බව පැහැදිලි වේ.

එය කළ යුතු ආකාරය මෙසේ ය. 'දුතේනපි ආරෝචේතුං වට්ඨති'¹ යැයි කී බැවින් උපසම්පන්න භික්ෂුවක් ලවා ආරෝචනය කරවාගත යුතුය. එම භික්ෂුවට එය කීම හස්තවිකාර, මුඛවිකාර, ලේඛනපන්තාදියකින් හෝ දෑන්වීම සුදුසු බව විනය පාලියෙහි 'කායේන විඤ්ඤාපේති දින්නෝ හෝති ඡන්දෝ දින්නෝ හෝති පාරිසුද්ධි'² යනුවෙන් ද 'කායේන විඤ්ඤාපේති ගහිතෝ හෝති උපජ්ඣායෝ'³ යනුවෙන් ඡන්දපාරිසුද්ධිය දීමෙහි දී කයින් හැඟවීමෙන් ද සිද්ධියට පත් වේ. උපාධ්‍යාය ග්‍රහණය ද එසේම සිදු වේ. එබැවින් හස්තවිකාර, මුඛවිකාරාදියකින් දූතයාට සැල කිරීම සුදුසු ය. පිරිවෙස් මානත් සමාදන් වීම ද දූතයා ලවා සිදු කිරීම 'දුතේනපි ආරෝචේතුං වට්ඨති' යන පාඨයට අනුලෝම වේ. පිරිවෙස පිරූ කථා කිරීමට නොහැකි වූ භික්ෂුවගේ මානන ගැනීමේ දී යාවනය දූතයකු ලවා සිදු කර ගත යුතුය. 'තෙන හි භික්ඛවේ, සංඝෝ සුධම්මස්ස භික්ඛුනෝ අනුදුතං දේතු චිත්තං ගහපතිං බමාපේතුං'⁴ යැයි පටිසාරණිය කර්මයෙහි දී චිත්ත ගෘහපතිතුමාට කමා කිරීමට සුධම්ම භික්ෂුවට අනුදුතයකු දීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුදන

1. වුල්ලවග්ගපාලි 1, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය

2. මහාවග්ගපාලි 1, උපොසථක්ඛන්ධකය

3. මහාවග්ගපාලි 1, මහාඛන්ධකය

4. වුල්ලවග්ගපාලි 1, කම්මක්ඛන්ධකය, වූ.ජ.ත්‍රි. 80 පිට

ඇත. එබැවින් යාවනය සිදු කරන හික්ෂුව අපලෝකන කර්මයෙන් එම හික්ෂුව නමින් ඉල්වන යාවකයකු කොට සම්මත කර ඉල්වීම සිදු කොට අදාළ හික්ෂුව අත්පසෙහි තබා ගෙන ඔහුගේ නම ගෙන මානන දීම සිදු කළ යුතුය. අබ්භාහනය ද මෙලෙසම සිදු කළ යුතුය. කථා කිරීමට නොහැකි වූත් සඟවෙස් ඇවැත් ඇති සුද්ධිය අපේක්ෂා කරන හික්ෂුන්ට ද පරිවාස දානය මෙලෙසම සිදු කළ යුතුය.

‘යං හික්ඛවේ, මයා ඉදං න කප්පතීති අපටික්ඛන්තං තං වේ කප්පියං අනුලෝමේති, අකප්පියං පටිභාහති තං වෝ කප්පතීති’ (මහණෙනි, මා විසින් යමක් මෙය නොකැප යයි නොපිළිකෙව් කරන ලද්දේ ද එය ඉදින් කැපයට අනුලෝම වේද අකැපය වළකා ද එය තොපට කැපය.)

‘යං හික්ඛවේ, මයා ඉදං කප්පතීති අනනුඤ්ඤාතං තං වේ කප්පියං අනුලෝමේති, අකප්පියං පටිභාහති තං වෝ කප්පතීති’¹ (මහණෙනි, මා විසින් යමක් මෙය කැප යැයි නොඅනුදක්නා ලද්දේ ද එය ඉදින් කැපයට අනුලෝම වේ ද නොකැපය වළකා ද එය තොපට කැප වේ) මෙලෙස මහාපදේශයන්හි ද සඳහන් වේ.

ඉහත කීවා වූ, කථාකිරීමට නොහැකි වූ උපසපන්-හික්ෂුන් වත් මානත් පිරිමෙහි දී අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රමවේදය සුත්ත (විනයපෙළ), සුත්තානුලෝම (මහාපදේස), ආචරියවාද (අටුවා), අත්තනෝමනීන්ට (ටීකාවන්ට) ගැළපෙන්නේ වුව ද සෘජුව ම පෙළ, අටුවා, ටීකාවන්හි පාඨ වශයෙන් සඳහන් කර නොමැති බැවින් එම කරුණු සියල්ල තව දුරටත් පෙළ, අටුවා, ටීකා හා ගළපා බලා ගත යුතුය.

1. මහාවග්ගපාලි 2, භේසජ්ජක්ඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. 624 පිට

මානන පුරන හික්ෂුවගේ රාත්‍රිවිජේද

උපාලි මහරහතන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ "කතිනුබෝ හන්තේ මානත්ත වාරිකස්ස හික්ඛුනෝ රත්තිවිජේදා" යනුවෙන් ස්වාමීනී, මානත් පුරන්තනුට රාත්‍රිවිජේද කෙතෙක් ද? යයි විචාළේය. "වත්තාරෝ බෝ උපාලි මානත්ත වාරිකස්ස හික්ඛුනෝ රත්තිවිජේදා සහවාසෝ, විප්පවාසෝ, අනාරෝචනා, උෞතගණේ වරනන්ති" යනුවෙන් 'උපාලියෙනි, සහවාසය, විප්පවාසය, අනාරෝචනය උෞතගණේ වරණ දෝෂය යැයි මානන පුරන හික්ෂුවට රාත්‍රිවිජේද සතරෙකි' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.¹

මෙහිදී පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුවට වඩා මානත් පුරන හික්ෂුවට වැඩිවනුයේ එක් රාත්‍රිවිජේදයකි. එනම් උෞතගණේ වරණ දෝෂයයි. අනෙක් රාත්‍රිවිජේද තුන ම පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුවට කියන ලද්දාවූ රාත්‍රිවිජේදයෝ ම ය. ඒවායේ විශේෂයක් නොමැත. ආරෝචනයෙහි දී "දේවසිංහ ආරෝචෙනබ්බං" යන්න පමණක් විශේෂ වේ.

උෞතගණ වරණය

"උෞතේ ගණේති එඤ්ඤා ගණේති වත්තාරෝවා අතිරේකා වා, තස්මා සවේපි තයෝ හික්ඛුති සද්ධං වසති රත්තිවිජේදෝ හෝති ඒව"² යැයි 'උෞතේ ගණේ' යන මෙහි 'ගණේ' යනු සිව් නමක් හෝ ඊට වඩා වැඩිපුරය. ඉදින් හික්ෂුන් තුන් නමක් සමග වසයි නම්, රාත්‍රිවිජේදය සිදුවේමය යනුවෙන් අටුවාවෙහි සඳහන් වේ. එබැවින් එක් හික්ෂුවක් හෝ දෙකක් නමක් හෝ සිටිනු ලබන තැන්වල මානත් පිරිමෙන් 'උෞතේ ගණේ වරණ' දෝෂයෙන් රාත්‍රිවිජේදය සිදුවේ. තව ද මානත්ත වාරික හික්ෂුවක් සහික්ඛුක (හික්ෂුන් සහිත)-ආවාසයකින් අහික්ඛුක (හික්ෂුන් නැති)-ආවාසයකට හෝ අනාවාසයකට ද සහික්ඛුක-අනාවාසයකින් අහික්ඛුක ආවාසයකට හෝ අනාවාසයකට අනතුරක් නොමැතිව සම්පයා නොමැතිව නොයා යුතුය. එසේ යෑමෙන් රාත්‍රිවිජේදයන් වත්තහේද දුකුලාවත් සිදුවේ.³ අනතුරක් ඇති කල්හි සම්පයා නොමැතිව අහික්ඛුක-ආවාස හෝ අනාවාස යනාදියකට යෑමෙන් වත්තහේද

1. චුල්ලවග්ගපාලි 1, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. 188 පිට

2. සම.පා 4, 867 පිට හේ.මු.

3. චුල්ලවග්ගපාලි 1, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. 184 පිට

දුකුලාව සිදුනොවී රාත්‍රීවිජේදය පමණක් සිදු වේ. අනතුරක් නැත්තේ වුව ද වෙනත් හික්ෂුන් සිටු නමක් හෝ ඊට වඩා වැඩි ගණනක් හෝ සිටිනු ලබන වෙහෙරකට මානත්ත වාරික හික්ෂුව ආගන්තුක හික්ෂුවක් ලෙස යැමෙන් දෝෂයක් නොවන බව “මානත්ත වාරිකේන හික්ඛවේ හික්ඛුනා ආගන්තුකේන ආරෝචෙනබ්බං.”¹ යන දේශනා පාලියෙන් ප්‍රකට වේ.

මානත්ත වාරික හික්ෂුවක් තමා පස්වැනි වී ප්‍රකෘති හික්ෂුන් සිටුනමක් ඇතිව යම් කිසි වෙහෙරක වන පුරානු ලබන කල්හි ප්‍රකෘති හික්ෂුන් සිටු නම අතුරෙන් එක් නමක් හෝ ගිහි වීමෙන්, සාමණේර වීමෙන්, උක්ඛිත්තකාදී තත්වයට පත් වීමෙන් වුව ද ඌනගණේ වරණ දෝෂයෙන් රාත්‍රීවිජේදය සිදු වන බැවින් එම වෙහෙරෙහි නොවසා සම්මසයා ඇති වෙනත් වෙහෙරකට යා යුතුය. එසේම පළමු දවසේ මානත සමාදන් වී ආරෝචනය කොට දෙවන දවසේ ආරෝචනයට පෙර සාමණේර ආදී තත්වයට පෙරළීමෙන් මුල සිටම මානත පිරිය යුතුය. ආරෝචනයෙන් පසුව සාමණේර ආදී තත්වයකට පෙරලුනේ නම්, වෙනත් වෙහෙරකට ගොස් අනෙක් දින ගණන පිරිය යුතුය.

මානත් පුරන හික්ෂුන්ට තම තමාගේ නවකතරයා හැර (මානත් පුරන බාල හික්ෂුවක්) අනෙක් සියලු ම පාරිවාසික මූලායපටිකස්සනාහරාදී සියලුම හික්ෂුන් ප්‍රකෘති හික්ෂුහු වෙත්. පිරිවෙස් පුරන, මූලායපටිකස්සනාහරාදීන්ට ද එලෙස ම ය.² ඒ ඒ වත් පුරන හික්ෂුන්ට තම තමාගේ සමාන වත් පුරන හික්ෂුන්ගේ වත් පිළිවෙත් ඉවසීමට පුළුවන. විසභාග-වත් පුරන හික්ෂුන්ගේ වත්පිළිවෙත් ඉවසීමට පුළුවන් කමක් නැත. මානත් පුරන හික්ෂුවට පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුවත් පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුවට මානත් පුරන හික්ෂුවත් ප්‍රකෘති වන බැවින් පිරිවෙස් පුරන සිටු නමක් සමඟ හෝ පිරිවෙස් පුරන එක නමක් හෝ සිටුවැනි කොට මානත් පිරිමෙන් දෝෂයක් නොවන බවක් පෙනේ. “පාරිවාසික චතුත්ථෝ වෙ හික්ඛවේ පරිවාසං දදෙය්‍ය, මූලාය පටිකස්සෙය්‍ය, මානත්තං දදෙදය්‍ය, තබ්බිසෝ අබ්භෙය්‍ය, අකම්මං න ච කරණියං” යන දේශනා පාලියෙන් වුව ද පිරිවෙස්, මානත් දෙනු ලබන විනයකර්ම සඳහා ගණ පුරණය නොකළ යුතු බව කියා ඇත. එසේ වුවත්

1. චුල්ලවග්ගපාලි 1, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. 184 පිට

2. සම.පා 4, 866 - 67 පිට හේ.මු.

ගරු තන්හි පිහිටා පිරිවෙස් පුරනු ලබන භික්ෂූන් සිවු නමක් ළඟ හෝ පිරිවෙස් පුරන එක් භික්ෂුවක් ගණ පුරණය කොට හෝ නොකිරීම වඩාත් යුතුය.

මානන සමාදන් වීම “මානත්තං සමාදියාමි වත්තං සමාදියාමි” යනුවෙන් ද නිකෂෙපය “මානත්තං නික්ඛිපාමි වත්තං නික්ඛිපාමි” යනුවෙන් ද එක් භික්ෂුවකගේ සමීපයේ වුව ද සිදුකළ හැක. මානන සමාදන් වීම සඛිසයාගේ සමීපයෙහිම සිදුකළ යුතු බවක් කියා නොමැත. පාරිවාසිකක්ඛන්ධකයෙහි ද “එවංව පන භික්ඛවේ සමාදානබ්බං. තේන මානත්තවාරකේන භික්ඛුනා ඒකං භික්ඛුං උපසංකමිත්වා ඒකංසං උත්තරාසංගං කරත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙන්වා ඒවමස්ස වචනියෝ, මානත්තං සමාදියාමිති සමාදින්නං හෝති මානත්තං. වත්තං සමාදියාමිති සමාදින්නං හෝති මානත්තං.”¹ යනුවෙන් එක් භික්ෂුවක් වෙත එළඹ සමාදන් වන ආකාරය කියා ඇත. වජිරබුද්ධි ටිකාවෙහි ද “පඨමං ආදින්න වත්තං ඒකස්ස සන්තිකේ යථා නික්ඛිපිතුං වට්ටති. තථා සමාදිතුමපි වට්ටතිති පෝරාණ ගණ්ඨිපදේ”² යනුවෙන් පළමුව වන (මානන) ගන්නා ලද බැවින්, යම්සේ එක් භික්ෂුවකගේ සමීපයේ නික්ෂේප කිරීමට සුදුසු ද එලෙස සමාදන් වීමට ද සුදුසු යැයි පුරාණ ගණ්ඨිපදයෙහි සඳහන් වන බව කියා ඇත. එබැවින් මානන එක් භික්ෂුවකගේ සමීපයේ වුව ද සමාදන් වීමට හැකියාව ඇති බව දත යුතුය.

මානන ආරෝචනය ද පළමුව සඛිසයාට ම සිදුකළ යුතුය කියා නියමයක් නොමැත. ප්‍රකෘති භික්ෂූන් සිවු නමක් සිටින විහාරයක මානන පුරණ භික්ෂුව වන සමාදන් වී එක් එක් භික්ෂුවක් වෙත වෙන වෙනම ආරෝචනය සිදුකිරීමෙන් සිවුදෙනාට ම ආරෝචනාකාන්‍යය සිදු කරයි නම්, එය සඛිසයාට ආරෝචනය කළා බඳු ම ය. ආරෝචනය මනාව සිද්ධ වේ. භික්ෂූන් සිවු නමක් තබාගෙන සඛිසපදය පරාමර්ශණය කරමින් මානන පුරන දින හයේ ම පළමුව සඛිසයාට ආරෝචන සිදු කළ යුතු නම්, අටුවාවෙහි නික්ඛිත්ත ක්‍රමයට විහාර උපචාරයෙන් බැහැර මානන පුරන භික්ෂුව, අරුණ නංවා උදෑසන විහාරයට එන විට “යං පඨමං පස්සති තස්ස ආරෝචෙන්වා නික්ඛිපිතබ්බං”³ යනුවෙන් යම්

1. චුල්ලවග්ගපාලි 1, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. 188 පිට

2. වජිරබුද්ධි-ටිකා, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය, ඡට්ඨසංගායනා,

3. සම.පා, 4, 868 පිට හේ.මු.

හික්ෂුවක් පළමුව දකී ද ඔහුට ආරෝචනය කොට නික්මේප කළ යුතු යැයි කියනු නොලැබේ. එලෙස කියා ඇති බැවින් වෙන වෙන ම ආරෝචනය කිරීමෙන් වුව ද මානත්තාරෝචනය මනාව සිද්ධ වන බව දත යුතුය.

‘දේවසිංහං ආරෝවෙනබ්බං’ යන්න

යම්කිසි වෙහෙරක පිරිවෙස් පුරන හික්ෂුවක් වන සමාදන් වී එක් වරක් ආරෝවනය කිරීමෙන් නැවත එම වෙහෙරෙහි සිටින අනෙක් හික්ෂුන්ට ආරෝවනය සිදුකළ යුතු බවක් නොමැත. ආගන්තුකාදීන්ට පමණක් ආරෝවනය සිදුකළ යුතුය. මානන සමාදන් වන හික්ෂුවට “දේවසිංහං ආරෝවෙනබ්බං”¹ යනුවෙන් කියා ඇති බැවින් දින හයේම ආරෝවනකෘත්‍යය සිදුකළ යුතුය. එසේ නොමැති නම්, රාත්‍රීවිජේදය සිදු වේ.

වෙහෙරෙහි මානන පුරන හික්ෂුව එදවස උපචාර සීමාව තුළ සිටින සියලු ම හික්ෂුන්ට වන ආරෝවනය කළ යුතුය. මානන සමාදන් වන දිනයේ ආරෝවනය සිදු කොට අරුණ නංවා වන නික්ෂේප කරන්නේ නම්, ආරෝවන කෘත්‍යය සිදු කොට ම වන නික්ෂේප කළ යුතුය. ආරෝවන කෘත්‍යය සිදු නොකොට වන නික්ෂේප කිරීමෙන් අරුණ නැගී අභිනව දිනයකට පැමිණි බැවින් එදවස උපචාර සීමාව තුළ සිටින සියලු ම හික්ෂුන්ට සිදු කළ යුතු ආරෝවන කෘත්‍යය ඉතිරිව තිබේ. එම හික්ෂුන් අතුරෙන් එක නමක් හෝ එදවස නොඑනු පිණිස වෙහෙරෙන් නික්මී ගියහොත් මානන පුරන හික්ෂුව එදවසට අදාළ ආරෝවන කෘත්‍යය නොඑනු අදහසින් බැහැර ගිය හික්ෂුවට සිදු නොකළ බැවින් රාත්‍රීවිජේදය සිදුවන බව දන යුතුය. විනයාලඛිකාර-ටිකාවෙහි මෙකරුණ අවධාරණයෙන් යුතුව කියා ඇත. එනම් “මානන්ත වරණ කාලේ පන සමාදානයේ ආරොවිතේපි නික්ඛිපතේ අවස්සං ආරෝවේ තබ්බමේව. කසමා? දිවසන්තරභාවතෝ. දේවසිංහං ආරෝවෙනබ්බන්ති හි චුත්තං. ඒවං සන්නේපි සායං සමාදාන කාලේ ආරෝවෙස්සති, තස්මා නික්ඛිපතේ ආරෝවනකිවචං නත්ථිති චේ? න, සායං සමාදාන කාලේ ඒතේ හික්ඛු ආගච්ඡස්සන්තිපි, න ආගච්ඡස්සන්තිපි, අනාගතානං කථං ආරෝවේතුං ලභිස්සති, අනාරෝවතේ ව සති රත්තිවිජේදෝ සියා”² යනුවෙනි. නැවත එදවස පැමිණේ නම්, හෝ වෙහෙරෙන් බැහැර නොයයි නම් එබඳු අවස්ථාවන්හිදී සවස් භාගයෙහි සමාදන් වී ආරෝවනය සිදු කරන බැවින් රාත්‍රීවිජේදය සිදු නොවේ.

1. චූල්ලවග්ගපාලි 1, පාරිවාසිකක්ඛන්ධකය, බු.ජ.ත්‍රි. 184 පිට

2. විනයාලංකාර-ටිකා, ගරුකාපත්ති වූච්ඡාන විනිවිජය කථා, ජට්ඨස්භායනා

නාම සම්මුති

විනයකර්ම සිදු කිරීමෙහි දී විශේෂයෙන් සැලකිය යුතු තවත් කරුණක් වන්නේ නාම-සම්මුතිය දීම යි. මෙය විශේෂයෙන් උපසම්පද විනයකර්මයෙහි දී සිදු කරණු ලබන්නකි. පිරිපුන් විසිවස් ඇති සාමණේරයකු උපසම්පද කරණු ලබන විට උපසම්පද කර්මවාක්‍යය කීමට පෙර ඔහුට නාමසම්මුතියක් දෙනු ඇත. එනම්, 'නාම' නමින් ඔබව හඳුන්වනු ඇතැ'යි කල් ඇති වම ඔහුටත් සඛිසයාටත් දන්වා කර්මවාක්‍යයේ දී 'අයං නාමෝ' යනාදි ක්‍රමයෙන් නාමපදය ඇතුළත් කොට අනුශ්‍රාවණය කිරීම යි. මෙසේ නාමසම්මුතියක් දිය යුත්තේ ඔහුට අදාළව පවතින ස්වකීය නාමය නොමැතිව වෙනත් නාමයක් ගනු ලබන විට දීය. ස්වකීය නාමය නොමැතිව නාම-සම්මුතියක් ද නොමැතිව 'අයං නාමෝ' යනාදි ක්‍රමයෙන් නාමපදය ඇතුළත් කොට අනුශ්‍රාවණය කිරීමෙන් කර්මය අසිද්ධියට පත් වනු ඇත. එලෙස අසිද්ධියට පත් වනුයේ ගත්තා වූ නාමයට වස්තුභූත වූ පුද්ගලයාගේ සිටීම එහි නැති බැවිනි. එක් උපසම්පදපේක්ෂකයකුට, නම් බොහොමයක් ඇති විට ඒ අතුරෙන් එක් නමක් පමණක් ගෙන අනුශ්‍රාවණාදිය සිදු කළ හැකිය. ඉහත සඳහන් කරුණු සම්බන්ධව විමතිවිනෝදනී-ටීකාවෙහි මෙලෙස සඳහන් වේ.

'උපසම්පදපෙක්ඛස්ස පන යථා සකං නාමං විනා අඤ්ඤෝන නාමේන අනුසාවිතේ කම්මං කුප්පති, සෝ අනුපසම්පන්නෝ'ව හෝති. තඤ්ඤාං ධීතෝ අඤ්ඤෝ අනුපසම්පන්නෝ විය ගතිනනාමස්ස වස්සුපුග්ගස්ස තඤ්ඤාං අභාවා, ඒතස්ස ව නාමස්ස අනුස්සාවනාය අවුත්තත්තා. තස්මා උපසම්පදපෙක්ඛස්ස පකතිනාමං පරිවත්තෙන්වා අනුපුබ්බේන නාගාදි නාමේන අනුස්සාවේතුකාමේන පටිගච්චේ 'ඤං නාමෝ'ති ආදිනා විඤ්ඤාපෙත්වා අනුසාසනඅන්තරායිකධම්මපුච්ඡනක්ඛණේසුපි තස්ස ව සඛිසස්ස ව යථා පාකටං හෝති, තථා පකාසෙත්වා'ව නාගාදිනාමේන අනුස්සාවේතබ්බං. ඒතස්ස බහුනි නාමානි හොන්ති, තෙසු එකං ගණේතුං වට්ටති.¹ යනුවෙනි. විනයාලඞ්ඛකාර-ටීකාවේ උපසම්පද-විනිශ්චයෙහි ද මෙය සඳහන් වේ.

1. විමතිවිනෝදනී-ටීකා, මහාබන්ධකවණ්ණනා, ගම්කාදිනිස්සයවස්සුකථාණ්ණනා, ඡට්ඨසම්මානා

එසේම මුල දී යම් නාම-සම්මුතියක් සිදු කොට පසුව එම නාමය පරාමර්ශනය කරමින් ඥාත්‍රිය තබයි නම්, එයම අනුශ්‍රාවණයෙහි දී ද ගත යුතුය. ඥාත්‍රියෙහි දී ගත් නාමය අනුශ්‍රාවණයෙහි දී නොගෙන වෙනත් නාමයකින් අනුශ්‍රාවණය කිරීමෙන් බ්‍යඤ්ජනය හින්ත වන බැවින් කර්මය සිද්ධියට පත් නොවේ. අර්ථ වශයෙනුත් බ්‍යඤ්ජන වශයෙනුත් නොබිඳෙන ලෙස ඥාත්‍රිය තබන්නේ යම් සේ ද එලෙසම අනුශ්‍රාවණය ද තැබිය යුතුය. මෙකරුණ ද විමතිවිනෝදනී-ටිකාවෙහි මෙලෙස දක්වා ඇත.

‘යං පන උපසම්පදපෙකඋපජ්ඣායානං ඒකථ ගහිතනාමං, තදේව ඥාත්‍රියා, සබ්බථ අනුස්සාවනාසු ව ගහේතබ්බං. ගහිතෝ හි අඤ්ඤස්මිං ගහිතෝ බ්‍යඤ්ජනං හින්තං නාම හෝති, කම්මං විපජ්ජති. අභ්‍යන්තෝ හි බ්‍යඤ්ජනතෝ ව අහින්තා ඒව ඥාත්‍රිය, අනුස්සාවනා ව වට්ටන්ති.’¹ යනුවෙනි.

උපසම්පදවෙහි දී සිදු කරනු ලබන නාම-සම්මුතියක් වත් මානත් කථාවට ඇඳා ගත්තේ යම් හික්ෂුවකට පිරිවෙසක් හෝ මානතක් හෝ මූලාය පටිකස්සනයක් හෝ අබ්භානයක් හෝ සිදු කරනු ලබන විට දී ත් ඉහත කී පරිදි ඔහුගේ ස්වකීය නාමය ගෙන වත් මානත් දීම් ආදිය සිදු කළ යුතු බව දක්වීමටය. පවතින නම කර්මවාක්‍යයට ඇතුළත් කොට කීමට අපහසු එකක් නම්, කීමට පහසු වෙනත් නාමයක් ගෙන කර්මවාක්‍යය කිව යුතුය. වෙනත් නාමයක් ගැනීමෙහි දී එම නාමයෙන් ඔහු හඳුන්වන බව මුල දීම සම්මත කර ගත යුතුය. එම නාම-සම්මුතිය වත් මානත් දීමෙහි දී අපලෝකනකර්මයකින් කිරීම වඩාත් සුදුසුය. අර්ථ වශයෙන්වත් බ්‍යඤ්ජන වශයෙන්වත් වෙනස් නොකොට කර්මවාක්‍යය කිව යුතු අතර මෙම වත් මානත් දීම් ආදි වූ කර්මවාක්‍ය නමුත් අර්ථ වශයෙන් හෝ බ්‍යඤ්ජන වශයෙන් වෙනස් කොට කීමෙහි දී අසිද්ධියට පත් වන බව මනාව දැන සිටිය යුතුය.

1. විමතිවිනෝදනී-ටිකා, මහාඛන්ධකවණ්ණනා, ගමකාදිනිස්සයවත්තප්පකථාණ්ණනා, ඡව්ඨසම්මායනා

වැදගත් කරුණක්

මෙකල ඇතැම් හික්ෂුන්ට තමන් පිරුවා වූ පිරිවෙස් මානත් ආදිය ගැන බොහෝ ගැටලු ඇත. ඇතැම් හික්ෂුන් පිරිවෙස් මානත් පුරා අඛණ්ඩ කරම සිදු කොට අහවර වී කලක් ගත වූ පසු තමන් පිරුවා වූ පිරිවෙස් ආදිය අසිද්ධ යැයි දන ගනී. එවිට බොහෝ කලක් ගත වීමෙන් එම හික්ෂුන්ට මුලින් ගත් පිරිවෙස් වල දින ගණන ද පිරිවෙස් කිනම් පිරිවෙස් ද යන්න පවා අමතක වේ. ඇතැම් හික්ෂුන් පිරිවෙස්දී අන්තරාපන්නියට පැමිණ ලජ්ජාවෙන් මූලාසපටිකස්සනාදිය සිදු නොකොට මානත් පුරා අඛණ්ඩාදියත් සිදු කොට කලක් ගත වී පසුව ලජ්ජා ධර්මයේ පිහිටා පිළියම් කරගැනීමට යෑමෙන් අන්තරාපන්නිය පිළිසන් වූයේ ද නොවූයේ ද කියා හෝ අන්තරාපන්නියට පත් වූයේ පිරිවෙස්දී ද මානතෙහිදී ද කියා හෝ අමතක වීමෙන් පිරිවෙස් මානත් ගැන පැටලිලි සහගත තත්වයක් ඇතිවෙයි. ඒවා ගැන ඇතැමුන්ගෙන් විචාරණ ලබනු විට පෙලේ එබඳු සිදුවීම් වලට කර්ම වාක්‍ය කියා නොමැත. එබැවින් පිළියම් කිරීමට නොපුළුවන යැයි පැවසීමෙන් එම හික්ෂුන් කලබල වී අනුපසම්පන්න ආදී තත්වයන්ට පවා පෙරළීමට පුළුවන. එබැවින් එබඳු පැටළුම් සහගත වූ වත් මානත් ඇති හික්ෂුන් ඉක්මන් නොවී විනයධර හික්ෂුන් කරා ගොස් සියලු ප්‍රවෘත්තිය පවසා නිවැරදිව කර්ම වාක්‍ය සකස් කොට පිරිවෙස්, මානත් ගෙන ඒවා පුරා අඛණ්ඩ කරම කොට සුද්ධියේ පිහිටිය යුතුය. පෙලේ එබඳු ආපන්නි ක්‍රම වලට කර්ම වාක්‍ය නැතත් කර්ම වාක්‍ය සකසා පිරිවෙස් මානත් දීම් ආදිය සිදු කිරීමෙන් ඇවැත් වලින් නැගී සිටීම සිදුවන බව සමුච්චයක්කන්ධක-අටුවාවෙහි එන "ආපක්ති නාම පටිච්ඡන්තා වා හෝතු, අපට්ච්ඡන්තා වා හෝතු, සමකලානතරඅතිරේකපට්ච්ඡන්තා වා. විනයධරස්ස කම්මවාචං. යෝජේතුං. සමඝාතාචෝයේවෙඝං පමාණං. තස්මා යා අතිරේකපට්ච්ඡන්තා හෝති, තං මූලාපන්නිං කඝා තඝං ඉතරං සමෝධාය පටිවාසෝ දාතබ්බෝ" යන පාඨයෙන් එය මනාව පැහැදිලි වේ.

මෙතෙකින් දක්වන ලද්දේ පිරිවෙස් මානත් පිරිමේදී දත යුතු කරුණු පිළිබඳ විස්තර විවරණයකි. මෙම විනය ග්‍රන්ථයෙන් පිරිවෙස්, මානත් ගැන බොහෝ කරුණු දත හැකිය. මෙහි නොවැටහෙන්නා වූ කරුණු ද තිබිය හැකිය. දිගින් දිගට සිදු කර ගෙන ආවා වූ ක්‍රමයට වෙනස් අයුරින් කීවා වූ කරුණු ද තිබිය හැකිය. මෙහි ඇති සෑම කරුණක් ම පාහේ පෙළ- අටුවා-ටීකාවල ඇති කරුණු බව මුල දී ම අපි සඳහන් කළෙමු. ඇතැම් කරුණු පෙළ-අටුවා-ටීකාවල ඇති කරුණු අනුසාරයෙන් දක්වා ඇති ඒවා ය. අටුවා-ටීකාවල සඳහන්ව ඇති කරුණු ගැන කිය යුත්තක් නොමැත. ඒවා කියන ලද්දේ අප වැනි මඳ නුවණ ඇත්තන් නොව තෙවළා දහමෙහි හසල දැනීමක් ඇති මහ උතුමන් විසිනි. අටුවා, ටීකා ග්‍රන්ථානුසාරයෙන් කියන ලද කරුණු අදාළ බන්ධක සහ එම අටුවා, ටීකා හොඳින් විමසිලිමත්ව කියවා බලා නොගැළපෙන දෙයක් ඇතොත් බැහැර කළ යුතුය. මෙයින් කවරෙකුට නමුත් පිරිවෙස්, මානත් ගැන දැනුමක් ලබා ගැනීමට හෝ පිරිසිදුව වත්, මානත් පුරා ශුද්ධියෙහි පිහිටීමට හෝ උපකාරයක් වූයේ නම්, එයින් ම අපගේ අදහස සපිරෙනු ඇත.

චතුර්විධ කර්ම

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් විනය පාළියෙහි පනවන ලද චතුර්විධ විනය කර්ම විග්‍රහ කිරීමේදී ඒවා අධිකරණ යටතේ විමසා බැලේ. භික්ෂු විනයෙහි වූ කලී සමථයන්ගෙන් විසඳිය යුතු හෙවත් සංසිද්ධිය යුතු යමක් වේ ද එය අධිකරණ යැයි කියනු ලැබේ. ¹ සම්මුඛාවිනය, සතිවිනය, අමුල්භවිනය, පටිඤ්ඤාතකරණ, යෙහුයාසිකා, තස්සපාපියාසිකා, තිණවත්ථාරක යනුවෙන් සමථයන් සප්තවිධ වේ.

එකී සමථයන්ගෙන් සංසිද්ධිය යුතු යනාර්ථයෙහි එන මෙම අධිකරණ සිව්වැදෑරුම් වේ. ²

එනම්: -

- 1) විවාදාධිකරණ
- 2) අනුවාදාධිකරණ
- 3) ආපත්තාධිකරණ
- 4) කිව්වාධිකරණ

යනුවෙනි.

(I) විවාදාධිකරණ

කිසියම් කරුණක් මුල්කරගෙන භික්ෂුන් අතර ඇතිවන යම් කලහයක්, විවාදයක්, අරගලයක් වේ ද එය විවාදාධිකරණයයි. මෙලෙස කලහ, විවාද, අරගල හටගන්නේ 'ධම්ම - අධම්ම, විනය - අවිනය, තථාගත භාසිත - තථාගත අභාසිත, තථාගත ආචිණ්ණ (පුරුදු කළ) - තථාගත අනාචිණ්ණ (පුරුදු නොකළ), තථාගත පඤ්ඤාත්ති - තථාගත අපඤ්ඤාත්ති, ආපත්ති - අනාපත්ති, ලහුකාපත්ති - ගරුකාපත්ති, සාවසේසාපත්ති - අනවසේසාපත්ති, දුට්ඨල්ලාපත්ති - අදුට්ඨල්ලාපත්ති' වශයෙන් දක්වෙන කරුණු 18 අරභයා ය. මෙකී කරුණු දහඅටට අටලොස් හේදකර වස්තු යයි ව්‍යවහාර කෙරේ. අටලොස් හේදකර වස්තු

1. සමපේති අධිකරණයනාය අධිකරණං, සම.පා, සමපක්ඛන්ධක, 885 පිට හේ.මු.

2. මුල්ලවග්ගපාලි 1, බු.ජ.ත්‍රි. 376 පිට

අතුරින් එකක් හෝ කිහිපයක් හෝ නිසා හටගත් විවාදාධිකරණය සංසිද්ධිම සම්මුඛාවිනය යෙහුයාසිකාව යන සමථ දෙකින් සිදු කෙරේ.

(2) අනුවාදාධිකරණ

හික්ෂුවකට යම් විපත්තියක් (ඇවැතක්) සම්බන්ධව තවත් හික්ෂුවක් වෝදනාවක්, පුනපුනා දොස් නැගීමක්, අවනත කිරීමක් සිදුකෙරේ ද එය අනුවාදාධිකරණයයි. මෙලෙස අනුවාදාධිකරණයට හේතුවන විපත්ති සතරකි.

ඒවා නම් :-

1. සීල විපත්ති
 2. ආචාර විපත්ති
 3. දිට්ඨි විපත්ති
 4. ආජීව විපත්ති¹
- යනුවෙනි.

මෙකී සීලවිපත්ති ආදී විපත්ති අතුරින් යම් විපත්තියකින් හික්ෂුවක් තවත් හික්ෂුවකට කරන වෝදනාව හෙවත් අනුවාදාධිකරණය සංසිද්ධිම සම්මුඛාවිනය, සතිවිනය, අමුල්භවිනය, තස්සපාපියාසිකා යන සමථ සතරෙන් සිදු කෙරේ.

(3) ආපත්තාධිකරණ

හික්ෂුවක් ආපත්තිස්කන්ධ පස හෝ සත අතුරින් යම් ආපත්තිස්කන්ධයකට අයත් ආපත්තියකට පැමිණීම ආපත්තාධිකරණ නම් වේ.² පස්විධ වූ ආපත්තිස්කන්ධ නම් පාරාජිකා, සංඝාදිසේස, පාවිත්තිය, පාටිදේසනීය, දුක්කට වන අතර සත්විධ වූ ආපත්තිස්කන්ධ නම් පාරාජිකා, සංඝාදිසේස, පුල්ලව්වය, පාවිත්තිය, පාටිදේසනීය, දුක්කට, දුබ්භාසිත නම්. මෙකී යම් ආපත්තිස්කන්ධයකට අයත් ඇවැතකට පැමිණීම හෙවත් ආපත්තාධිකරණය සංසිද්ධිම සම්මුඛාවිනය, පටිඤ්ඤාතකරණ, තිණුවත්ථාරක යන සමථ තුනෙන් සිදු කෙරේ.

1. වූ.ව.පා. 1, සමථක්ඛන්ධ, 376 පිට

2. වූ.ව.පා. 1, සමථක්ඛන්ධ, 378 පිට

(4) කිව්වාධිකරණ

සංඝයාගේ කළ යුතු යම් කාර්යයක් හෙවත් කර්මයක් (කම්ම) වේ ද එය 'කිව්වාධිකරණය'යි. සංඝයාට අයත් සංඝයා විසින් කළ යුතු එබඳු කාර්ය සතරකි.

එනම් :-

1. අපලෝකන කම්ම
2. ඤාත්ති කම්ම
3. ඤාත්තිදුතිය කම්ම
4. ඤාත්තිචතුත්ථ කම්ම¹

වශයෙනි.

ඉහත දැක්වූ සංඝයා විසින් කළ යුතු අපලෝකනාදී චතුර්විධ කර්ම අතුරින් යම් කර්මයක් සිදුකිරීමට ඉදිරිපත් වීම හෙවත් කිව්වාධිකරණය සංසිදුවීම, සම්මුඛාවිනය නමැති සමථයෙන් සිදු කෙරේ. ඉහත දැක්වූ විවාදාධිකරණ ආදී සතර, අධිකරණ නාමයෙන් විනයෙහි දක්වා තිබුණ ද ඒවා සපුරා අකුසල යැයි ඉන් ගම්‍ය නොවේ. ඇතැම් අධිකරණ ඇතැම් අවස්ථාවල කුසල පාර්ශ්වයෙහි පැවැතීම මීට හේතුවයි. ඒ අනුව විවාදාධිකරණ, අනුවාදාධිකරණ, කිව්වාධිකරණ යන තුන ස්ථානෝචිතව කුසල හෝ අකුසල හෝ අව්‍යාකත හෝ විය හැකිය. ආපත්තාධිකරණ කිසි විටෙකත් කුසල නොවන අතර එය අකුසල හෝ අව්‍යාකත වේ.²

1. අපලෝකන කම්ම :- කිව්වාධිකරණයෙහි එන අපලෝකන යනු රුචිය හෙවත් කැමැත්ත විවාර්ථයි.³ සීමස්ථක සංඝයා අත්පසට කැඳවා හෝ ගණපුරක හික්ෂුන් තබා සෙසු හික්ෂුන් රුචි පරිදි සීමාවෙන් බැහැර කොට (සෝධනය කොට) හෝ ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගේ ඡන්දය ගෙනවුත් සමගි සංඝයාගේ අනුමැතිය පිණිස තුන්වරක් ශ්‍රාවණය කරවා (අස්සවා / දන්වා) කරනු ලබන කර්මය 'අපලෝකන කර්ම' බව විනයට්ඨකථාවෙහි දැක්වේ.⁴ පාලිමුත්තක විනයවිනිවිජයෙහි ද එය

1. වු.ව.පා. 1, සමථකඛන්ධ 378 පිට

2. වු.ව.පා. 1, සමථකඛන්ධකය, 386 - 90 පිට

3. තන්ථ අපලෝකියතේ ආයාචියතේ අපලෝකනං 'විනයා. විකා, කම්මකම්මවිනිවිජය 223 පිට,

4. අපලෝකනකම්මං නාම සීමවිධිකසංඝං සෝධෙන්වා ඡන්දාරහානං ඡන්දං ආහරිත්වා සමග්ගස්ස සංසස්ස අනුමතිය තික්ඛන්තුං සාවෙන්වා කන්තබ්බං කම්මං

සම.පා IV, කම්මවග්ග, 1039 පිට හේ.මු)

එලෙස ම දක්වා ඇත.¹ මෙහිදී සිදුකෙරෙන ශ්‍රාවණය හෙවත් ඇස්සවීම සඳහා භාවිත කෙරෙන ශ්‍රාවණ වාක්‍යයක් විනය පාලියෙහි දක්වා නොමැති වුවත් අටුවාවෙහි 'සංඝං හන්තේ, පුච්ඡාමි'² යනාදී ක්‍රමයෙන් ඒ ඒ කාරණානුකූලව එය දක්වා ඇත. අපලෝකන කර්මයට ඤාත්තියක් හෝ අනුශ්‍රාවණයක් හෝ නොයෙදෙන බැවින් මුලින් දක්වූ එම වාක්‍යයට ශ්‍රාවණ වාක්‍යය යැයි ව්‍යවහාර කෙරේ.

අනුශ්‍රාවණය යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ ඤාත්තියට අනුව ඇස්සවීමයි. එනම් ඤාත්තියෙන් කියවුණු අදහස ම 'සුභාතු මේ හන්තේ, සංඝෝ' යනාදී ක්‍රමයෙන් කියා ඤාත්තියෙහි මෙන් අගට '.....එසා ඤාත්ති' හෝ 'උපෝසථං කරෙය්‍ය' හෝ '..... පචාරෙය්‍ය' යැයි නොකියා '.....යස්සායස්මතෝ ඛමති සෝ භාසෙය්‍ය' යන්න යොදා සංඝ අනුමැතිය විචාරීම සඳහා සිදු කෙරෙන ඇස්සවීමයි. මෙලෙස මෙම ඇස්සවීම පාලි වාක්‍යානුසාරයෙන්ම සිදුකෙරෙන බැවින් එම වාක්‍යය ම අනුශ්‍රාවණය යැයි ද කර්මවාක්‍යය යැයි ද ව්‍යවහාර කෙරේ. අපලෝකන කර්මය අවස්ථා පහක දී සිදු කරනු ලැබේ.

ඒවා නම් :-

1. නිස්සාරණ
2. ඕසාරණ
3. හණ්ඩුකම්ම
4. බ්‍රහ්මදණ්ඩන
5. කම්මලක්ඛණ³

වශයෙනි.

කණ්ටක (තෙරුවන් කෙරෙහි වරදවා පිළිපත්) සාමණේරවරයාගේ දණ්ඩකර්ම නාසනය 'නිස්සාරණ' නම් වේ.⁴ එම සාමණේරයා තමා කළ වරද පිළිගෙන ආයති සංවරයෙහි පිහිටීමෙන් පසු ඔහු නැවත සංඝයා වෙත ඇතුළත් කරවා ගැනීම 'ඕසාරණය'යි. පැවිදිවීමට අපේක්ෂිත කිසියම් කුලපුත්‍රයෙකුගේ කේසවිජේදනය සඳහා

1. පාලිමුත්තක විනයවිනිවිජය, කම්මාකම්මවිනිවිජය කථා 356 පිට

2. සම.පා. කම්මවග්ග, 1045 පිට හේ.මු.

3. අපලෝකනකම්මං කතමානි පඤ්ච ධානානි ගවිජති: ඕසාරණං, නිස්සාරණං, හණ්ඩුකම්මං, බ්‍රහ්මදණ්ඩං, කම්මලක්ඛනඤ්ඤව පඤ්චමං., පරිවාරපාලි, II බු.ජ.ත්‍රි. 306 පිට.

4. කණ්ටකසාමණේරස්ස දණ්ඩකම්මනාසනා නිස්සාරණානි වේදිතබ්බා,

සම.පා. IV, කම්මවග්ග, 1045 පිට හේ.මු.

සංඝයාගේ අනුමැතිය ලබාගැනීම 'භණ්ඩුකම්ම' නම්. කිසියම් භික්ෂුවක් සංඝයාට නපුරු වචනවලින් බැණවැදීමේ දී සමගි සංඝයා විසින් ඔහු නිවැරදි මගට යොමුකරලීමේ අදහසින් ඔහු හා ඇසුර වර්ජනය කිරීම් වශයෙන් කරනු ලබන කර්මය 'බ්‍රහ්මදණ්ඩනය' නම්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂුනී ධන්ධකයෙහි යම් අවන්දනීය (නොවැඳිය යුතු) කර්මයක් අනුදූත වදාළහු ද එය 'කම්මලක්ඛන' නම් වේ. භික්ෂුණි සංඝයා මුල් කරගෙන මෙම කර්මලක්ෂණය පනවා වදාළ නමුදු මෙය භික්ෂු සංඝයාට ද අදාළ වේ.¹ අපලෝකන කර්මය මෙම අවස්ථා පසෙහි සිදු කරනු ලැබේ. අපලෝකන කර්මයට අයත් මෙම කර්ම පසෙන් ඕසාරණ, නිස්සාරණ, භණ්ඩුකම්ම, බ්‍රහ්මදණ්ඩන යන සතර වනාහි ගණයා (උපසපන් භික්ෂූන් තිදෙනෙකු) විසින් හෝ පුද්ගලයකු (එක් උපසපන් භික්ෂුවක) විසින් හෝ නොකරනු ලබන, සංඝයා (උපසපන් භික්ෂූන් සතර නමක්) විසින් ම කරනු ලබන කර්මයෝ ය. අපලෝකන විනය කර්මයට අයත් කම්මලක්ඛනයට සම්බන්ධ ඇතැම් කර්ම සංඝයාට හෝ ගණයාට හෝ පුද්ගලයාට හෝ අවස්ථානුකූලව කළ හැක.²

ඊට අමතරව ඤාත්ති දුතිය කර්මවාක්‍යයෙන් අනුදූත වදාළා වූ ලහු කර්ම වන තෙරස සම්මුති ද අපලෝකන යෙන් සිදු කළ හැක. එම තෙරස සම්මුති නම්:

1. හත්තුද්දේසක
2. සේනාසනග්ගාභාපක
3. භණ්ඩාගාරික
4. විවරපටිග්ගාහක
5. විවරභාජක
6. යාගුභාජක
7. එලභාජක
8. ධජ්ජභාජක
9. අජ්ජමත්තකවිස්සජ්ජක

1. සම.පා IV, කම්මවග්ග, 1046-47 පිට නේ.මු.

2. වජ්‍රසූත්තකා අපලෝකනකම්මකථා, ජට්ඨසංගායනා සංස්. 273 පිට

10. සාධීයග්ගානාපක

11. පත්තග්ගානාපක

12. ආරාමිකපේසක

13. සාමණේරපේසක

වශයෙනි.

2. **ඤාති කම්ම :-** ඤාති කම්ම යනු සීමස්ථක සංඝයා අත්පසට කැඳවා හෝ ගණපුරක හික්මුත් තබා සෙසු හික්මුත් රුවිය පරිදි සීමාවෙන් බැහැර කොට (සෝධනය කොට) හෝ ඡන්දයට සුදුසු වුවන්ගේ ඡන්දය ගෙනවුත් සමගි සංඝයාගේ අනුමැතිය පිණිස එක් ඤාතියකින් කළ යුතු කර්මයයි.¹ විනයාලංකාර ටිකාවෙහි ඤාතියෙන් කළ යුතු කර්මය ඤාති කර්ම නම් වේ යැයි දැක්වේ. එනම් අනුසාවනය නොකොට පිරිසිදු ඤාතියෙන් ම කළ යුතු කර්මයයි.² ඤාතිය තැබීමෙන්ම අදාළ විනය කර්මය සිද්ධියට පත්වීම මෙහි ලක්ෂණයයි. ඤාතිදුතිය, ඤාතිචතුත්ථ කර්මයන්හි මෙන් නොකියා හැරීමක්, හෝ වෙනත් කාරණයක් හෝ මෙම ඤාති කම්මයෙහි නැත්තේය.³ විමතිවිනෝදනී ටිකාවෙහි මෙය තවදුරටත් විස්තර වේ.⁴ ඤාතිදුතිය හා ඤාතිචතුත්ථ කර්මයන්හි අනුසාවනයක් (ඇස්සවීමක්) ඇති බැවින් එහි සාවනනාපනයක් හටගනී. මෙම ඤාති කර්මයෙහි අනුසාවනයක් නැති බැවින් සාවනනාපනයක් නොහට ගනී. එසේ වුව ද ඤාති කර්මය සිදු කරන විට එහි අක්ෂර පරිහිනයක් හෝ පද පරිහිනයක් හෝ වරදවා කීමක් හෝ වුවහොත් එහි ශෝධනය පිණිස නැවත නැවත කිව යුතුය. මෙයින් අකෝප්‍ය කර්මය දැඩි (දළ්භිකම්මං) වීම ද කෝප්‍ය කර්මය සිද්ධියට පත් වීම ද සිදු වේ.⁵ මෙයින් කියන ලද්දේ ඤාතියට අදාළ යම් අක්‍ෂරයක් හෝ පද ආදියක් වරදවා කීමෙන් හෝ අත්හැරීමෙන් කර්මය අසිද්ධියට පත් වන බවයි. මෙය ඤාති කර්මයට පමණක් නොව

1. 'ඤාතිකම්මං නාම සීමට්ඨක සංඝං සෝධෙත්වා ඡන්දාරහානං ඡන්දං ආහරිත්වා සමග්ගස්ස සංඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤාතියා කන්තබ්බං කම්මං' සම.පා, IV කම්මවග්ග, 1039 පිට හේ.මු.

2. ඤාතියා කන්තබ්බකම්මං ඤාතිකම්මං, අනුස්සාවනං අකත්වා සුද්ධඤාතියා ඒව කන්තබ්බකම්මං විනයා, ටිකා, කම්මාකම්ම විනිවිජය කථා, 223 පිට

3. ඤාතිකම්මෙ ඤාතිදුතියඤාතිචතුත්ථෙසු විය හාපනං වා අඤ්ඤථාකරණං වා නන්ථි, සම.පා III, වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධක, 850 පිට හේ.මු.

4. විමතිවිනෝදනී ටිකා, වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධක, බේරතුටුවේ ධම්මාධාර හිමි, සංස්, 441 පි.

5. ඉදං අකුප්පකම්මස්ස දළ්භිකම්මං හොති. කුප්පකම්මෙ කම්මං හුත්වා නිට්ඨති, සම.පා IV, කම්මවග්ග, 1040 පිට හේ.මු.

අපලෝකන කර්ම ඇතුළු සෛස්ථ කර්ම වලට ද අදාළ වන බව විනයාලංකාර ටීකාවෙහි සඳහන් වේ.¹ අපලෝකන කර්මයෙහි අක්‍ෂර පරිහානියක් නොමැත. හෙළ බසින් වුවත් සිදු කරනු ලබන දන්වා සිටීම හෙවත් ඇස්සවීමට අදළ සම්ප්‍රදාය පරාමර්ෂණය වීම ආදී කරුණු නිවැරදිව සිදුවිය යුතුය. එසේ නොවීමෙන් අපලෝකන කර්ම ද අසිද්ධියට පත්වේ. ඤාත්තිය සංකෂ්ප වශයෙන් දෙවැදෑරුම් ය.

එනම් :-

1. නිද්දිට්ඨ ඤාත්තිය

2. අනිද්දිට්ඨ ඤාත්තිය²

යනුවෙනි.

‘නිද්දිට්ඨ ඤාත්තිය’ යනු ‘..... ඒසා ඤාත්තිය’ යනුවෙන් දක්වන ඤාත්තියයි. ‘කම්මපාදඤාත්තිය’ යනුවෙන් ද මෙය හැඳින්වේ.³ ‘එසා ඤාත්තිය’ යනුවෙන් ප්‍රකාශ නොකෙරෙන ‘..... සංඝෝ පචාරයා’ ආදී ක්‍රමයෙන් යෙදෙන ඤාත්තිය ‘අනිද්දිට්ඨ ඤාත්තිය’ නම් වේ. එය ම ‘කම්මඤාත්තිය’ නමින් ද හැඳින්වේ. මෙම කම්මපාදඤාත්තිය හා කම්මඤාත්තිය පිළිබඳව විමතිවිනෝදනී ටීකාවෙහි වැඩිදුරටත් මෙලෙස සඳහන් වේ. ඤාත්තිදුතිය හා ඤාත්තිචතුර්ථ කර්මයන්හි අනුසාවන සංඛ්‍යාත වූ කර්මයට ඤාත්තිය පාදක වන බැවින් කම්මපාදඤාත්තිය නම් වේ.⁴ ඤාත්තියෙන් සිදු කරනු ලබන කර්ම 9 කි.

ඒවා නම්:-

1. ඕසාරණ

2. නිස්සාරණ

3. උපෝසථ

4. පචාරණ

5. සම්මුති

6. දාන

7. පටිග්ගහ

1. විනයාලංකාර ටීකා, කම්මාකම්ම විනිවිජය කථා, 226 පිට

2. සම.පා IV, උපාලිපඤ්ඤා, 1020 පිට හේ.මු.

3. ‘යා නිද්දිට්ඨා සා කම්මපාදඤාත්තිය නාම, සම.පා IV, උපාලිපඤ්ඤා, 1020 පිට හේ.මු.

4. කම්මඤ්ච කම්මපාදකෝ වානි යන්ථ යස්මා ඤාත්තිකම්මෙසු ඤාත්තිපි සයමේව කම්මං හොති, ‘ඤාත්තිදුතියඤාත්තිචතුර්ථයේසු කම්මෙසු අනුසාවනසංඛ්‍යාතස්ස කම්මස්ස ඤාත්තිපාදකතාවෙන නිවිතියි,’ විමතිවිනෝදනී ටීකා, 506 පිට

8. පව්වක්කඛ්ඪන

9. කම්මලක්කන¹

යනුවෙනි.

සීමාමාලකයේ දී උපසම්පදාපේක්ෂකයාගේ කැඳවීම සිදුකිරීම සඳහා කරනු ලබන ඥාත්තිය 'ඕසාරණ' යයි උබ්බාහික විනිච්ඡයෙනි දී ධම්මකට්ඨක භික්ෂුව බැහැර කිරීම වශයෙන් කරනු ලබන ඥාත්තිය 'නිස්සාරණ' නම් වේ. පණ්ණරසී, වාතුද්දසී පොහෝ දිනවල පොහොය කිරීම සඳහා තබනු ලබන ඥාත්තිය 'උපෝසථ' යි. පණ්ණරසී, වාතුද්දසී පවාරණයන්හි පවාරණ කර්මය සිදු කිරීම සඳහා තබන ඥාත්තිය 'පවාරණ' නම්. විනය පිළිවිසිම් ආදී තැන්හි තමා හෝ අනෙකකු හෝ සම්මත කිරීම සඳහා තබන ඥාත්තිය 'සම්මුති' යි. සංඝයාට නිස්සජ්ජනය කළ පාත්‍රසිවුරු ආදිය නැවත එම භික්ෂුවට දීම සඳහා තබන ඥාත්තිය 'දාන' නම් වේ. 'පටිග්ගහන' යනු සංඝයා මැද ඇවැත් දෙසන ලද භික්ෂුවගේ එකී ඇවැත් පිළිගැනීම සඳහා පටිග්ගහක භික්ෂුවක් සම්මත කිරීම වශයෙන් තබන ඥාත්තියයි. 'පව්වක්කඛ්ඪන' යනු උපෝසථ, පවාරණ විනය කර්ම දෙක පසුවට කල්දීම සඳහා සංඝයාගේ අනුමැතිය ලබා ගැනීමේ දී තබනු ලබන ඥාත්තියයි.² දෙපිරිසක් අතර ඇති වූ කලහයක දී සිදු වූ ඇවැත්වලට පිළියම් කිරීමට යාමෙන් නැවත නැවත කලහය වර්ධනය වන බැවින් ථූල්ලවජ්ජ හා ගිහිපටිසංයුක්ත ඇවැත් හැර සෙසු ඇවැත් තිණවත්ථාරකයෙන් සංසිඳවීම සඳහා සියලුදෙනා එක් ස්ථානයකට රැස්වී සංඝයාගේ අනුමැතිය පිණිස එක් වාක්ත ප්‍රතිබල භික්ෂුවක් විසින් තබනු ලබන සබ්බසංගාහික ඥාත්තිය 'කම්මලක්කන' නම් වේ. ඥාත්ති කර්ම සිදුවන්නේ ඕසාරණ ආදී මෙකී නව තැන්හි ය. ඥාත්ති කර්මයට අයත් ඉහත දැක්වූ කර්ම නවය අතුරින් උපෝසථ හා පවාරණ යන කර්මද්වය අවස්ථානුකූලව සංඝයාට හෝ ගණයාට හෝ කළ හැකිය. ඕසාරණ, නිස්සාරණ ආදී සෙසු කර්ම හත කළ හැක්කේ සංඝයාට පමණි.

3. ඥාත්තිකම්ම :- සීමස්ථක සංඝයා අත්පසට කැඳවා හෝ ගණපූරක භික්ෂූන් තබා සෙසු භික්ෂූන් රූචිය පරිදි සීමාවෙන් බැහැර

1. ඥාත්තිකම්මං කතමාකි නව ධානානි ගච්ඡති, පරිවාරපාලි, II. 306 පිට

පාලිමුත්තක විනයවිනිච්ඡය, 358 පිට

2. සම.පා IV, 1051 - 52 පිට භේ.මු.

කොට (සෝධනය කොට) හෝ ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගෙන් ඡන්දය ගෙනවුත් සමගි සංඝයාගේ අනුමැතිය පිණිස එක් ඥාත්තිදුතියක් හා එක් අනුසාවනයකින් සිදු කරනු ලබන කර්මය ඥාත්තිදුතිය කර්මය නම් වේ.¹ මෙම 'ඥාත්තිදුතිය කර්මය' සත් තැනක දී සිදු කරනු ලැබේ.

එනම්

1. ඕසාරණ
2. නිස්සාරණ
3. සම්මුති
4. දාන
5. උද්ධාර
6. දේසන
7. කම්මලක්ඛන²

වශයෙනි.

ඥාත්තිදුතිය කර්මයෙහි 'නිස්සාරණ' යනු සංඝයාට අලාභ සිදු කරන කිසියම් ගිහියකුගේ දානය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම් වශයෙන් (වඩිඪ ලිච්ඡවිට සිදු කළාක් බඳු) සිදු කෙරෙන පත්තනික්කුප්පන කර්මයයි. කළ වරද පිළිගෙන ආයති සංවරයෙහි පිහිටීමෙන් පසු කලින් පැනවූ පත්තනික්කුප්පනය සංඝයා විසින් ඉවත් කරනු ලැබීම 'ඕසාරණ' යනුවෙන් දැක්වේ. 'සම්මුති' යනු තිච්චරභවිප්පවාස ආදී තෙරස සම්මුතීන් අතුරින් කිසියම් සම්මුතියක් සංඝයා විසින් හික්ෂුවකට දෙනු ලැබීමයි. කඨිනච්චර, මතකච්චර ආදිය සුදුසු හික්ෂුවකට ලබාදීම 'දාන' නම්. 'උද්ධාර' යනු ධාර්මික කරුණක් ඇති කල්හි කඨිනානිසංස අවලංගු කිරීමයි. (උගුලාදුම්මයි). කුට්ඨත්ථු, විහාරත්ථු දේශනා කිරීම 'දේසනා' නම් වේ. 'කම්මලක්ඛන' යනු තිණවත්ථාරක සමථයෙහි එක් පක්ෂයක එකක් බැගින් පක්ෂ දෙකෙහි ඥාත්තිදුතිය කර්ම දෙකක් කිරීමයි. ඥාත්තිදුතිය කර්මයට අයත් ඉහත සඳහන් ඕසාරණ ආදී කර්ම හත සිදු කළ හැක්කේ චතුරාර්ගික හෝ ඊට වැඩි සංඝයාට පමණි.

4. ඥාත්තිචතුරත්ථ කම්ම :- එනම් සීමස්ථක සංඝයා අත්පසට කැඳවා හෝ ගණපුරක හික්ෂුන් තබා සෙසු හික්ෂුන් රූපිය පරිදි සීමාවෙන් බැහැර

1. සම.පා IV, කම්මවග්ග 1039 පිට තේ.මු.

2. පරිවාරපාලි II, කම්මවග්ග 306 පිට

කොට (සෝධනය කොට) හෝ ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගෙන් ඡන්දය ගෙනවුත් සමගි සංඝයාගේ අනුමැතිය පිණිස එක් ඥාත්තියකින් හා අනුසාවන තුනකින් යුතුව කරනු ලබන කර්මයයි.¹ මෙම ඥාත්ති වතුන්ටකර්මය සත් තැනෙකින් සිදු කරනු ලැබේ.

ඒවා නම් :-

1. ඕසාරණ
2. නිස්සාරණ
3. සම්මුති
4. දාන
5. නිග්ගහ
6. සමනුභාසන
7. කම්මලක්ඛන²

යනුවෙනි.

ඥාත්තිවතුන්ට කර්මයෙහි එන ‘නිස්සාරණ’ යනු තථ්‍යතියාදී කර්මයන්ගේ වශයෙන් කරනු ලබන දණ්ඩකර්මයයි. ඒ තථ්‍යතියාදී දණ්ඩ කර්මයන්ගේ පටිප්පස්මිහනය (සංසිද්ධිම) ‘ඕසාරණ’ නම්. ‘සම්මුති’ යනු භික්ෂුණීන්ට අවවාද කිරීම සඳහා භික්ෂුවක් සම්මත කර ගැනීමයි. පිරිවෙස්, මානත් ආදිය දීම ‘දාන’ නම් වේ. ‘නිග්ගහ’ යනු මූලාය පටිකස්සනයයි. භික්ෂුවක් සංසාදිසේසයකට පත්ව එය පිළිසන් වූයේ නම් පිළිසන් දින ගණනට පිරිවෙස් පිරිය යුතුය. එම පිරිවෙස පුරන අතරතුර දී යම් අන්තරාපත්තියකට පත් වූයේ නම් නැවත එම පිරිවෙස මුලට ඇදිය යුතුය. මෙම මූලාය පටිකස්සනය පාරිවාසික, මානත්තාරහ, මානත්තවාරික, අබ්භානාරහ යන අවස්ථාවලදී සඟවෙසෙසකට පැමිණීමෙන් සිදු කෙරේ. ‘සමනුභාසන’ නමින් හැඳින්වෙන්නේ උක්ඛිත්තානුවත්තක, අරිට්ඨවණ්ඩකාලිකාදී එකොළොස් තැනෙක පැනෙන ඔවුනොවුන් ගත් වැරදි මත බැහැර කරලීමේ අදහසින් කෙරෙන කර්මයයි. උපසම්පදා, අබ්භාන යන කර්මද්වය කර්මයම ලක්ෂණ කොට ඇති බැවින් ‘කම්මලක්ඛන’ නම් වේ. මෙම කර්ම ලක්ෂණයට අයත් වන ඥාත්තිවතුන්ට උපසම්පදාව ශාසනික ගරු විනය

1. සම.පා, IV, කම්මවග්ග, 1039 පිට තේ.මු.

2. පරිවාරපාලි II, කම්මවග්ග, 306 පිට

කර්මයකි. ඒහි හික්බු උපසම්පදා ආදී අෂ්ටවිධ උපසම්පදා ක්‍රම අතුරින් වර්තමානයෙහි ලොව පවතින්නේ මෙකී ඥාතී වතුන්ටකම්ම උපසම්පදාව පමණි. මෙම උපසම්පදාව ප්‍රත්‍යන්ත ජනපදයක සිදු කරන්නේ නම් ඒ සඳහා පංචවාර්ගික (උපසපන් හික්ඡන් පස්නමක්) සංඝයා සහභාගී විය යුතු අතර එය මධ්‍යදේශයේ සිදු කරන්නේ නම් දසවාර්ගික (උපසපන් හික්ඡන් දසනමක්) සංඝයා සහභාගී විය යුතුය. මෙම කර්ම ලක්ෂණයට ම අයත් අඛ්‍යාත කර්මය තවත් ඥාතීවතුන්ට ගරු විනය කර්මයකි. එනම් සඟවෙසෙස් ඇවැතකට පත් වූ හික්ඡුවක් වත් මානත් පිරිමෙන් පසු විසති වාර්ගික (උපසපන් හික්ඡන් විසිනමක්) සංඝයා විසින් එම හික්ඡුව ප්‍රකෘති හික්ඡුවක් වශයෙන් නගා සිටුවනු ලැබීමයි. ඥාතී වතුන්ට කර්මයට අයත් ඕසාරණ, නිස්සාරණ, සම්මුති, දාන, නිග්ගහ, සමනුභාසන යන කර්ම සිදුකිරීමට අවම වශයෙන් වතුවාර්ගික සංඝයා සිටිය යුතුය. කම්මලක්ඛනයට අයත් උපසම්පදා හා අඛ්‍යාත කර්ම සඳහා සිටිය යුතු හික්ඡු සංඛ්‍යාව ඉහත දැක්වූ පරිදි දත යුතුය.

කිව්වාධිකරණයට අයත් ‘අපලෝකනකර්ම හා ඥාතීකර්ම’ දෙක ලහු කර්ම වශයෙන් ද ‘ඥාතීදුතියකම්ම හා ඥාතීවතුන්ටකම්ම’ ගරු කර්ම වශයෙන් ද විනයෙහි දක්වා තිබේ.¹ ටිකාවේ සඳහන් කොට ඇති මෙම කරුණ දක්වන ලද්දේ අවිශේෂයෙනි. එයින් කිසි විටෙකත් චතුර්විධ කර්මයන්ට අදාළ සම්පත්තිකර ධර්මයන් පිරිහවීමේ ඉඩක් නොලැබේ.

කිව්වාධිකරණයට ඇතුළත්වන චතුර්විධ විනය කර්ම අතුරින් ‘අපලෝකන කර්මය’ අපලෝකන වශයෙන්ම කළ යුතුය. එය ‘ඥාතී කර්මාදී’ වශයෙන් නොකළ යුතුය. ඥාතී කර්මය ද එක් ඥාතියක් තබාම කළ යුතුය. එය ‘අපලෝකන කර්මාදී’ වශයෙන් නොකළ යුතුය. ‘ඥාතීදුතිය කර්මයෙන් සිදු කිරීමට අනුදත් කර්ම අතුරින් අපලෝකනය කොට කළ හැකි කර්ම ද ඇත. අපලෝකනය නොකොට ඥාතීදුතිය කර්මයෙන්ම කළ යුතු කර්ම ද ඇත. සීමා සම්මුති, සීමා සමුහන, කඨින දාන, කඨිනුද්ධාර, කුට්ඨත්ථු දේසන, විහාරවත්ථු දේසන යන මේ කර්ම හය ඥාතී දුතිය කර්මයෙන් ම කළ යුතු ගරු කර්මයෝ වෙති. මේවා

1. විනයාලං ටිකා, කම්මාකම්මකපා 223 පිට

අපලෝකනය කොට නොකළ යුතුය. සෙසු තෙරස් සම්මුති මතකවිවරදානාදිය ලහු කර්ම වන අතර ඒවා ද අපලෝකන වශයෙන් කිරීමට සුදුසු ය.

චතුර්විධ කර්ම අසිද්ධියට පත්වන අයුරු

ඉහත සඳහන් කළ අපලෝකන කර්මාදි චතුර්විධ විනය කර්ම අසිද්ධියට පත්වන ආකාරය පහකි.

ඒවා නම් :-

1. වස්තු වශයෙන්
2. ඤාත්ති වශයෙන්
3. අනුසාවන වශයෙන්
4. සීමා වශයෙන්
5. පරිස වශයෙන්¹

යනුවෙනි.

වස්තු වශයෙන් කෝප්‍යවීම යනු සම්මුඛයෙහි කළ යුතු කර්මය අසම්මුඛයෙහි කිරීම, පිළිවිස කළ යුතු කර්මය නොපිළිවිස කිරීම, ප්‍රතිඥයෙන් කළයුතු කර්මය අප්‍රතිඥාවෙන් කිරීම, සතිවිනයට සුදුසු වුවහුට අමුල්භවිතය දීම, අමුල්භවිතයට සුදුසු වුවහුට තස්සපාපියාසිකා කර්මය කිරීම, තස්සපාපියාසිකා කර්මයට සුදුසු වුවහුට තජ්ජනිය කර්මය කිරීම, තජ්ජනිය කර්මයට සුදුසු වුවහුට නියස්ස කර්මය කිරීම, නියස්ස කර්මයට සුදුසු වුවහුට පබ්බාජනිය කර්මය කිරීම, පබ්බාජනිය කර්මයට සුදුසු වුවහුට පටිසාරණිය කර්මය කිරීම, පටිසාරණිය කර්මයට සුදුසු වුවහුට උක්ඛෙපනිය කර්මය කිරීම, උක්ඛෙපනිය කර්මයට සුදුසු වුවහුට පරිවාස (පිරිවෙස්) දීම, පරිවාසයට සුදුසු වුවහුට මූලාය පටිකස්සනය කිරීම, මූලාය පටිකස්සනයට සුදුසු වුවහුට මානන දීම, මානනට සුදුසු වුවහුට අබ්භානය කිරීම, අබ්භානයට සුදුසු වුවහුට උපසම්පදා කිරීම, අනුපෝසථ (නොපොහෝ) දවසෙහි උපෝසථය කිරීම, අපචාරණයෙහි (පචාරණයට නුදුසු දිනයෙහි) පාචරණය කිරීම යන අවස්ථා ය.²

1. ඉමානි වත්තාරි කම්මානි පඤ්චානකාරේහි විපජ්ජන්ති, වත්ථුතෝ වා ඤාත්තිතෝ වා අනුසාවනතෝ වා සීමතෝ පවා පරිසතෝ වා පරිවාරපාලි II, 300 පිට

2. පරිවාරපාලි, II 300-302 පිට

ඉහත දැක්වූ සම්මුඛයෙහි කළ යුතු කර්ම අසම්මුඛයෙහි කිරීමෙන් වස්තු විපත්ත වූ අධර්ම කර්මයක් වේ. මෙහි සම්මුඛයෙහි කළ යුතු කර්ම ද ඇත. අසම්මුඛයෙහි කළ යුතු කර්ම ද ඇත. අසම්මුඛයෙහි කළයුතු කර්ම නම්: දූතෙන උපසම්පදාව, පත්තනික්කුප්පනය, පත්තඋක්කුප්පනය, උමතු භික්ෂුවට උම්මත්තක සම්මුතිය, සේඛ කුලයන්ට සේඛසම්මුතිය, බ්‍රහ්මදණ්ඩනය, පකාසනීයකර්මය, අවන්දනීය කර්මය යන අට ය. මෙම කර්ම අට අසම්මුඛයෙහි කළේ නමුදු මනාව කරනා ලද්දේ වේ. සෙසු සියලු කර්ම සම්මුඛයෙහි ම කළ යුතුය. සම්මුඛා විනය වූ කලී සිව්වැදැරුම් ය. එනම් සංඝ සම්මුඛතා, ධම්මසම්මුඛතා, විනයසම්මුඛතා, පුග්ගලසම්මුඛතා වශයෙනි.¹ සංඝ සම්මුඛතා යනු චතුර්වර්ගාදී විනය කර්මයන්ට යම් පමණ භික්ෂුහු කර්මප්‍රාප්ත වූවාහු ද ඔවුහු පැමිණියාහු වෙති. ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගේ ඡන්දය ගෙනෙන ලද්දේ වේ ද සම්මුඛිභූත භික්ෂුහු පටික්කෝසනය නොකරත් ද මෙය සංඝ සම්මුඛතා නම් වේ. යම් ධර්මයකින්, යම් විනයකින්, යම් ශාස්තෘශාසනයකින් සංඝයා කර්ම කරයි ද මෙය ධම්මසම්මුඛතා මෙන්ම විනය සම්මුඛතා ද වේ. එහි ධර්මය යනු භූත හෙවත් විද්‍යමාන වස්තුවයි. විනය යනු චෝදනාව මෙන් ම සිහි කිරීමයි. ශාස්තෘශාසනය නම් ඤාත්ති සම්පත්තිය මෙන් ම අනුසාවන සම්පත්තිය ය. පුග්ගලසම්මුඛතා යනු සංඝයා යම් භික්ෂුවකට කර්ම කිරීමේ දී ඔහුගේ සම්මුඛභාවයයි.² ඉහත සඳහන් චතුර්විධ සම්මුඛා විනයෙන් කරන ලද්දාවූ කර්මයෝ මනා කොට කරන ලද්දාහු වෙති. සම්මුඛා විනයෙන් තොරව කරන ලද කර්මයෝ වස්තු විපත්ත වන බැවින් ‘සම්මුඛාකරණියං කම්මං අසම්මුඛා කරෝති වත්ථුච්චන්තං අධම්මකම්මං’ යැයි කියන ලද්දේ වේ.³

මීට අමතරව ‘විසිවයස් අඩු තැනැත්තකු හෝ පරිජි වූවකු හෝ එකොළොස් අභවා පුද්ගලයන්ගෙන් කෙනෙකු හෝ උපසපත් කිරීම’ ද වස්තු වශයෙන් කෝප්‍ය වීමේ කරුණක් ලෙස විනය අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ.⁴ ඉහත දැක්වූ දෝෂවලින් යුක්ත වීම වස්තු විපත්ති නම් වේ. එකී දෝෂවලින් විනිර්මුක්ත වීම ම වස්තු සම්පත්ති නම් වේ.

1. සම.පා IV, කම්මවග්ග, 1040 පිට හේ.මු.

2. පාලිමුත්තක විනයවිනිවිජය සංගහටිකා, කම්මාකම්මවිනිවිජය, කථා 137 පිට

3. සම.පා, IV, කම්මවග්ග, 1040 පිට හේ.මු.

4. සම.පා IV, කම්මවග්ග, 1041 පිට හේ.මු.

ඥාති වශයෙන් කෝපාවීම යනු 'වස්තුව පරාමර්ශනය නොකිරීම, සංඝයා පරාමර්ශනය නොකිරීම, පුද්ගලයා පරාමර්ශනය නොකිරීම, ඥාතිය පරාමර්ශනය නොකිරීම, පසුව ඥාතිය තැබීම' යන කරුණු පසෙකින් විපත්තියට හෙවත් අසිද්ධියට පත් වීමයි.¹ වස්තු පරාමර්ශනය නොකිරීම යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ යමෙකු උපසම්පදා කිරීමේ දී ඔහුගේ නම පරාමර්ශය නොකිරීමයි. සංඝයා පරාමර්ශනය නොකිරීම යනු සංඝයාගේ නම නොගැනීමයි. එනම් 'සංඝ' යන පදය නොකියා හැරීමයි. පුද්ගලයා පරාමර්ශනය නොකිරීම යනු උපසම්පදාපේක්ෂකයාගේ යම් උපාධ්‍යායවරයකු වේ ද ඔහු පරාමර්ශනය නොකිරීම හෙවත් ඔහුගේ නම නොකියා හැරීමයි. ඥාතිය පරාමර්ශනය නොකිරීම යනු සියලු ආකාරයෙන් ඥාතිය පරාමර්ශනය නොකිරීමයි. එනම් ඥාති දුතිය කර්මයෙහි ඥාතිය නොතබා දෙවරක් කර්මවාක්‍යය ම අනුසාවනය කිරීමයි. ඥාතිවතුන්ට කර්මය පිළිබඳව ද එපරිදි ම ය. පසුව ඥාතිය තැබීම යනු පළමුව කර්මවාක්‍යයෙන් අනුසාවන කර්මය කොට පසුව '..... ඒසා ඥාති' ති යැයි ඥාතිය තබා ඉන්පසුව '.....බමනි සංඝස්ස තස්මාතුණ්හි ඒවමේනං ධාරයාමි' යැයි අවසන් කිරීමයි.² ඥාතියට අයත් ඉහත දැක්වූ දෝෂ පහෙන් යුක්ත වීම ඥාති විපත්ති වන අතර ඒවායින් තොරවීමම ඥාති සම්පත්ති නම් වේ.

අනුසාවන වශයෙන් කෝපාවීම යනු වස්තුව පරාමර්ශනය නොකිරීම, සංඝයා පරාමර්ශනය නොකිරීම, පුද්ගලයා පරාමර්ශනය නොකිරීම, අනුසාවනය අත්හැරීම, නොකල්හි අනුසාවනය කරවීම යන පස් ආකාරයකින් සිදුවන අසිද්ධියයි.³ එහි වස්තු පරාමර්ශනය නොකිරීම යනු 'සුණාතු මේ හන්නේ සංඝෝ' යන පළමු අනුසාවනයෙහි හෝ 'දුතියම්පි ඒතමන්ථං වදාමි. තතියම්පි ඒතමන්ථං වදාමි. සුණාතු මේ හන්නේ සංඝෝ' යන දෙවන තුන්වන අනුසාවනයන්හි හෝ 'අයං ධම්මරක්ඛිතෝ ආයස්මතෝ බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛෝ' යැයි කිව යුතු කල්හි 'සුණාතු මේ හන්නේ සංඝෝ, ආයස්මතෝ බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛෝ' යැයි කීම

1. පරිවාර පාලි II, 302 පිට

2. සම්.පා IV, කම්මවග්ග, 1041 - 42 පිට ඡේ.මු.

3. පරිවාර පාලි II, 302 පිට

උපසම්පදාපේක්ෂකයාගේ නම නොකියා හැරීම වස්තුව පරාමර්ශනය නොකිරීම නම්. සංඝ පරාමර්ශනය නොකිරීම යනු ‘සුඤ්ඤාන මේ හන්නේ සංඝෝ, අයං ධම්මරක්ඛිතෝ’ යැයි කිය යුතු කල්හි ‘සුඤ්ඤාන මේ හන්නේ අයං ධම්මරක්ඛිතෝ’ යැයි කියමින් සංඝයා පරාමර්ශනය නොකිරීමයි. පුද්ගලයා පරාමර්ශනය නොකිරීම යනු ‘සුඤ්ඤාන මේ හන්නේ සංඝෝ අයං ධම්මරක්ඛිතෝ ආයස්මතෝ බුද්ධරක්ඛිතස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛෝ’¹ යැයි කියමින් පුද්ගලයා (උපාධ්‍යායයන් වහන්සේගේ නම) පරාමර්ශනය නොකිරීමයි. අනුසාවනය අත්හැරීම (අනුසාවනං භාපෙති) යනු සියල්ලෙන් සියල්ල කර්මවාක්‍යයෙන් අනුසාවනය නොකිරීමයි.² එනම් ඤාත්තිදුතිය කර්මයෙහි දී කර්ම වාක්‍යය නොකියා දෙවරක් ඤාත්තිය ම තැබීම ද ඤාත්තිචතුත්ථ කර්මයෙහි දී කර්මවාක්‍යය නොකියා සිව්වරක් ඤාත්තියම තැබීම ද වේ. තව ද ඤාත්තිදුතිය කර්මයකදී එක් ඤාත්තියක් තබා එක් කර්මවාක්‍යයක් අනුසාවනය කරන කල්හි ද ඤාත්තිචතුත්ථ කර්මයකදී එක් ඤාත්තියක් තබා තෙවරක් කර්මවාක්‍යයෙන් අනුසාවනය කරන කල්හි ද අකුරක් හෝ පදයක් හෝ අත්හරියි ද නැතහොත් නොමනා ලෙස උච්චාරණය කෙරේ (අක්ඛරං වා පදං වා ඡඩ්ඛෙන්තෝපි දුරුත්තං කරොන්තෝපි) ද මෙලෙසින් අනුසාවනය පිරිහෙළන බව අටුවාවෙහි සඳහන් වේ.³ ‘දුරුත්ත කරයි’ (දුරුත්තං කරොති) යනු මෙහි වනාහි මේ විනිශ්චයයි. යමෙක් වනාහි අන් අකුරක් කිය යුතු තන්හි වෙනෙකක් (උච්චාරණය වරදවා) කියා ද මෙනෙමේ දුරුත්ත කරයි නම් වේ. දුරුත්තය සිදුවන ආකාර දහයක් වන අතර එය අටුවාවෙහි මෙලෙස දක්වේ.

“සිටිලධනිකඤ්ච දීඝරස්සං - ගරුකලහුකඤ්ච නිග්ගහිතං,
සම්බන්ධං වචන්තීතං විමුක්තං - දසධාබ්‍යඤ්ජනබුද්ධියා පහේදෝ.”⁴

මෙහි සිටිල යනු වර්ග පසෙහි පළමු හා තෙවන අක්ෂරයෝ (ක, ග, ව, ජ, ට, ඩ, ත, ද, ප, බ)ය. ධනිත යනු එම වර්ග පහේ ම දෙවන හා

1. සම.පා IV, 1043 පිට හේ.මු.

2. ‘අනුසාවන භාපෙති සබ්බෙත සබ්බං කම්මවාචය අනුසාවන නකරොති.’

සම.පා. 4, කම්මවග්ග, 1042 පිට හේ.මු.

3. සම.පා. IV, 1042 පිට හේ.මු.

4. -එම-

සතරවන අක්ෂරයෝ (බ, ස, ඡ, ඤ, ය, ඩ, ඵ, ධ, ඵ, හ) ය. දීඝ යනු උච්චාරණයේදී දීර්ඝ කාලයක් ගතවන එනම් මාත්‍රා දෙකක් ගතවන ආ,ඊ,උ යන අක්ෂරයෝ ය. රස්ස යනු ඉහත දැක්වූ දීර්ඝ ස්වරවලින් අර්ධමාත්‍රක කාලයකින් උච්චාරණය වන අක්ෂරයෝ (අ, ඉ, උ) ය. ගරුක යනු දීර්ඝ අක්ෂර ම ය. ‘ආයස්මතෝ බුද්ධරුක්ඛිත්තපේරස්ස’ ‘යස්ස නුක්ඛමති’ යැයි කියන කල්හි ඉරි ඇදි මෙකී සංයෝගයකට පූර්වයෙහි ඇති විවෘත අකාරය ද ගරුක නම්. ලහුකය යනු හුස්වයමය. ‘ආයස්මතෝ බුද්ධරුක්ඛිත්තපේරස්ස’ ‘යස්ස නු ඛමති’ යැයි මෙසේ අසංයෝගය පරකොට යමක් කියනු ලැබේ ද එයයි. සංයෝගයක් රහිත විටකෙ ඊට පූර්වයෙහි ඇති සංවෘත වූ අකාරය මෙලෙස ලහුක නම් වේ. නිග්ගහිත යනු කරණය හෙවත් දිව පෙළා අවිසර්ජනය කොට විවෘත නොවූ මුවින්, අනුනාසිකය හෙවත් නාසයට බරව උච්චාරණය කෙරෙන ශබ්දයයි. රේරුකානේ නාහිමියෝ එය මෙලෙස දක්වති. ‘නිග්ගහිතය යනු කරණය තද කරගෙන විවෘත ද නොවූ සර්වාකාරයෙන් ද නොවැසූ මුඛයෙන් නාසියෙන් සුළං යවමින් උච්චාරණය කළ යුතු බිත්දුවයි’¹ සම්බන්ධය යනු යමක් පරපදය හා සම්බන්ධ කොට තුණ්හිස්ස යැයි හෝ තුණ්හස්ස යැයි හෝ කියනු ලැබේ ද එයයි. මුල් පදය පසුපදය සමඟ සම්බන්ධ වීම හෙවත් සන්ධි වීම සම්බන්ධ නම් වේ. වචන්වීත යනු කිසියම් පදයක් පරපදය සමඟ සම්බන්ධ නොකොට විච්ඡින්නද (වෙන්) කොට ‘තුණ්හි අස්ස’ යැයි හෝ ‘තුණ්හඅස්ස’ යැයි හෝ කියනු ලැබේ ද එයයි.

විමුක්ත යනු කරණය නොපෙළා විසර්ජනය කොට විවෘත මුවින් අනුනාසිකය නොකොට කියනු ලැබේ ද එයයි. (‘විමුක්තිය යනු කරණයන් තද කර නොගෙන මුඛය විවෘත කොට හුස්ම පිටකරමින් කිය යුතු අක්ෂරය’ විනය කර්ම, 256 පි). එහි ‘සුණාතු මේ’ යැයි කිව යුතු කල්හි ‘ත’ කාරයට ‘ඵ’ කාර කොට ‘සුණාථු මේ’ යැයි කීම සිථිලයට ධනිකරණ නම් වේ. එසේ ම ‘පත්තකල්ලං ඒසා ඤන්ති’ යැයි කිය යුතු කල්හි ‘පත්ථකාලං, ඒසා ඤන්ථි’ යනාදී වචන එසේ සිථිලයට ධනික කිරීම යන්නෙන් අදහස් වේ. ‘හන්තෙ සංඝෝ’ යැයි කිව යුතු කල්හි

1. විනයකර්ම පොත, රේරුකානේ වන්දවිමල මහනාහිමි, 2007, 255 - 256 පිට

‘හ’ කාර ‘ස’ කාරයන්ට ‘බ’ කාර ‘ග’ කාර කොට ‘බන්තේ සංගෝ’ යැයි කීම ධනිතයට සිථිලකරණ නම්. ‘විමුක්තියට නිග්ගහිතය’ යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ විවෘත නොවූ මුඛයෙන් අනුනාසිකය කොට කීම ය. එනම්, ‘සුණාතු මේ’ යැයි කිව යුතු කල්හි ‘සුණන්තු මේ’ යැයි කීම හෝ ‘ඒසා ඤාත්ති’ යැයි කිව යුතු කල්හි ‘ඒසං ඤාත්තිං’ යැයි කීම ය.¹ නිග්ගහිතයට විමුක්තිය යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ ‘පත්තකල්ලං’ යැයි විවෘත නොවූ මුඛයෙන් අනුනාසිකය කොට කිව යුතු කල්හි ‘පත්තකල්ලා’ යැයි විවෘත මුඛයෙන් අනුනාසිකය නොකොට කීමය. මෙසේ සිථිලය කිව යුතු කල්හි ධනිතය, ධනිතය කිව යුතු කල්හි සිථිලය, විමුක්තය කිව යුතු කල්හි නිග්ගහිතය, නිග්ගහිතය කිව යුතු කල්හි විමුක්තය යන මේ චතුර්විධ ව්‍යඤ්ජනයෝ කර්මවාක්‍යය තුළ කර්මය දූෂ්‍ය හෙවත් කෝප්‍ය කෙරෙති.²

අනෙක් දීර්ඝ, හ්‍රස්ව ආදී ෂඩ්ව්‍යඤ්ජනයන් අතුරින් දීර්ඝස්ථානයෙහි දීර්ඝය ම, හ්‍රස්වස්ථානයෙහි හ්‍රස්වය ම යැයි මෙසේ සුදුසු තැන ඒ ඒ අකුර ම කියන්නා විසින් අනුක්‍රමාගත ප්‍රවේණිය විනාශ නොකරන්නාහු විසින් කර්ම වාක්‍යය කටයුත්තේ ය. මෙහි ‘අනුක්‍රමාගත ප්‍රවේණිය පිළිබඳව විමතිවිනෝදනී ටීකාවෙහි මෙලෙස සඳහන් වේ. යම් වචනයක් වනාහි ‘සච්චිකත්ථ පරමන්ථේන’ යැයි කිය යුතු කල්හි ‘සච්චිකථය පරමථයේන’ යැයි ද ‘අත්ථකථා’ යැයි කිව යුතු කල්හි ‘අථයකථා’ යැයි ඒ ඒ තැන කියනු ලැබේ ද එබඳු වූ පාලි අර්ථකථාවන්හි දූෂ්ට ප්‍රයෝගයක් තදනුරූපයක් කිම් වශයෙන් කිරීමට සුදුසුය. එයින් අනිකක් නුසුදුසුය. එබැවින් ‘අනුක්කමාගත පවේණිං අවිනාසන්නේන’ යනාදිය කීහ.³ ඉදින් මෙසේ නොකොට දීර්ඝය කිව යුත්තෙහි හ්‍රස්වය ද හ්‍රස්වය කිව යුත්තෙහි දීර්ඝය ද කියා නම් එසේ ම ගරුකය කිව යුත්තෙහි ලහුකය ද ලහුකය කිව යුත්තෙහි ගරුකය ද කියා නම් සම්බන්ධය කිව යුත්තෙහි වචන්ථිතය ද වචන්ථිතය කිව යුත්තෙහි සම්බන්ධය ද කියා නම් මෙසේ කි කල්හි කර්ම වාක්‍යය කෝප්‍ය නොවේ. මේ ෂඩ්ව්‍යඤ්ජනයෝ

1. සම.පා IV 1043 පිට තේ.මු.

2. -එම-

3. යං හි සච්චිකත්ථ පරමන්ථේනා’ හි වත්තබ්බේ සච්චිකථය පරමථයේනා හි ව අත්ථකථාහි වත්තබ්බේ අථයකථාහි ව තත්ථ තත්ථ වුච්චති, තනො අඤ්ඤං න වට්ඨති, තෙනාහ අනුක්කමාගත පවේණිං අවිනාසන්නේනාහි ආදී විමතවිනෝදනී, සංස්, බේරතුඩුවේ ධම්මාධාරනීස්ස පෙර 1937, 510 පිට

කර්ම වාක්‍යය දූෂ්‍ය නොකරති.¹ සූත්‍රාන්තික තෙරහු වනාහි 'ද' කාරය 'ත' කාරයට පැමිණේ. 'ත' කාරය 'ද' කාරයට පැමිණේ. 'ව' කාරය 'ජ'කාරයට පැමිණේ. 'ජ. කාරය 'ව' කාරයට පැමිණේ. 'ය' කාරය 'ක' කාරයට පැමිණේ. 'ක' කාරය 'ය' කාරයට පැමිණේ. එබැවින් 'ද' කාරාදිය කිව යුතු තන්හි 'ත' කාරාදිය කීම විරුද්ධ නොවේ යැයි කියති. ඒ කීම කර්ම වාක්‍යය සම්බන්ධව නොවේ. එබැවින් විනයධරයා විසින් 'ද' කාරය 'ත' කාරය නොකට යුතුය, 'ත' කාරය 'ද' කාරය නොකට යුතුය. 'ව' කාරය 'ජ' කාරය නොකට යුතු ය, 'ජ' කාරය 'ව'කාරය නොකට යුතුය. 'ය' කාරය 'ක' කාරය නොකට යුතුය. 'ක' කාරය 'ය' කාරය නොකට යුතුය. පෙළට අනුකූලව නිරුක්තිය ශෝධනය කොට දසවිධ ව්‍යඤ්ජන නිරුක්තියෙහි දොස් දුරු කරන්නාහු විසින් කර්ම වාක්‍යය කටයුත්තේය. වෙනස් අයුරකින් කීම 'සාවනය පිරිහෙලා නම්'යි දත යුතුය.² නොකල්හි අනුසාවනය කිරීම යනු පළමුව අනුසාවන කර්මය කොට පසුව ඤාත්තිය තැබීමයි. අනුසාවනයට අයත් ඉහත දක්වූ දෝෂ පහෙන් යුක්ත වීම 'අනුසාවන විපත්ති' වන අතර ඒවායෙන් තොර වීම ම'අනුසාවන සම්පත්ති' නම් වේ.

සීමා වශයෙන් කෝප්‍යවීම යනු 'අතිබුද්ධික, අතිමහති, ඛණ්ඩනිමිත්ත, ඡායානිමිත්ත, අනිමිත්ත, ඛනිසීමෙධීතසම්මත, නදීසම්මත, සමුද්දසම්මත, ජාතස්සරසම්මත, සීමායසීමං සම්භින්දන, සීමායසීමං අප්ඤ්ඤාත්තරණ' යන එකොළොස් ආකාරයෙන් සිදුවන සීමා විපත්තියයි.³ එහි අතිබුද්ධිකසීමාව නම් යම් සීමාවක යටත් පිරිසෙයින් කර්මාරහ භික්ෂුව සමඟ භික්ෂූන් 21 නමකට පරිමණ්ඩලාකාරයෙන් හිඳීමට නොහැකි වේ ද එයයි.⁴ කුරුන්දි අටුවාවෙහි වනිහා 'යතථ එකවිසති භික්ඛු නිසිදිතුං න සක්කොත්ති' යැයි කියන ලද්දේය.⁵ එබැවින් මෙබඳු යම් සීමාවක් වේ ද එය සම්මත කර තිබුණ ද සම්මත නොවේ. ග්‍රාමක්ෂේත්‍රයක් බඳු ම වේ. එහි කරන ලද විනය කර්ම කෝප්‍ය වේ. අතිමහතිසීමා නම් යම් සීමාවක් කෙසඟක්

1. සම.පා IV, 1043 පිට හේ.මු.

2. සම.පා. IV, 1043 - 1044 පිට හේ.මු.

3. පටිචාරපාලි II 302 පිට

4. විනයන්තමඤ්ජුසා විකා, සංස්. යු.පී. ඒකනායක, 1912. 16 පිට

5. සම.පා. IV, 1044 පිට හේ.මු.

පමණකිනිදු තුන්යොදුන ඉක්මවා සම්මත කරයි ද එයයි.¹ සීමාවේ උපරිම ප්‍රමාණය විශාලත්වයෙන් තුන් යොදුනකි. කෙසෙත් පමණ හෝ එම යොදුන් තුන් ඉක්මවා සීමාවක් සම්මත කරන්නේ නම් එය අනිමිතිය යන විපත් සීමා සංඛ්‍යාවට අයත් වේ. 'ඛණ්ඩනිමිත්තසීමා' යනු නිමිති නොගැටීම යැයි කියනු ලැබේ. බද්ධ සීමාවක් සම්මත කිරීමේ දී නැගෙනහිර දිසාවෙහි නිමිත්ත කීර්තනය කොට පිළිවෙළින් දකුණු දිසාවෙහි බටහිර දිසාවෙහි උතුරු දිසාවෙහි නිමිත්ත කීර්තනය කොට නැවත නැගෙනහිර දිසාවෙහි පළමුව කීර්තනය කළ නිමිත්ත කීර්තනය කොටම අවසන් කළ යුතුය. මෙසේ අඛණ්ඩ නිමිත්ත වෙයි. ඉදින් පිළිවෙළින් අවුත් උතුරු දිසාවෙහි නිමිත්ත කීර්තනය කොට එහි ම තබයි ද ඛණ්ඩ නිමිත්ත වේ.² එබැවින් නැගෙනහිර දිසාවෙන් පටන් ගෙන යම් යම් දිසාවන්ට අභිමුඛව නිමිති පිහිටුවා තිබේ ද ඒ ඒ දිසාවන්ට අභිමුඛව ඇති නිමිති පිළිවෙළින් කීර්තනය කොට අවුත් නැවත නැගෙනහිර දිසාවේ ඇති මුලින් කීර්තනය කළ නිමිත්ත කීර්තනය කටයුතුය. එසේ සිදු කිරීමෙන් නිමිති කීර්තනය නිවැරදි ලෙස සිදු කළා වේ. නැවත නැගෙනහිර දිසාවෙහි ඇති පළමුව කීර්තනය කළ නිමිත්ත කීර්තනය නොකිරීමෙන් ඛණ්ඩනිමිත්ත යන විපත් සීමාව හටගනී. තව ද නිමිත්තපහ නොවූ අරටුව නැති ගසක් හෝ කණුවක් හෝ පස්ගොඩැලි වැලිගොඩැලි අතුරින් එකක් අතරතුර ඒකි නිමිත්තක් කොට සම්මත කරන ලද්දේ වේ ද මෙය ද ඛණ්ඩ නිමිත්ත නම් වේ.³ ඡායානිමිත්තසීමා නම් පර්වතඡායාදීන් අතුරින් යම් කිසි ඡායාවක් නිමිත්ත කොට සම්මත කරන ලද්දේ වේද එයයි.⁴ එබැවින් සීමාසම්මත කරන්නාවූ විසින් පබ්බත, පාසාන, වන, රුක්ඛ, මග්ග, වම්මික, නදී, උදක යන නිමිති අට දහ යුතුය. ඒවා අතුරින් නිමිති එක ම වර්ගයකින් හෝ වර්ග දෙකකුනකින් හෝ මිශ්‍ර කොට සීමාව සම්මත කිරීමට සුදුසු ය. සීමාව බඳිනු ලබන කල්හි එක් නිමිත්තකින් හෝ දෙකකින් හෝ බැඳීමට නුපුළුවන. නිමිති තුනේ පටන් බැඳීමට පුළුවන. නිමිති පිළිබඳව

1. සම.පා. IV, 1044 පිට හේ.මු.

2. -එම-

3. සම.පා. IV, 1044 පිට හේ.මු.

කංඛාවිතරණී මාතිකවංකපා, සංස්. කරදන ජිනරතන හිමි, 1930 04 පිට හේ.මු.

4. කංඛාවිතරණී මාතිකවංකපා, සංස් කරදන ජිනරතන හිමි 1930, 05 පිට හේ.මු.

උපෝසථක්ඛන්ධක අටුවාවෙහි හා පාලිමුත්තක විනයවිනිවිඡයෙහි වැඩිවිස්තර ඇතුළත් වේ.¹ අනිමිත්තසීමා නම් යම් සීමාවක් සියල්ලෙන් සියල්ල නිමිති කීර්තනය නොකොට සම්මත කරන ලද්දේ වේ ද එයයි.² බහිසීමෙධීනසම්මතසීමා යනු නිමිති කීර්තනය කොට නිමිතිවලින් බැහැර සිට සම්මත කිරීමයි.³ එබැවින් නිවැරදි ලෙස නිමිති කීර්තනය කරගත් පසු එම කීර්තනය කළ නිමිති ඇතුළත ම සිට කර්මවාක්‍යය කියා සම්මත කටයුතුය. එම නිමිතිවලින් බැහැර සිට කර්මවාක්‍යය කීමෙන් සීමාව සම්මත නොවේ. නදියෙහි සම්මත, සමුද්‍රයෙහි සම්මත, ජාතස්සරයෙහි සම්මත සීමා යනු නදී ආදියෙහි යම් බද්ධ සීමාවක් සම්මත කරයි ද එම බද්ධසීමාව සම්මත කළේ වුව ද “සබ්බා භික්ඛවේ, නදී අසීමා සබ්බෝ සමුද්දෝ අසීමෝ සබ්බෝ ජාතස්සරෝ අසීමෝ”⁴ යන බුද්ධවචනයෙන් සම්මත නොවේ. නදීසමුත්තජාතස්සරයන්හි බද්ධසීමා සම්මත කිරීමට නුපුළුවන. එම නදී ආදිය බද්ධ සීමාවන්ට ස්ථානයෝ නොවෙති. ඒවා අබද්ධ සීමා සංඛ්‍යාත වූ උදකුක්ඛෙප සීමාවට ස්ථානයෝ වෙති. ‘සීමාවෙන් සීමාව සම්මතන්දනය කිරීම’ යනු තමන්ගේ සීමාවෙන් වෙනත් සීමාවක් සම්මත කොට සම්මත කිරීමයි. බද්ධසීමාවක් සම්මත කර ඇති පැරැණි විහාරයක අභිනව සීමාවක් සම්මත කිරීමේදී පැරැණි සීමාවෙන් කොටසක් නොදැනුවත්ව හෝ සටා සම්මත කරන්නේ නම් එය විපත් සීමාවක් වේ. සම්මත කරන ලද අභිනව සීමාව සම්මත නොවේ.⁵ “සීමායසීමං අජ්ඣොත්තරණ සීමා” යනු තමන්ගේ සීමාවෙන් වෙනත් බද්ධ සීමාවක් යට කොට සම්මත කිරීමයි. එනම් වෙනත් බද්ධසීමාවක් මුළුමනින් ම හෝ කොටසක් හෝ ඇතුළත් කොට අභිනව බද්ධ සීමාවක් සම්මත කරයි ද එය සීමාය සීමං අජ්ඣොත්තරණේන සම්මතා සංඛ්‍යාවට යයි. සීමා පිළිබඳ වැඩි විස්තර උපෝසථක්ඛන්ධ අටුවාවෙහි සහ එම ටීකාවන්හි දැක්වේ. ඉහත දැක්වූ එකොළොස් විපත් සීමාවන්හි සිදුකරනු ලබන සියලු ම විනයකර්මයෝ අසිද්ධියට පත් වෙති.

1. සම.පා. III, 776 පිට හේ.මු.

පාලිමුත්තක විනයවිනිවිඡය, සංස්. දෙහිගස්පේ පඤ්ඤාසාර හිමි, 1931, 174.

2. කංඛාවිතරණී මානිකවංකපා, සංස්. කරදන ජනරතන හිමි, 1930, 05 පිට හේ.මු.

3. සම.පා IV, 1044 පිට හේ.මු. / මහාවග්ග, උපෝසථක්ඛන්ධක.

4. මහාවග්ග I, උපෝසථක්ඛන්ධක.

5. කංඛාවිතරණී මානිකවංකපා, සංස්. කරදන ජනරතන හිමි, 1930, 05 පිට හේ.මු.

පිරිස වශයෙන් කෝප්‍ය වීම යනු විනය කර්ම සඳහා 'චතුරාර්ගික, පංචාර්ගික, දසාර්ගික, විසතිවාර්ගික, අතිරේක විසතිවාර්ගික' යන භික්ෂූන් පිරිසිදු සීලයෙන් සමන්විතව නොසිටීම හෙවත් පරිජ් ඇවතකට පත්ව සිටීමයි. පිරිස වශයෙන් කෝප්‍ය වීමේදී විනය කර්ම දොළොස් අයුරකින් අසිද්ධියට පත් වේ.

1. චතුරාර්ගික කර්මයෙහි යම් පමණ භික්ෂූහු කර්මප්‍රාප්ත වේ ද ඔවුහු නොපැමිණියාහු වෙති. ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගේ ඡන්දය නොගෙනෙන ලද්දේ වේ. සම්මුඛිභූත භික්ෂූහු පටික්කෝසනය (වැළැක්වීම) කෙරෙත්.
2. චතුරාර්ගික කර්මයෙහි යම් පමණ භික්ෂූහු කර්මප්‍රාප්ත වෙත් ද ඔවුහු පැමිණියාහු වෙති. ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගේ ඡන්ද ගෙන නොඑන ලද්දේ වේ. සම්මුඛිභූත භික්ෂූහු පටික්කෝසන කෙරෙත්.
3. චතුරාර්ගික කර්මයෙහි යම් පමණ භික්ෂූහු කර්මප්‍රාප්ත වෙත් ද ඔවුහු පැමිණියාහු වෙත්. ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගේ ඡන්දය ගෙනෙන ලද්දේ වේ. සම්මුඛිභූත භික්ෂූහු පටික්කෝසනය කරන ලද්දාහු වෙති.

පංචාර්ගික, දසාර්ගික, විසතිවාර්ගික කර්මයන්හිදී ද මේ ආකාරයෙන් ම දත යුතු අතර මෙලෙස දොළොස් අයුරකින් පිරිස වශයෙන් කර්ම කෝප්‍ය වේ.¹

චතුරාර්ගික කර්මයකදී භික්ෂූහු සතර නමක් කර්මප්‍රාප්ත වන අතර එම සතර නම පිරිසිදු සීලයෙන් සමන්විත විය යුතුය. පිරිසිදු සීලයෙන් සමන්විත වීම යනු පරිජ් ඇවතකට පත්ව නොසිටීමයි. එම හතර නම චතුරාර්ගික කර්මයට ස්වාමීනු වන බැවින් ඔවුන්ගේ ඡන්දය හෝ පාරිශුද්ධිය හෝ නොපැමිණෙත්.² විහාරසීමාව තුළ සෙසු භික්ෂූන් සියනමක් පමණ සිටිය ද ඔවුහු සමාන සංවාසක නම් ඡන්දයට සුදුසු වෙති.³ එම ඡන්දයට සුදුසු වූවන්ගෙන් ඡන්දය හෝ ගත යුතුය.

1. පරිවාරපාලි II, කම්මවග්ග, 302 පිට

2. සම.පා IV, කම්මවග්ග, 1045 පිට හේ.මු.

3. - එම -

නොඑසේ නම් එම සීමාවෙන් හෝ බැහැර කළ යුතුය. මෙලෙස එම සීමාව තුළ ඡන්දයට සුදුසු වූ හික්ෂුන්ගෙන් ඡන්දය නොගෙන විනය කර්ම සිදු කිරීමෙන් සංඝයා වර්ගවීමෙන් විනය කර්ම අසිද්ධියට පත් වේ. මහාවග්ගපාලි උපොසථක්ඛන්ධයෙහි ඒ බව ‘නත්චේව වග්ගේන සංඝේන කම්මං කාතබ්බං කරෙය්‍ය වේ, ආපත්ති දුක්කටස්ස’¹ යනුවෙන් සඳහන් වේ.

ඡන්දපාරිවාසිය

විනය කර්මයනට ඡන්දදීමේදී සහ ගෙනඒමේදී විශේෂයෙන් දතයුතු කරුණු ඇත. ඡන්දය දෙන සහ ගන්නා හික්ෂුව ඔවුනොවුන් අත්පස (රියන් දෙකහමාරක දුරකින්) සිටිය යුතුය. ඡන්දය දිය යුත්තේ උපසපන් හික්ෂුවකට වන අතර ඡන්දය ගත යුත්තේ ද උපසපන් හික්ෂුවකගෙන් ම ය. ඡන්දය ගන්නා වූ හික්ෂුවකට ඡන්දාරහ හික්ෂුන් සියනමකගෙන් වුව ද ඡන්දය ගත හැකිය. ඡන්දය දීම කයින් ද වචනයෙන් ද කයින් හා වචනයෙන් ද සිදුකළ හැක.² ඡන්දය ගත් හික්ෂුව සඟමැදට පැමිණීමෙන් ම ඡන්දය පැමිණියා වේ. හික්ෂුවක් වෙනත් හික්ෂුවකගෙන් ඡන්දය ගත් විට එම ගත් ඡන්දය අත් හික්ෂුවකට දීමට නුපුළුවන. එම ඡන්දය ගත් හික්ෂුවගේ සිය ඡන්දය වෙනත් හික්ෂුවකට දීමට හැකි වුව ද තමන් මුලින් ගත් වෙනත් හික්ෂුවකගේ ඡන්දය සඟ මැදට නොපැමිණෙයි. මෙය ‘බ්ලාල සංඛලික ඡන්දදාන’ නමින් හැඳින්වේ.³ විනයවිනිවිඡයෙහි 2664 ගාථාවෙහි ද මේ බව සඳහන් වේ.

“ඡන්දේකේන බහුන්නම්පි භාතබ්බෝ පාරිසුද්ධිපි,
පරම්පරාහටෝ ඡන්දෝ න ගච්ඡති විසුද්ධියා.”⁴

ඡන්දභාරක හික්ෂුව ඡන්දය ගෙනවුත් සඟ මැදදී දෑන දෑන එය ප්‍රකාශ නොකරයි නම් ඡන්දභාරක හික්ෂුවකට දුකුලා ඇවැතක් වේ. නමුත් ඡන්දය සඟ මැදට පැමිණියේ වේ.⁵

1. මහාවග්ග I, උපොසථක්ඛන්ධක, 290 පිට

2. -එම -

3. සම.පා. III, 792 පිට තේ.මු.

4. විනිශ්චයාර්ථදීපනී නම් විනයවිනිවිඡය විස්තරාර්ථ වාක්‍යානය
ලංකාගොඩ ශ්‍රී ධීරානන්ද හිමි, 1957, 586 පිට

5. මහාවග්ග I, උපොසථක්ඛන්ධක, 292. පිට, 74 චජරබුද්ධිට්ඨකා, පාරිවාසික ඡන්දදාන සික්ඛාපද.

චතුරාර්ගික කර්මයකදී ඡන්ද පැමිණවීමට අවම වශයෙන් උපසපන් හික්ෂුන් සතර නමක් ද පංචවාර්ගික කර්මයකදී උපසපන් හික්ෂුන් පස්නමක් ද සිටිය යුතුය. එයින් එක් නමක් හෝ අඩු වුවහොත් ඡන්දය නොපැමිණේ. දසවාර්ගික කර්මයකදී ඡන්දය පැමිණවීමට උපසපන් හික්ෂුන් දස නමක් සිටිය යුතුය. දශවාර්ගික සංඝයාට පැමිණෙන ඡන්දය චතුරාර්ගික හා පංචවාර්ගික සංඝයාට නොපැමිණේ. විසතිවාර්ගික කර්මයකදී ඡන්දය පැමිණවීමට අවම වශයෙන් උපසපන් හික්ෂුන් විසිනමක් සිටිය යුතුය.¹

පාරිවාසික ඡන්දයෙන් විනය කර්ම සිදු කරන්නේ නම් එයින් ද කර්ම අසිද්ධියට පත් වනු ඇත. පාරිවාසික ඡන්දය යනු කල් ඉකුත් වූ (විගත) ඡන්දයයි. පාරිවාසිය සිව්වැදැරුම් වේ. එනම් පරිස, රත්ති, ඡන්ද, අජ්ඣාසය පාරිවාස යනුවෙනි.² මෙම පාරිවාසිය ක්‍රම සතර අතුරින් එකක්ම වූ ඡන්දපාරිවාසියෙන් විනය කර්ම අසිද්ධියට පත් වන අතර වජිරවුද්ධි ටීකාවෙහි මේ පිළිබඳ වැඩි විස්තර සඳහන් වේ.³

චතුරාර්ගික කර්මයක හික්ෂුණියක, සාමණේරියක, සාමණේරයකු ශික්ෂමානාවක, පරිජ් වූවකු, මාතුසාතකයකු, පීතුසාතකු, ලෝහිතුප්පාදකයකු, සංඝභේදකයකු හික්ඛුනී දූෂකයකු අරහන්තසාතකයකු, ත්‍රිවිධ උක්ඛිත්තකයන් අතුරින් එකකු (කම්මනානාසංවාසකයකු), නානාසංවාසකයකු (ලබ්ධි), තිත්ථිය පක්ඛන්තකයකු, උභතෝ බ්‍යඤ්ජනකයකු, පණ්ඩකයකු ථෙය්‍යසංවාසකයකු, තිරච්ඡානගතිකයකු, නානාසීමාවක සිටියකු, සාද්ධියෙන් අභසෙහි සිටියකු යන මොවුන්ගෙන් කවුරුන් හෝ ගණපුරුණය කොට කර්ම කරන්නේ නම් එම කර්ම, සිද්ධියට පත් නොවේ.⁴

පිරිවෙස් මානන් දෙන, මූලායපටිකස්සනය කරනු ලබන, අභිභානය කරනු ලබන, විනය කර්මයන්හි දී පාරිවාසික (පිරිවෙස් පුරන), මානාන්තාරන, මානන්තවාරික, මූලාය පටිකස්සනාරන, අභිභානාරන යන හික්ෂුන් සිව්වැනි කොට හෝ විසිවැනි කොට එම විනය කර්ම සිදු

1. වජිරවුද්ධිටීකා, පාරිවාසික ඡන්දදාන සික්ඛාපද.

2. 'නත්ථ චතුර්ගිධං පාරිවාසියං පරිසපාරිවාසියං, රත්තිපාරිවාසියං, ඡන්දපාරිවාසියං

අජ්ඣාසයපාරිවාසියන්තින සම.පා. II, හික්ඛුනී විභංග, 702 පිට භේ.මු., අජ්ඣාසපාරිවාසිනි න

3. වජිරවුද්ධිටීකා, පාරිවාසික ඡන්දදාන සික්ඛාපද

4. මහාවග්ග II, වම්පෙය්‍යකඛන්ධක, 774 පිට

කිරීමෙන් අසිද්ධියට පත් වේ. එබැවින් එබඳු වූ කර්මයන්හි දී ඉහත කී හික්ෂුන් ගණ පූරණය කොට විනය කර්ම නොකළ යුතුය.¹ සෙසු කර්මයන්හි දී ගණ පූර්ව වේ.²

පටික්කෝසනය

සම්මුඛිභූත හික්ෂුන්ගේ පටික්කෝසනයෙන් ද සිදුකරනු ලබන විනය කර්ම කෝප්‍ය වේ. සවග (ඡබ්බග්ගිය) හික්ෂුහු සඟ මැද අධර්ම කර්ම කළහ. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'න භික්ඛවේ, අධම්මකම්මං කාතබ්බං යෝ කරෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කට්ඨස්ස' යනුවෙන් අධර්මකර්ම නොකළ යුතු බවත් යමෙක් කරන්නේ ඔහුට දුකුළා ඇවැතක් වන බවත් පණවා වදාළ සේක. පසුව ද සවග හික්ෂුන් සඟ මැද අධර්ම කර්ම සිදු කළ හෙයින් 'අනුජානාමි භික්ඛවේ, අධම්මකම්මේ කයිරිමානේ පටික්කෝසිතුං' යනුවෙන් මහණෙනි, අධර්මකර්ම කරනු ලබන කල්හි වළකාලන්නට අනුදනිමි යැයි දෙසූහ. සුපේසල හික්ෂුහු සවග හික්ෂුන් අධර්මකර්ම කරනු ලබන කල්හි පටික්කෝසනය කරති. මෙහි දී සවග හික්ෂුහු කෝප වූහ. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'අනුජානාමි භික්ඛවේ, දිට්ඨිමිපි ආවිකාතුං' යනුවෙන් මහණෙනි, දෘෂ්ටිය ප්‍රකාශ කිරීමට අනුදනිමි යයි දෙසූ සේක. එසේ ද කරනු ලබන කල්හි සවග හික්ෂුහු කිපුණාහ. අනතුරුව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'අනුජානාමි භික්ඛවේ, චතුහි පංචහි පටික්කෝසිතුං. ද්විති තීති දිට්ඨිං. ආවිකාතුං එකේන අධිට්ඨාතුං න මේ තං ඛමති' යනුවෙන් සතර පස්දෙනකුත් විසින් වළකාලන්නටත් දෙතුන් දෙනෙකුත් විසින් දෘෂ්ටිය ප්‍රකාශ කිරීමටත් එකකු විසින් මෙය මට රුචි නොවේ යැයි ඉටන්නටත් අනුදන වදාළ සේක.³ එහි 'පටික්කෝසිතුං' යනු වැළැක්වීමටය. (පටික්කෝසිතුන්හි වාරෙතුං) දිට්ඨිමිපි ආවිකාතුං යනු මෙම අධර්ම කර්මය මට රුචි නොවේ යැයි මෙසේ අනෙකකුගේ සමීපයෙහි තමාගේ දෘෂ්ටිය ප්‍රකාශ කිරීමය. (දිට්ඨිමිපි ආවිකාතුන්හි 'අධම්මකම්මං ඉදං න මේ ඛමති' ති ඒවං අඤ්ඤාස්ස සන්තිකේ අත්තනෝ දිට්ඨිං පකාසේතුං) චතුහි පංචහි යනාදිය ඔවුන්ට උපද්‍රවයන් නොවනු පිණිස කියන

1. මහාවග්ග II, වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධක, 778 පිට

2. සම.පා IV, පාරිවාසිකක්ඛන්ධක වණ්ණනා, 867 පිට හේ.මු.

3. මහාවග්ග I, උපොසංඝක්ඛන්ධක, 276 පිට

ලද්දේය. (චතුර්විධානි ආදී තේසං අනුපද්දවත්ථාය චුත්තං)¹ මේ බව විනය විනිවිඡයෙහි 3100 ගාථාවෙහි ද මෙලෙස සඳහන් වේ.

“අධිට්ඨානං පනේ”කස්ස ද්විත්තං වා තිණ්ණමේව වා,
දිට්ඨාචිකම්මමුද්දිට්ඨං තතෝ උද්ධං නිවාරණං.”² යනුවෙනි.

විනයවිනිවිඡයෙ සඳහන් මෙම ගාථාව පිළිබඳව විනය විනිවිඡය විකාවෙහි මෙලෙස විස්තර වේ. සංඝයා විසින් අධාර්මික කර්ම කරනු ලබන කල්හි එය වැළැක්වීමට නොහැකි වන්නකු විසින් හෝ නොහැකි වන්නවුන් විසින් පිළිපැදිය යුතු ආකාරය දැක්වීමට ‘අධිට්ඨානං’ යනාදිය කීහ. අධාර්මික කර්ම කරනු ලබන භික්ෂූන් අතරෙහි හිඳ අධාර්මික කර්මයක් යැයි දැන එය වැළැක්වීමට නොහැකි වන්නාවූ එක් භික්ෂුවකට ‘න මේතං ඛමති’ යැයි සිතින් අධිෂ්ඨානය කිරීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් උදෙසන ලද්දේ වෙයි. ‘ද්විත්තං වා තිණ්ණමේව වා’ යනු එබඳු වූ අධාර්මික කර්මයක් වැළැක්වීමට නොහැකි වන්නාවූ භික්ෂූන් දෙදෙනෙකුට හෝ තුන් දෙනෙකුට එකිනෙකා ‘න මේතං ඛමති’ යැයි දිට්ඨාචිකම්මය හෙවත් ස්වකීය අදහස (දෘෂ්ටිය) ප්‍රකාශ කිරීමට උදෙසන ලද්දේ ය යන අදහසයි. ‘තතෝ උද්ධං’ යනු තුන්තමකට වඩා වැඩි වීමය. භික්ෂූන් තුන්තමට වඩා වැඩි වූ කල්හි ‘ඉදං අධම්මකම්මං මා කරෝථ’ යැයි ප්‍රතික්ෂේපනය උදෙසන ලද්දේ ය යන අරුතයි.³ භික්ෂූනි විභංගයෙහි සිව්වැනි සංඝාදිසේස සික පදයේ නිදානයෙහි කලහ විවාද කරන, සංඝයා වෙත අධිකරණ ඇතිකරන, වණ්ඩකාලී භික්ෂුණියට සංඝයා කර්ම කරනු ලබන කල්හි ථුල්ලනන්දා භික්ෂුණිය එම කර්ම පටික්කෝසනය කළ බව සඳහන් වේ. ඉන්පසු ථුල්ලනන්දා භික්ෂුණිය කිසියම් කටයුත්තක් සඳහා ගමට ගිය අවස්ථාවකදී භික්ෂුණි සංඝයා රැස් ව වණ්ඩකාලී භික්ෂුණියට ඇවැත් නොදැකීමෙහි උක්ඛේපනීය කර්මය කළහ.⁴ මෙම සිදුවීමට අනුව එක් පුද්ගලයකුගේ වුව ද පටික්කෝසනයෙන් විනය කර්මය අසිද්ධියට පත්වන බව දැන යුතුය.

1. සම.සා. III උපොසථකන්ධක 790 පිට හේ.මු.

2. විනිච්ඡාර්නදිපනී නම් විනයවිනිවිඡය විස්තරාථ වාක්‍යානස

ලංකාගොඩ ශ්‍රී ධර්මානන්ද හිමි, 1957, 688 පිට

3. විනය විනිවිඡය විකා, පකිණ්ණකනය විනය විනිවිඡය, ඡට්ඨසංගායනා, 352 - 353 පිට

4. පාවත්තිය පාලි II, භික්ෂූනි විභංග. 48 - 50 පිට

ධාර්මික විනය කර්ම පටික්කෝසනය නොකළ යුතු අතර ඡන්දය හෝ කාය සාමග්‍රිය නොදී සිටිය නොයුතුය. ධාර්මික විනය කර්ම පටික්කෝසනය කිරීමෙන් දුකුළාවකට පත් වන අතර ඡන්දය හෝ කායසාමග්‍රිය නොදී සිටීමෙන් ද දුකුළා ඇවැතකට පත් වේ. ඒ බව විනය විනිච්ඡයෙහි 2600 ගාථාවෙහි පැහැදිලිව සඳහන් වේ.

“කොපෙනුං ධම්මිකං කම්මං පටික්කෝසෙය්‍ය දුක්කටං,
ඡන්දං වා කායසාමග්ගිං අදෙනන්සස්සපි දුක්කටං.”¹

සඟ මැද ඇතැමකුගේ පටික්කෝසනය රූහනය වේ. ඇතැමකුගේ පටික්කෝසනය රූහනය නොවේ. (භික්ෂුනියකගේ, සික්ඛමානාවකගේ, සාමනේර යනාදීන්ගේ පටික්කෝසන සඟ මැද රූහනය නොවේ.) කවරකුගේ පටික්කෝසනය සඟ මැද රූහනය වේ ද යත් : විනය කර්මයක් සඳහා සංඝයා රැස්ව සමාන සංවාසක සීමාවක සිට එය සිදු කරනු ලබන කල්හි ප්‍රකෘති භික්ෂුවක් යටත් පිරිසෙයින් තමන් අසල සිටින භික්ෂුවකට හෝ දන්වයි නම් ඔහුගේ පටික්කෝසනය රූහනය වේ.² ඉහත සඳහන් කළ ඇතැමකුගේ පටික්කෝසනය සඟ මැද රූහනය වේ ය යන්න සමන්තපාසාදිකා විනය අටුවාවෙහි ‘එකස්ස භික්ඛුවේ සංඝමජ්ඣෙධි පටික්කෝසනා රූහනීති ආදී පටිකුට්ඨකටකම්මස්ස කුප්පාකුප්පභාවදස්සනත්ථං චුත්තං’³ යනුවෙන් ‘පටික්කෝසනය කරන ලද කර්මයාගේ කෝපා අකෝපා භාවය දැක්වීම පිණිස කියන ලද්දේ’ යැයි සඳහන් කොට ඇත. අටුවාවෙහි එන ‘කුප්පාකුප්පදස්සනත්ථං’ යන ප්‍රකාශයට අනුව එක් භික්ෂුවකගේ පටික්කෝසනයෙන් චූව ද විනය කර්ම අසිද්ධියට පත් වන බව මනාව පැහැදිලිය.

ඉදින් කර්මය පටන් ගෙන නොනිම් කල්හි යමෙක් එය පටික්කෝසනය කරයි ද ඔහුට කරුණු හඟවා (අවබෝධ කරවා) එම කර්මය නැවත කළ යුතුය.⁴ මේ බව විනයවිනිච්ඡයෙහි ද (1669 ගාථාවෙහි) සඳහන් වේ.

1. විනිශ්චයාර්ථදීපනී නම් විනයවිනිච්ඡය විස්තරාර්ථ වාක්‍යානය

ලංකාගොඩ ශ්‍රී ධරානන්ද හිමි, 1957, 575 පිට

2. මහාවග්ග II, වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධක 780, පිට

3. සම.පා. III වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධක, 851 පිට හේ.මු.

4. කංඛාචිතරණී මානිකට්ඨකථා, සංස්. කරුන ජිනරත්න හිමි, 1930, 126 පිට හේ.මු.

“සචේ විජ්ජකතේ කම්මේ පටික්කෝසනි තං පුන,
සඤ්ඤාපෙන්වා ව කාතබ්බාං න පන’ඤ්ඤතා.”¹

මෙහිලා කරුණු හැඟවීම යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කළ කර්මයාගේ නිවැරදි බව හෙවත් ධාර්මික බව එම පටික්කෝසනය කළ භික්ෂුවට දන්වා කර්මය නැවත කිරීමයි.² ඉහත දක්වන ලද ආකාරයට පිරිස හේතුකොට ගෙන කර්මයෝ කෝපය වෙති.

නමුත් මෙහිලා විශේෂයෙන් දැන යුත්තක් ඇත. එනම් පටික්කෝසනයෙහි ලා අවම සීමාව දක්වන භාග්‍යවතන් වහන්සේ වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධකයේදී ‘අන්තමසෝ ආනන්තරිකස්සාපි භික්ඛුනෝ විඤ්ඤාපෙන්තස්ස සංසමජ්ඣෙධි පටික්කෝසනා රුහති’³ යැයි දේශනා කළ හෙයින් හුදෙක් ‘න මේතං බමති’ යැයි අධිෂ්ඨාන වශයෙන් කරනු ලබන පටික්කෝසනය මගින් පමණක් කර්මය කෝපය වන බවක් පෙනෙන්නට නැත. එසේ නම් අධිෂ්ඨාන වශයෙන් කරනු ලබන පටික්කෝසනය නිරූපක දැයි කෙනෙකුට ප්‍රශ්නයක් පැන නැඟිය හැකිය. අධිෂ්ඨාන වශයෙන් දැක්වෙන පටික්කෝසනය දේශනා කොට ඇත්තේ අධාර්මික කර්මයන්ට කායසාමග්‍රිය දීම හේතුවෙන් සිදුවන ආපත්තියෙන් මිදීමේ උපායක් වශයෙනි.

අපලෝකන කර්මාදී චතුර්විධ විනය කර්ම සිද්ධියට පත්වීමට නම් ඒවා ඉහත දැක්වූ වස්තු ආදී කෝපයවීමකින් තොරව සිදු කළ යුතු අතර එසේ නොමැතිව හුදෙක් විනය කර්ම සිදු කළ පමණින් ඉන් අපේක්ෂිත ක්‍රියාවලිය විනයානුකූලව සිද්ධියට පත් නොවනවා සේ ම විනය ප්‍රඥප්තීන් පැනවීමෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපේක්ෂා කළ පරමාර්ථ ද එමගින් ඉටු නොවන බවත් විශේෂයෙන් දැන යුතුය.

1. විනිශ්චයාර්ථදීපනී නම් විනයවිනිවිජය විස්තරාර්ථ වාක්‍යානස,
ලංකාගොඩ ශ්‍රී ධරානන්ද හිමි, 1957, 368 පිට

2. ‘සඤ්ඤාපෙන්වාති තතකම්මස්ස අනවජ්ජභාවං ඤාපෙන්වා,’ විනයවිනිවිජය ටීකා. 1669 ගාථාව

3. මහාවග්ග II, වම්පෙය්‍යක්ඛන්ධක, 780 පිට

අටුවාව පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක්

බුදුසසුන වූ කලී පරියත්ති ශාසනය, ප්‍රතිපත්ති ශාසනය, ප්‍රතිවේද ශාසනය යනුවෙන් තෙවැදෑරුම් වන්නකි. පිටකත්‍රය සංගෘහිත වූ සියලු ම බුද්ධවචනය එහි පරියත්තිය බැව් ප්‍රකට ය. තෙලෙස් ධූතගුණ, තුදස් කඳුවත්, සීල, සමාධි විපස්සනාවෝ ප්‍රතිපත්ති ශාසනය වන අතර සතර මග එල නිවන වනාහි ප්‍රතිවේද ශාසනය නම් වෙති.

පරියත්ති ශාසනයෙහි ඇතුළත් බුද්ධ භාෂිතය වනාහි රස වශයෙන් එක්විධ ය, ධර්ම විනය වශයෙන් දෙවැදෑරුම් ය, ප්‍රථම මධ්‍යම, පශ්චිම වශයෙන් ත්‍රිවිධ ය, එසේ ම පිටක වශයෙන් ද ත්‍රිවිධ ය, නිකාය වශයෙන් පංචවිධ ය. අංග වශයෙන් නව විධ ය.¹ සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භුතධම්ම, වේදල්හ යනුවෙන් පිටකත්‍රය පරියාපන්න වූ නවංගසත්ථු ශාසනය හැදෑරීමෙහි ආනිසංස හතරක් අංගුත්තර චතුක්ක නිපාතයෙහි සෝතානුධන සූත්‍රයෙහි දක්වා ඇත.² එබැවින් සසුන්බට කුල පුත්‍රයන් කොයි කවුරුත් පාහේ හැකි හැකි අයුරින් ත්‍රිපිටක පරියප්ති ශාසනය පෞරාණික ථෙරවාදී මහාවිහාරීය ක්‍රමවේදයට අනුව හැදෑරීමට උත්සාහවත් විය යුතුය. එය වූ කලී සසුන් දියුණුවට සෘජුව ම හේතුවන්නක් බැව් ද දත යුතුය.

අටුවාව

“ආචාර්යවාදෝ නාමෝ ධම්ම සඬ්ඝාහකෝහි පංඤ්චහි අරහන්තසතෝහි ධර්මං පාළි විනිමමුත්තා ඔක්කන්තික විනිච්ඡයපචත්තා අට්ඨකථාතන්ති”³ යනුවෙන් සමන්තපාසාදිකාවෙහි “ආචාර්යවාදය නම් ධර්ම සංගාහක පන්සියයක් මහරහතන් වහන්සේලා විසින් තබන ලද පෙළෙන් මිදුණු බැසගත් විනිශ්චය පවත්නා අට්ඨකථා තන්තිය යනුවෙන් අටුවාව හෙවත් ආචාර්යවාදය පිළිබඳ එන්නා වූ විස්තර විවරණයකි මේ. සුත්ත, සුත්තානුලෝම, ආචාර්යවාද,

1. සුමංගලවිලාසිනී I පිට 11-12 ඡේ.මු.

2. අංගුත්තරනිකාය II පිට 358 බු.ජ.ත්‍රි.

3. සම.පා I පිට 162 ඡේ.මු.

අත්තනෝමති යනුවෙන් පැවසෙන චතුර්විධ විනයෙහි දැක්වෙන තුන්වැන්න ආචාර්යවාදය නම් වූ අටුවාවයි. මිලින්ද ප්‍රශ්නයෙහි ආහච්ච පද, රස, ආචර්ය වංස, අධිප්පාය¹ යනුවෙන් පැවසෙන්නේ ද ඉහතින් කී චතුර්විධ විනය මැයි. එහි ආචර්යවංස නම් යථෝක්ත අටුවාව බැව් නිශ්ශිත ය. විනය පාළියෙහි නොයෙක් තැන පැවසෙන “උද්දේස පරිපුච්ඡා”² දෙකින් පවා කියවනුයේ පෙළ, අටුවා දෙක ය. අටුවාවෙහි “උද්දේසේති පාළි පරියාපුනනේ පරිපුච්ඡායාති අත්ථ සවනෙ”³ යනුවෙන් පවසන ලද්දෙන් උක්ත කාරණය ප්‍රකටය. එබැවින් පෙළ දහමෙහි අරුත් තැබීම හෙවත් අත්ථසංවර්ණණා ක්‍රමය බුදු පියාණන් වහන්සේ දිවමන් කල්හි ම පැවැත්තක් බැව් දත යුතුය.

යථෝක්ත අර්ථ සංවර්ණණාව සිදුකරන බැවින් නිරුත්ති නයින් “අත්ථෝ කට්ඨියති ඒතායාති අත්ථකථා ත්ථකාරස්ස ට්ඨකාරං කත්වා” යනුවෙන් එය කරනකොට අර්ථය කියන්නේ නුයි අත්ථකතා (අර්ථකතා) නම්. ‘ත්ථකාරයට’ ‘ට්ඨකාරය’ කොට එය ම අට්ඨකථා වේ යැයි පවසන ලදී.⁴ ඒ ඒ තැන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් පවත්වන ලද ප්‍රකීර්ණක දේශනය අටුවාව බැව් “තත්ථ තත්ථ භගවතා පවත්තිත පකිණ්ණක දේශනාව අට්ඨකථා”⁵ යනුවෙන් සඳහන් ය. එ අටුවාව වනාහී ධර්ම සංගාහක 500ක් මහරහතන් වහන්සේලා විසින්, පළමුව තුන් පිටකය සංගායනා කොට එහි අර්ථ සංවර්ණානුරූප වූ වාචනාමාර්ගය ආරෝපිත බැවින් ආචාර්යවාද යනුවෙන් සාරත්ථදීපනියෙහි ම සඳහන් ය.⁶

වජිරබුද්ධි ටීකාවෙහි ද සියලු අටුවාවන් සංගීතයට නංවා පෙළෙන් වෙන්කොට වෙන ම තබන ලද්දක් බව සඳහන් ය.⁷ සංගීතිත්‍රයට ම නංවන ලද බුද්ධ වචනයාගේ අර්ථ සංවර්ණනාව වූ කතාමාර්ගය මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ විසින් තම්බපණ්ණි දීපයට ගෙන එන ලදුව පසුව තම්බපණ්ණි දීපයෙහි මහතෙරවරු විසින් නිකායතන්තර සංකර ලබ්ධි දුරු කිරීම පිණිස සිහළ භාෂාවෙන් තබන

1. මිලින්ද පඤ්ඤ පිට 135 හේ.මු.

2. මහාවග්ග පාළි I පි. 176 බු.ජ.ත්‍රි.

3. සම.පා. III පිට 741 හේ.මු.

4. සංයුක්ත ටීකා, ග්‍රන්ථාරම්භක කතා වන්නා, (ම.ජ.සං)

5. සාරත්ථදීපනී ටීකා පිට 18, සංස්. මාබෝපිටියේ මෙධඞ්කර හිමි 1933

6. සාරත්ථදීපනී ටීකා පිට 16, සංස්. මාබෝපිටියේ මෙධඞ්කර හිමි 1933

7. වජිරබුද්ධි ටීකා, ග්‍රන්ථාරම්භක වර්ණනා

ලද්දක් බැව් සාරත්ථදීපනියෙහි පැවසේ. දීගාගම අටුවා ආදියෙහි පවා බුද්ධසෝම මහාස්වාමීන් යටෝක්ත කාරණය දක්වන ලද්දේ මෙසේ යැ.

“අත්තප්පකාසනත්ථං අට්ඨකථා ආදිතෝ වසීසතෙහි -
පඤ්චනි යා සංගීතා අනුසංගීතාව පච්ඡාපි,
සීහලදීපං පන ආහතා'ථ වසිනා මහාමනින්දේන -
යපිතා සීහළ භාසාය දීපවාසින මත්ථාය.”

සච්ඡෙදෙසුන් නැසූ ප්‍රභින්න ප්‍රතිසම්භිදාප්‍රාප්ත මහරහතුන් වහන්සේලා බුදුරදුන් නොම දෙසුවක් නොම පවසන්නාහ. බුදු හිමියන් සම්පයෙහි වූ ආනන්දාදී ඕරස පුත්‍රයෝ බුද්ධ ආධ්‍යාසය මැනවින් දන් බැවින් අටුවාවෙහි “බුද්ධානං හි පරිසා අප්ඣාසය කුසලාහොන්ති”¹ යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ පිරිස වනාහි අදහස් දැනගැනීමට දක්ෂ වෙත් යැයි පවසන ලද්දාහ. එබැවින් අර්ථ සංවර්ණනාව හෙවත් අටුවාව වූ කලී බුද්ධ ආධ්‍යායය දන්නා වූ සිව්පිළිසිඹියා මහරහත් උතුමන්ගේ ම යැ. එසේ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තබන ලද නය ක්‍රමය ඔස්සේ පවසන ලද බැවින් බුද්ධභාෂිතයක් ම යැ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ නොකියන ලද්දාවූ තන්ති පදයක් නම් නොමැත. නයක්‍රම සියල්ල තබා ඇති බැවින් ඒ අනුසාරයෙන් සියලු ම අර්ථය ද කියන ලදී. එබැවින් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ම තුන් පිටකයේ අර්ථ සංවර්ණනා ක්‍රමය කියන ලද්දේ යැයි සාරත්ථ දීපනියෙහි “නහි භගවතෝ අබ්‍යාකථං නාම තන්ති පදං අත්ථී, සබ්බෙසංයේව අත්ථෝ කට්ඨතෝ, තස්මා සම්බුද්ධෙන තිණ්ණං පිටකානං අත්ථසංවණ්ණනා කමෝපි භාසිතෝහෝති දට්ඨබ්බං”² යනුවෙන් පවසන ලදී.

එසේ ම විමතිවිතෝදනියෙහි ද “භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනයක් වචානුලෝමයක් නොමැතිව අග්‍රශ්‍රාවකාදී මහරහතුන් වහන්සේලාට ද තමන්ගේ ඥාන බලයෙන් සූත්‍රාහිට්ඨම විනයෙහි කිසිදු සම්මුති පරමාර්ථ හේද සංඛ්‍යාත වූ අර්ථයක් කීමට නොහැකි බවත් එබැවින් සියලු ම අර්ථවාක්‍යානය සූත්‍රයෙන් සූත්‍රානුලෝමයෙන් සංගෘහිත බවත් පවසා ඇත. එනම් “නහි භගවතෝ වචනං වචනානුලෝමඤ්ච අනිස්සාය අග්ගසාවකාදයෝපි අත්තතෝ

1. සම.පා. III පිට 734 හේ.මු.

2. සාරත්ථ දීපනි ටීකා පිට 18, සංස්. මාබෝපිටියේ මේධඞ්කර හිමි 1933

ඤාණබලේන සුත්තාහිධම්මවිනයේසු කඤ්චි සම්මුතිපරමත්ථහේදං අත්ථං වත්තුං සක්කොන්ති, තස්මා සබ්බම්පි වචනං සුත්තේ සුත්තානුලෝමේව සංගහන්ති”¹ යනුවෙනි.

පූර්ව කී කරුණ අනුව බලන කල, අටුවාව සම්මුතිකාරක මහඋතුමන් පෙළෙන් වෙන් කොට තැබුවක් වුවත් එය බුද්ධ දේශනයක් බැව් පැහැදිලි ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනයක් වචනානුලෝමයක් නොතිබුණේ නම් සංගීතාකාරක මහරහතුන්ටද එය සිදුකළ නොහැකිය. බුදුපියාණන් වහන්සේ නයකුම තබා ඇති බැවින් සුතාහිධම්මවිනයෙහි අරුත් වැනුම් එම න්‍යාය ක්‍රමයන් ඔස්සේ ම මහාකාශ්‍යපාදී පෞරාණික ආචාර්යවරු සිදු කළහ.² එබැවින් වජිරබුද්ධි ටීකාවෙහි “හගවතෝ අදිප්පායං අනුගන්ත්වා තංතං පායේ අත්ථං භාවති විභායති, තස්ස තස්ස වා අත්ථස්ස භාවනා විභාවනාහි අනුභාවෝ වුවචති අට්ඨකථා” යනුවෙන් පවසන ලදී.³ එම අරුත් තැබීම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම සිදුකරන ලද්දේ නම් උන්වහන්සේ පවා පවසන්නේ එලෙස ම යැ. ඒ එසේ මැයි. එබැවින් “හගවතෝ පකින්ණකදේසනභූතාව සුත්තානුලෝමභූතාව අට්ඨකථා”⁴ යනුවෙන් විමතිවිනෝදනයෙහි පවසන ලදී. තවද මැදුම් සගියෙහි මූලණ්ණාසකයෙහි එන මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය⁵ සේ මැ උපරිපණ්ණාසකයෙහි එන සච්චවිහඪිග සූත්‍රය⁶ ද මෙහි සාධකයැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්ම විනය එපරිද්දෙන් ම උන්වහන්සේගේ බුද්ධපුත්‍රයන් දරන ලදුව අර්ථ සංවණ්ණනාව ද සිදු කරන ලදී. එම බුද්ධ පුත්‍ර පරම්පරම්පරාවෙන් පැවත එන සීහල අටුවා ඇදුරන් හෙළටුවා කරන ලද්දේ යැ. බුදුගොස් මහාස්වාමීන් ද ඒබැව්

“බුද්ධෙන ධම්මෝ විනයෝව චුත්තෝ
යෝ තස්ස පුත්තේහි තථේව ඤාතෝ,
යෝ තේ හි තේසං මතිමච්ඡ ජන්තා
යස්මා පුරේ අට්ඨකථා අකංසු.”⁷

1. විමතිවිනෝදනී ටීකා පිට 103 සංස්. බේරතුඩුවේ ධම්මාධාර හිමි 1935

2. සාරත්ථ දීපනී ටීකා පිට 18, සංස්. මාතෝපිටියේ මේධඞ්කර හිමි 1933

3. වජිරබුද්ධි ටීකා ග්‍රන්ථාරම්භක වණ්ණනා (ම.ජ.සං)

4. විමතිවිනෝදනී ටීකා පිට 103 සංස්. 1935

5. මජ්ඣිම නිකාය I, පිට 272 බු.ජ.ත්‍රි.

6. මජ්ඣිම නිකාය III, පිට 512 බු.ජ.ත්‍රි.

7. සම.පා I, පිට 2 හේ.මු

යනුවෙන් විනය අටුවාවෙහි පවසන ලදී. එහි එන හෙළටුවා නම් මහාඅට්ඨකථා, මහාපච්ඡරිය, කුරුන්දි ආදී අටුවාවන් යැ. එබැව් විමතිවිනෝදනයෙහි “මහාඅට්ඨකතා මහාපච්ඡරිආදිකා සීහල අට්ඨකථායෝ අකංසු”¹ යනුවෙන් පැවසූහ. මහාඅට්ඨකථාව නම් සියල්ලන්ට ම ප්‍රධානවූ හෙළටුවාව යැ. මහාපච්ඡරිය දෙවැනි හෙළටුවාව වන අතර පච්ඡරිය යන්නෙන් පහුර අදහස් කරන ලදී. එහි හිඳ කළ බැවින් එම නාමය මැ හටගත් බව සාරත්ථදීපනියෙහි “මහාපච්ඡරියන්ති එත්ථ පච්චරීති උච්ඡිපං උච්චති, තස්මිං නිසිද්ධවා කතත්ථා තමේවනාමං ජාතං”² යනුවෙන් සඳහන් ය. තෙවැනි හෙළටුවාව කුරුන්දිය නමින් හැඳින්වෙන අතර පූර්වේ කුරුන්දිවල්ලි නම් වූ විහාරයක් තිබූ බවත් එම අටුවාව එහි සිට සිදු කළ බැවින් කුරුන්දි නාමය හටගත් බැව් එහි ම සඳහන් ය. එනම් “කුරුන්දිවල්ලි විහාරෝනාම අත්ථී, තත්ථ කතත්ථා කුරුන්දීති නාමං ජාතං ති වදන්ති”³ යනුවෙනි. තවද වූලපච්ඡරිය, අන්දක, අරිය නම් වූ අටුවා ගැන වජිරබුද්ධියෙහි සඳහන් ව ඇත.⁴ අන්දක අටුවාව මෙන් ම සංඛේප අටුවාව ගැන ද සමන්තපාසාදිකාවෙහි නොයෙක් තැන සඳහන් ව ඇත.⁵ අන්දක අටුවාව අන්දක රටේ නොහොත් ආන්ද්‍රා දේශයේ ලිවූවක් බව විනය අටුවාවේ එන ඇතැම් කරුණුවලින් පෙනේ. එනම් “අන්දකඅට්ඨකථායං අපරික්ඛින්නේ පමුඛේ අනාපන්තීති භූමියං විනා ජගතියා පමුකං සන්ධාය කතිතන්ති වුත්තං” “තං අන්දක රටියේ පාඨේක්කං සන්නිවේසා ඒකච්ඡදනා ගබ්භපාලියෝ සද්ධාය වුත්තං”⁶ යනුවෙන් සඳහන්ව ඇත.

සංඛේප අටුවාව සංක්ෂිප්තව සිදුකරන ලද්දක් බව පෙනුනත් නිශ්චිත නිගමනයක් ප්‍රකරණයන් තුළින් දිය නොහැක. බාගදා මෙය හෙළටුවාවක් ද විය හැකිය. වූලපච්චරිය සහ අරිය අටුවා දෙක ගැන ප්‍රකරණයන්ගෙන් ප්‍රතිෂ්ඨා නොලබන අතර නාමිකව වජිරබුද්ධියෙහි පමණක් සඳහන් ව ඇත. මහාපච්චරිය හෙළටුවාවක් බැවින් මෙය ද හෙළටුවාවක් බව ද නිශ්චය කළ හැක. අරිය අටුවාව පිළිබඳ ව්‍යාඤ්ජනය දෙස බලා මගධ බසින් සිදුකර ඇති එකක් සේ පෙනුණත් ස්ථිර නිගමනයකට අපිදු පොහොසත් නොවමින.

1. විමතිවිනෝදනී ටිකා. පිට 06 සංස්. 1935

2. සාරත්ථදීපනී ටිකා පිට 17 සංස්. 1933

3. සාරත්ථදීපනී ටිකා පිට එම

4. වජිර බුද්ධි ටිකා ග්‍රන්ථාරම්භක වර්ණනා (ම.ජ.සං)

5. සම.පා පිට 111, 724, 725, 224, 260, 276 හේ.මු.

6. සම.පා II පිට 544-545 හේ.මු.

බුදුගොස් මහාස්වාමීන් ලක්දිවට පැමිණෙනුයේ 4 වන සියවසේ මුල් භාගයේ දී යැ. එනම් මහානාම රජු දවස බව ප්‍රකට කරුණකි. මහාවංශයේ 37 වන පරිච්ඡේදයේ එන;

“ඒවං චුත්තෝ පසන්නෝ සෝ නික්ඛමිත්වාන ඉතො ඉමං,
දීපමාගා ඉමස්සේව රඤ්ඤෝ කාලේ මහාමනි.”¹

යන ගාථාවෙහි “ඉමස්සේව රඤ්ඤෝ කාලේ” යන්නෙන් දක්වන ලද්දේ මහානාම රජු විසින් ය. විස්තර මහාවංශයෙන් දැන යුතුයැ. අනතුරුව මහාවිහාරයට පැමිණ එහි පධානඝරයෙහි වැඩ සිටි සංඝපාල මහාස්වාමීන් සම්පයෙහි හෙළවුවා සහිත සියලු ම ථෙරවාදය උගෙන පසුව සංඝයා රැස්කොට සීහල අටුවා මගධ බසින් තැබීමට පොත් ඉල්ලූ පසු සමත්කම් දැක්වීමට සංඝයා දෙගයක් දීමෙන් අටුවා සහිත පිටකත්‍රය සංගෘහිත කොට විශුද්ධිමාර්ගය කළ බැව් එහි ම සඳහන් ය.

මාහාවිහාර වැසියන්ගේ දේශනා නය නිශ්ශ්‍රිත වූ විශුද්ධිමාර්ගය බුද්ධඝෝෂ මහාස්වාමීන් හෙළදිව්හිදී මගධ බසින් සිදුකළ පළමු ග්‍රන්ථය බැව් මහාවංශයෙන් ම ප්‍රකට යැ. අනතුරුවැ සමන්තපාසාදිකාව නම් වූ විනය අටුවාවක් සුමංගලවිලාසනී ය, පපඤ්චසූදනී ය, සාරත්ථප්පකාසනී ය, මනෝරථපූරණී යන අටුවාවෝත් මගධ බසට නංවන ලද්දාහු ය. විජම් අටුවා වන අත්ථසාලනී, සම්මෝහවිනෝදනී, පඤ්චප්පකරණී යන අටුවාවන් හෙළ බසින් මගධ නිරුත්තියට නංවන ලද ඒවා ය. තවද බුදුගොත් සඟියෙහි එන පරමත්ථපෝතිකා නම් වූ බුද්දකපාය අටුවාව ද යථෝක්ත නාමය ම ලත් ධම්ම පද, සුත්තනිපාත, ජාතක යන අටුවාවනුත් හෙළ බසින් මගධ බසට නංවන ලද්දේ උන්වහන්සේ ම.

තවද උභයමාතිකාවන්ට සිදුකළ කංඛාවිතරණී නම් වූ මාතික අටුවාව ද බුදුගොස් මහාස්වාමීන් හෙළවෙන් තත්තියට නංවන ලද්දක් ම යැ. මෙය බුද්ධඝෝෂ මහාස්වාමීන් නොම සිදුකරන ලද්දක් බවට සැක උපදවමින් විනය අටුවාවට පූර්වේ සිදුකරන ලද්දක් බවත් පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ ‘පාලි සාහිත්‍යයේ’ දී මෙලෙස පවසති.

1. ඌණපුරණ සහිතො මහාවංසෝ, බුද්ධදත්ත හිමි පොල්වත්තේ, පිට 222 -1959

“ඒ ප්‍රාතිමෝක්ෂයට ලියූ අටුවාව කංඛාවිතරණී නැමැත්තී ය. එය ද බුද්ධසෝෂා ආචාර්යයන් විසින් ලියන ලද්දක් යැයි එහි අග සඳහන් වී ඇතත් එය එසේ ම යැයි හෝ එසේ නොවේ යැයි කීම අපහසුයි.” යනුවෙනුත් “සමන්තපාසාදිකාව ලියූ පසු මෙය සම්පාදනය කළා නම් සීහළ අටුවා බැලීමට ඕනෑ කමක් නැත. එසේ ම විස්තර බලාගත යුතු තැනදී සමන්තපාසාදිකාවෙන් ලබා ගත යුතු යැයි කීමත් ද මෙහි පෙනෙන්නට නැත. එබැවින් මෙය බුද්ධසෝෂ කාලයට පෙර තිබූ අටුවාවක් විය යුතුය.”¹ යනුවෙන් කියා ඇත.

බුද්ධදත්ත හිමියන්ගේ යථෝක්ත ප්‍රකාශනය දොස් සහිතය. අවිචාරවත් වූ ප්‍රකාශිත බැවින් සාර වශයෙන් නොගෙන බැහැර කිරීමට සිදුවේ. මානික අටුවාවෙහි අගට ඇති බුදුගොස් මහාස්වාමීන්ගේ ශිෂ්‍ය වූ බුද්ධමිත්ත තෙරුන් ප්‍රකාශිත “පරමවිශුද්ධසද්ධාබුද්ධිවිරියපතිමණ්ඩිතේන” යන ආදීහු ගුණ නාම කෙළවර “බුද්ධසෝසෝති ගරුහි ගහිතනාමදෙයොන ථේරේන කතායං කංඛාවිතරණී නාම පාතිමොක්ඛවණ්ණනාති” යනුවෙන් ප්‍රකාශිත බැවින් ගුරුන් සිදුකළ ගත සන්තිකාවචර වූ අතවැසියා ම පවසා තිබියදී එය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හෝ සැක උපද්දවීම යුක්ති යුක්ත නැත. බුද්ධසෝෂ මහාස්වාමීන් මගධ බසට නැගූ සියලු අටුවාවන්හි අගට මෙම ගුණ වැනුම ඇත. එය සිදු කරන ලද්දේ උන්වහන්සේ නොවැ. “බුද්ධසෝෂ හිමිතුමන් පමණ තමන්ගේ නමට ගුණ පද යොදා ගත් වෙන කෙනෙකුත් මේ ශාසනයේ නැති බව”² අටුවා පරීක්ෂණයෙහි ප්‍රකාශිත බුද්ධදත්ත හිමියන්ගේ යථෝක්ත කාරණය ද දෝෂ දර්ශිත බැවින් එය ද බැහැර කළ යුතු යැ. පණ්ඩිත ද්විතීය පරාක්‍රමබාහු නරේන්ද්‍රයන් රචිත විශුද්ධිමාර්ග සන්නයෙහි “දැන් බුද්ධසෝෂ ස්ථවිරයන්ගේ අතවැසි වූ බුද්ධමිත්ත තෙරහු “පරමවිශුද්ධසද්ධාබුද්ධිවිරියපතිමණ්ඩිතේන”³ යනාදීන් ස්ථවිරයන්ට ගුණ කියා විසුද්ධිමග්ග තෙරුන් විසින් කළ බව කීහු” යනුවෙන් පවසා ඇති බැවින් බුද්ධදත්ත හිමියන්ගේ යථෝක්ත කියමන දූෂිත බැව් පැහැදිලි ය. එබැවින් කඬබාවිතරණී ආදී අනෙක් අටුවාවන්හිත් එම ගුණනාමයෝ යොදා තෙරුන් සිදු කළ බැව් පවසා ඇත්තේ අතවැසි වූ බුද්ධමිත්ත තෙරුන් බව දත යුක්තය.

1. පාලි සාහිත්‍ය. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, පිට 193-194-195 - 2010

2. අටුවා පරීක්ෂණය. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, පිට 28 - 2002

3. විශුද්ධිමාර්ග සන්නය පිට 1753. බෙන්තර සද්ධානිස්ස හිමි සංස්. 1957

තවද මානික අටුවාව බුද්ධසෝම ස්වාමීන් මගධ බසට නංවමින් සිදුකරන ලද්දක් බැව් කංඛාවිතරණී පුරාණ සහ අභිනව ටීකා දෙක ම පවසා ඇති බැවින් සැකයට බඳුන් කිරීම උචිත නොවේ. එම පුරාණ ටීකාවේ “හදන්ත බුද්ධසෝමේන මානිකා අට්ඨකථා සුභා”¹ යනුවෙන් ග්‍රන්ථාරම්භයේදී ම පවසා ඇත. අභිනව ටීකාවෙහි ද

“යා කථා බුද්ධසෝමේන - ථේරෙන විරචෙනසා,
කංඛාවිතරණී නාම - මානිකා අට්ඨකථා සුභා.”²

යනුවෙන් සඳහන් ය. ටීකා කරණයට තරම් දක්ෂ වූ පිටකත්‍රය කෝවිද වූ ඇඳුරන් මෙය පවසා ඇති විට එය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම යුක්ති සහගත නැත.

තවද මෙම මානික අටුවාව බුද්ධසෝම මහාස්වාමීහු විනය අටුවා අර්ථසාරයන් සිහල මානිකඅටුවා අර්ථසාරයන් ගෙන මගධ බසින් තබන ලද්දක් බව පැහැදිලි ය. අභිනව ටීකාවෙහි “සීහළ අට්ඨකථානයන්ති සීහලමානිකාට්ඨ කථා නයං අට්ඨකථා සාරන්ති සීහල මානිකාට්ඨකථායං අත්ථසාරං, අථ ච විනයට්ඨකථාසු අත්ථසාරං”³ යනුවෙන් සඳහන් ව ඇත. එබැවින් හෙළ බසින් මානික අටුවාවක් තිබූ බවත් එය සහ විනය අටුවාව ගෙන කංඛාවිතරණය සිදු කළ බවත් පැහැදිලිය. ඒ එසේ මැයි මානික අටුවාවෙහි නොයෙක් තැන “විත්ථාරෝ පන සමන්තපාසාදිකායං විනයසංවණ්ණනාය චුත්තනයේමේව චේදිතබ්බෝ”⁴ “විනිච්ඡය කථා පන විත්ථාරනෝ සමන්තපාසාදිකායං චුත්තා”⁵ “උභින්නම්පි පනේ තේසං දානවිධි විනිච්ඡය කථාව සමන්ත පාසාදිකායං චුත්තනයේනේව චේදිතබ්බා”⁶ “අබිභානකම්මං පාලිවසේන ඛන්ධකේ විනිච්ඡයවසේන සමන්තපාසාදිකා යං චුත්තං”⁷ “තත්ථ විත්ථාරවිනිච්ඡයෝ සමන්තපාසාදිකා යං චුත්තනයේනේව චේදිතබ්බෝ”⁸ යනුවෙන් විස්තරය සමන්තපාසාදිකාවෙන් ගතයුතුයැයි

1. කංඛාවිතරණී පුරාණ ටීකා ග්‍රන්ථාරම්භක කථා වණ්ණනා (ම.ජ.සං)

2. කංඛාවිතරණී අභිනවටීකා පිට 1 යු.පි. ඒකනායක සංස්. - 1912

3. කංඛාවිතරණී අභිනවටීකා පිට 205 යු.පි. ඒකනායක සංස්. - 1912

4. කංඛාවිතරණී පිට 59 කාරවල ඉන්දරනන හිමි සංස්. - බෞ.සං. 2012

5. -එම-

6. -එම- පිට 61

7. -එම-

8. පිට 64

කියා ඇති බැවින් බුද්ධදත්ත හිමියන් පවසා ඇති කරුණු දොස් සහිත බැවින් නොපිළිගත යුතුය.

බුදුගොත් සහියෙහි එන අනෙක් හෙළවුවාවන්ගෙන් වැඩි කොටසක් මගධ බසින් තබන ලද්දේ බදරතිත්තීය විහාරවාසී වූ ධම්මපාල ආචාර්යන් විසිනි. පරමත්ථදීපනී නමින් උදාන, ඉතිවුත්තක, විමානවත්ථු, ජේතවත්ථු ථේරථේරී ගාථා, වරියාපිටක නම් වූ අටුවාවන් ද තෙත්තිපකරණ අටුවාව ද සද්ධම්මප්පකාසිනී නමින් පටිසම්භිදාමග්ග අටුවාව ද තත්තියට නන්වන ලද්දේ උන්වහන්සේ යැ.

සද්ධම්මප්පකාසිනී නමින් නිද්දේශ අටුවාව මගධ බසට උපසේන ආචාර්යයන් විසින් තබන ලදී. විසුද්ධජනවිලාසනී නමින් අපදාන අටුවාව මහානාම ආචාර්යන් ද මධුරත්ථප්පකාසනී නමින් බුද්ධවංස අටුවාව බුද්ධදත්ත ආචාර්යන් ද හෙළවෙන් තත්තියට තබන ලද්දා වූ අටුවාවන් බැව් දත යුතුය. මෙතැකින් කියන ලද්දේ අටුවා ගැන කරුණු ස්වල්පයකි.

අටුවා පිළිබඳ ටීකාවෙන් පිළිබිඹුවන කරුණු

බදරතිත්තීය විහාරවාසී වූ ධම්මපාල ආචාර්යන් වූ කලී තත්තියට නංවන ලද්දේ බුදුගොත් සහියෙහි අටුවා පොත් පමණක් නොවැ, මුල්සඟි තුනේ අටුවාවන්ට ටීකා ග්‍රන්ථ සම්පාදනය කරන ලද්දෙන් පරමත්ථමංජුසා නමින් විසුද්ධිමග්ගටීකාව කරන ලද්දෙන් මුත්වහන්සේ විසින් යැ. විජම් අටුවාවන්ට අනුටීකා සහ සත්‍යසංකෂේප ප්‍රකරණය ද නිපදවන ලද්දේ මෙම මහාස්වාමීන් වහන්සේ ම යැ.

අටුවාවන්හි ගණ්ඨිට්ඨාන හෙවත් ලිනාර්ථයන් විස්තර කරමින් සම්පාදනය කරන ලද්ද ටීකාව වන අතර චතුර්විධ විනයෙහි අත්තනෝමතික වශයෙනුත් මිළින්දප්‍රශ්නයෙහි අධිප්පාය වශයෙනුත් හඳුන්වනු ලබන්නේ එය ම යැ. අත්තනෝමති නම් හුදෙක් තමන්ගේ මතිභ්‍රමයක් නොව පෙළ දහමත් මහාපදේස ආදිය අනුව යමින් එයින් ලද නය ක්‍රම ඔස්සේ ම කියන ලද්දාවූ කරුණු මේවායෙහි ඇතුළත් ය. ඒවා පෙළවුවාවන්ට මනාව ගැළපෙන බවත් ධර්ම විනය නය දන විමසිලිවත් වැ බලන්නෙකුට නොපෙනෙන්නේ නොවේ. ටීකා ඇදුරෝ

සබ්බපරියත්තිධරයෝ යැ. අටුවා සහිත වූ තෙවලා දහම පිළිබඳ එතුමෝ වූ කළි සුනිපුණ විනිශ්චය ඇත්තෝ යැ. ධම්මපාල ආචාර්යන් වනාහි ටිකා පමණක් නොවැ, අටුවාවනුත් තත්තියෙන් තබන ලද බව ඉහත කියන ලදී.

“සම්මාසම්බුද්ධනෝව හි විනයසුත්තාහි ධම්මානං පකිණ්ණකදේසනාදිවසේන යෝ පදමං අත්ථෝ විහත්තෝ, සෝ ඒව පවිජා තේසං අත්ථසංවණ්ණනාවසේන සංගීතිකාරකෝහි සංගහං ආරෝපිතෝති”¹ සම්මාසම්බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් ම විනය සූත්‍ර අභිධර්මයන්ගේ ප්‍රකිර්ණක දේශනය වශයෙන් පළමුව යම් අර්ථයක් බෙදන ලද්දේ ද පසුව එය ම ඒවාගේ අර්ථසංවණ්ණනා වශයෙන් සංගීතිකාරක උතුමන් විසින් සංගායනයට නංවන ලද්දේ ය යනුවෙන් අටුවාව පිළිබඳ සංයුක්ත ටිකාවෙහි එන්නාවූ විස්තර විවරණයකි මේ. ස්වසම්ය පමණක් නොවැ, පරසම්ය, ඉතිහාසය, භාෂාව, ග්‍රන්ථකරණය අතින් පරතරට ගිය සියුම් නුවණක් ඇති එබඳු උතුමන්ගේ යථෝක්ත කියමන් තෙවලා දහමෙහි තබා එක් පිටකයක්වත් අටුවා සහිත ප්‍රගුණ කොට නැති මෙකල මද නුවණ ඇත්තන් ප්‍රතික්ෂේප කිරීම භාසායට කරුණක් නොවන්නේ ද?

සංයුක්ත සඟියේ සේ ම කුදුගොත් සඟියෙහි ද එන ඇතැම් සූත්‍ර දේශනාවන් කරුණු වශයෙන් එක හා සමාන යැ, දෙසූ පුද්ගලයන්ගේ වශයෙන් නානත්වයක් ඇතත් ධර්මාර්ථ වශයෙන් ඒවායෙහි වෙනසක් නැත. ධර්මාර්ථ වශයෙන් එක හා සමාන වූ එබඳු සූත්‍ර දේශනා සූත්‍ර පිටකයෙහි සංගාහිත වූයේ කුමකට ද යන්න සංයුක්ත ටිකාවේ පවසා ඇත. නිධාන වග්ගයේ එන පඤ්චවේර භය සූත්‍රය සහ දුතියපඤ්චවේර භය සූත්‍රය එක හා සමාන යැ. දුතියපංචවේර භය සූත්‍ර අටුවාවෙහි “දුතියේ හික්ඛුනං කතිතභාවමත්තමේව විසේසෝ”² යනුවෙන් දෙවැන්නෙහි හික්ඛුන්ට දෙසූ බව ම විසේස ලෙස පවසා ඇත. ටිකාවෙහි “හික්ඛුනං කට්ඨභාවමත්තමේව විසේසෝති ඒතේන යා සත්තාරා එකච්චානං දේසිතදේසනා පුන තදඤ්ඤෝසං වේනෙයාදමකුසලේන කාලන්තරේ තේනෝව දේසිතා, සා ධම්මසංගාහකෝහි” “මා නෝ සත්තුදේසනා සම්පටිග්ගහං විනා නස්සතු”ති විසුං සංගහං ආරෝපිතාති දස්සෙති”³ “හික්ඛුනං

1. සංයුක්ත ටිකා ග්‍රන්ථාරම්භක වණ්ණනා ඡට්ඨ සංගායනා (ම.ඡ.සං)

2. සංයුක්ත අටුවා II පිට. 56 සංස්. බො.ස.ම. 2009

3. සංයුක්ත ටිකා දුතියපඤ්චවේර භය සූත්‍ර වර්ණනා

කට්ඨිකාවමත්තමේවවිසේසෝ යන මෙයින් ශාස්තෘන් වහන්සේ ඇතැමුන්ට දෙසූ යම් දේශනා, වේදනාදම්මසල වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නැවත ඒයින් අන්‍යයන්ට ද කාලයාගේ ඇවෑමෙන් එය ම දේශනා කරන ලද්දේ ය, එය ධර්ම සංග්‍රහකයන් වහන්සේලා විසින් අප, ශාස්තෘන් වහන්සේගේ දේශනා පිළිගැනීමක් නැතිව විනාශ නොවේවා'යි වෙන ම සංග්‍රහයට නංවන ලද්දේයැයි දක්වයි." යනුවෙන් යටෝක්ත අටුවා පාඨයට අර්ථ දක්වා ඇත.

සංයුක්ත සඟි ආදියෙහි එක හා සමාන දෙසුම් කවර අර්ථයකින් සංගෘහිත දැයි ටිකා විස්තරයෙන් සිතාගත හැකිය. එසේ ම ත්‍රිපිටක සංගායනාව පමණක් නොවැ, මහාකාශ්‍යප ආදී සංගීතිකිකාර මහරහතුන් වහන්සේලා අටුවාවන් ද වෙන ම සංගායනා කොට පවසන ලද උක්ත අටුවා පාඨයට ටිකා කරන ටිකාචාර්ය උතුමන් තුළ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දේශනා විලාසය ගැනත් අටුවා ඇදුරන්ගේ අදහස පිළිබඳවත් තිබූ අවබෝධය මෙයින් කවරකුට නම් නොවැටහෙන්නේ ද?

තවද නිරය පාලකයින් නිරයෙහි උපන් සත්වයන්ට දඬුවම් පමුණුවන විට දෝමනස්ස සහගත අකුසල් සිත් ඔවුන්ට ද ඇතිවන බව පඤ්චවේර හය සූත්‍ර අටුවාවෙහි එන්නා වූ කරුණුවලින් පැහැදිලි වනු ඇත. එනම් "යා පන තං නිරයේ උප්පන්නං දිස්වා ඒතං පහරිස්සාමිති ජාලිතං අයමුග්ගරං ගණ්හතෝ නිරයපාලස්ස චේතනා උප්පජ්ඣති. ඉධමස්ස සම්පරායිකං බාහිර චේරං නාම" යනුවෙන් "යම් ඒ නිරයේ උපන්නාවූ සත්වයකු දක ඔහුට පහර දෙන්නමේ යැයි ගිනිගත් අයමුගුරක් ගැනීමෙන් නිරය පාලකයා හට චේතනා (සිතුවිලි) උපදී ද, මේ මොහුගේ සාම්පරායික වූ බාහිර චෛරය යැයි කියා ඇත." එසේ ම නිරය පාලස්සචේතනා උප්පජ්ඣති යන අටුවා පාඨයට විස්තර සපයන සංයුක්ත ටිකාව "ඒතේන අත්ථි නිරයේ නිරයපාලස්සානි දස්සේති" මෙයින් නිරයෙහි නිරය පාලකයෝ ඇත්තේ යැයි දක්වයි යනුවෙන් පවසා ඇත. අට්ඨකථාවෙහි එන්නා වූ ප්‍රකාශ අනුව යමින් විස්තර විවරණය සපයන ටිකා ඇදුරන් කිසිවිටක අටුවාවට විරුද්ධ ව යැමක් හෝ ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් සිදුකර නොමැති බව උක්ත කරුණුවලින්

පැහදිලි වනු ඇත. තවද ටීකාවෙහි “න හි නේරයිකා නිරයපාලේසු පටිපහරිතුම් සක්කොන්ති” යනුවෙන් නිරය පාලකයන් කෙරෙහි ප්‍රතිපහර එල්ල කිරීමට නේරයිකයන්ට නොහැකි බවත් පවසා ඇත.

විටෙක සංයුක්ත ටීකාවෙහි ඇතැම් කරුණු සාධනයෙහිලා විජම් අටුවාවන්ගෙන් සහ අනෙක් ආගම අටුවාවන්ගෙන් කරුණු දක්වූ වාර බොහෝ ගණනක් පෙනෙන්නට ඇත. එසේ ම සූත්‍ර විනය අභිධර්මසංඛ්‍යාත ත්‍රිපිටක පාලියෙහි ද ඇතැම් කරුණු සාධනයට ඒ ඒ තැන බහාලමින් ගන්නාවූ නොයෙක් සූත්‍ර කාණ්ඩ ද ඇත. විටෙක අටුවා පාඨවල ද විස්තර විවරණ සැපයිය යුත්තේ ඇතැම් විජම් ටීකා හා විසුද්ධිමග්ග ටීකා ආගම ටීකාවන්හි කළ යුතු ආකාරයෙන් ද එවිට යථෝක්ත විස්තර විවරණය එම ටීකා ආදියෙහි කියූ අයුරින් දත යුතු යැයි පැවසූ වාර ද පෙනෙන්නට නැත්තේ නොවේ.

ඉහත දක්වූ සංයුක්ත ටීකාකරණයට ගත් විජම් සහ ආගම අටුවාපාඨ නම් මෙසේ යැ කෝසල සංයුක්තයේ එන පඤ්චරාජ සූත්‍ර ටීකාවෙහි “යං පන සම්මෝහවිනෝදනීයං කුසලකම්මජං අනිට්ඨං නාම නත්ථිති එත්තකමේව චුත්තං.”¹ ධාතු සංයුක්තයේ එන පඤ්චසික්ඛාපද සූත්‍ර ටීකාවෙහි “තථා චුත්තං සම්මෝහ විනෝදනීයං යානිසික්ඛාපදානි එත්ත සත්තාරම්මණානිති චුත්තානි තානි යස්මා සත්තෝති තී සංඛං ගතේ සංඛාරේයේව ආරම්මනං කරෝතිති”² යනුවෙන් ද දක්වන ලද විභංග අටුවාපාඨ ටීකාවෙහි පවසන ලද කරුණු සාධනයෙහි ලා දක්වන ලද්දාවූ අපදේසයෝ ය.

එහි දක්වා ඇති ආගම අටුවාපාඨ නම් දේවතා සංයුක්තයේ පළමු ඕගතරණ සූත්‍ර ටීකාවෙහි “සුමංගලවිලාසිනි අදීසු පන සස්සතදිට්ඨිසහගතරාගෝවාති චුත්තං.”³ යනුවෙන් ද සච්චසංයුක්තයේ එන නච්චගිත සූත්‍ර ටීකාවෙහි “තථාහි චුත්තං පරමත්ථජෝතිකායා බුද්දකභවිට්ඨකපාය” “ධම්මුපසංහිතං ගීතං වට්ඨති, ගීතුපසංහිතෝ ධම්මෝ න වට්ඨති”⁴ යනුවෙන් ද එසේ ම බ්‍රහ්ම සංයුක්තයෙහි බ්‍රහ්මායාවන සූත්‍ර ටීකාවෙහි “පපඤ්චසුදනීයං පන “ද්වාදස පුඤ්ඤකිරියවසේනා”ති චුත්තං.”⁵ යනුවෙන් ද එන්නා වූ අපදේශ කරුණු සාධනයෙහි ලා ම දක්වන ලද්දාවූ ඒවා ය.

1. සංයුක්ත ටීකා, පඤ්චරාජ සූත්‍ර වණ්ණනා

2. සංයුක්ත ටීකා, පඤ්ච සික්ඛාපද සූත්‍ර වණ්ණනා

3. සංයුක්ත ටීකා, ඕගතරණ සූත්‍ර වණ්ණනා

4. සංයුක්ත ටීකා, නච්චගිත සූත්‍ර වණ්ණනා

5. -එම- බ්‍රහ්මායාවන සූත්‍ර වණ්ණනා

සංයුක්ත ටීකාවෙහි ඇතැම් තැන මෙලෙසැ අනෙක් ආගම අටුවා සහ විජම් අටුවාවන්ගේ පාඨ ගෙනහැර දක්වමින් සූත්‍ර විස්තර කරනු ලබන්නේ කුමකට ද යත් එම අටුවා ගණ්ඨිට්ඨානවලට ලීනාර්ථ සැපයීම සිදුකරන විට අනෙක් අටුවාවල එන නය ක්‍රමය ඔස්සේ සිදු කළ යුතු බැවිනි. එසේ මැ ධර්මාර්ථ වශයෙන් ඒවාට විරුද්ධ නොවන අයුරින් ද සිදු කළ යුතු බැවිනි.

ඇතැම් සූත්‍රවලට අදාළ අටුවාවන්හි යම් යම් කරුණු විස්තර කළ යුතුව ඇතත් ඒවා විස්තර නොවී වෙනත් සූත්‍ර අටුවාවන්හි විස්තර වී ඇති නම් එවිට එබඳු කරුණු විස්තර නොකොට අදාළ අටුවාවන්ගෙන් ගතයුතු යැයි පැවසූ වාර ද සංයුක්ත ටීකාවෙහි දැකිය හැකිය. ඒ එසේ මැයි බ්‍රහ්ම සංයුක්තයේ ගාරව සූත්‍ර ටීකාවෙහි "එත්ථ යං වත්තඛිං තං සුමංගලවිලාසිනියා දීඝනිකායට්ඨකථාය චුත්තමේව"¹ යනුවෙන් ද බන්ධසංයුක්තයේ එන සීහසූත්‍ර ටීකාවෙහි ද "උදානට්ඨකථාදිසුපි තථාගතපදස්ස අත්ථෝ චුත්ථෝ ඒව, තස්මා තත්ථ චුත්තනයේන අත්ථෝ වේදිතඛිං"² යනුවෙන් ද සච්චසංයුක්තයේ ආමක මංස සූත්‍ර ටීකාවෙහි "තස්මා සමන්තපාසාදිකාය විනයට්ඨකථාය චුත්තනයෙන්නෙත්ත විනිවිජයෝ වේදිතඛිං"³ යනුවෙන් ද සඳහන් ය. එසේ ම නිදාන සංයුක්තයේ එන දුතියදසබල සූත්‍ර ටීකාවෙහි ද "අයමෙත්ථ සංඛෙපෝ විත්ථාරෝ පන පරමත්ථදීපනියං උදානට්ඨකථායං චුත්තනයේන වේදිතඛිං"⁴ යනුවෙන් පවසන ලදී. මෙලෙසැ ටීකාවෙහි ඇතැම් කරුණු එම සූත්‍ර වර්ණනාවලදී විස්තර නොකොට අනික් සූත්‍රවිනය අටුවාවන්ගෙනුත් දත යුතු යැයි පැවසූ වාර ද ඇත.

ඉහත කී නිදන සංයුක්තයේ එන දසබල සූත්‍රය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සංක්‍ෂිප්තව දේශනා කොට දුතියදසබල සූත්‍රය විස්තර වශයෙන් දෙසූ බැවින් අටුවාවෙහි "දසබලස්ස පඨමං දුතියස්සේව සංඛෙපෝ"⁵ යනුවෙන් පැවසූහ. එයට විස්තර සපයන ටීකාව පළමු සූත්‍රය සංක්‍ෂිප්තව ධර්ම ඇසීම රූපි කරන පුද්ගලයන්ගේ අදහස පරිදි දෙසූ බවත්, දෙවැන්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ රූපිය පරිදි විස්තර

1. සංයුක්ත ටීකා, ගාරව සූත්‍ර වණ්ණනා

2. -එම- සීහසූත්‍ර වණ්ණනා

3. -එම- ආමක මංස සූත්‍ර වණ්ණනා

4. සංයුක්ත නිකාය II බු.ජ.ත්‍රි. පිට 44

5. සංයුක්ත අටුවා II පිට 33 සංස්. බෞ.ස.ම. 2009

වගයෙන් දෙසූ බවත් පවසා ඇත. එම ටීකා පාලිය මෙසෙ යැ “පට්ඨමං දුතියස්සේව සංඛෙපො පට්ඨසුත්තේන සංඛෙපවුත්තස්ස අත්ථස්ස චිත්ථාරවසේන දුතියසුත්තස්ස දේසිතත්තා, තඤ්ච පන භගවා පට්ඨසුත්තං සංඛෙපතෝ දේසේසී, දුතියං තතෝචිත්ථාරතෝ. පට්ඨං වා සංඛිත්තරුචිතං පුග්ගලානං අප්ඣාසයේන සංඛෙපතෝ දෙසෙසී, දුතියම්පන අත්ථතෝ රුචියා තතෝ චිත්ථාරතෝ. සීහසමානවුත්තිකා හි බුද්ධා භගවත්තෝ, තේ අත්තතෝ රුචියා කථෙන්නා අත්තතෝ ආමං දස්සෙන්ථාව කථෙන්නි, තස්මා දුතියසුත්තවසේන චෙත්ථ අත්ථවණ්ණං කරිස්සාම, තස්මි සංවණ්ණිතෙ පට්ඨං සංවණ්ණිතමිව හෝ තීති අධිප්පායයො”¹ යනුවෙනි. අර්ථය සුකර බැවින් හෙළ බසින් නොතබමු.

සංයුත්ත සඟියෙහි කස්සප සංයුත්තයේ එන සද්ධම්මපතිරූපක සූත්‍රය² භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරන ලද්දේ කස්සප මහරහතන් වහන්සේ විමසූ ප්‍රශ්නයකට යැ. එනම් “ස්වාමීනි පෙර සික්ෂාපද මද කල බොහෝ හික්ෂුහු රහත්වූහ. දැන් ශික්ෂා පද බොහෝ ය. රහත් වූ හික්ෂුන් මද ය. මෙයට හේතුව කුමක් ද ප්‍රත්‍ය කුමක් දැයි” කියා විමසූ විට ශාස්තෘන් වහන්සේ “සත්වයන් පිරිහෙන කල්හි දහම අතුරුදහන් වන කල්හි සිඛපද වැඩිවන බවත් එසේ ම රහත්හු ද අඩුවන බවත් දෙසූහ.” නැවත ද බුදුපියාණන් වහන්සේ “යම්තාක් කල් ලෝකයෙහි ධර්මය වැනි වුවක් නූපදී ද ඒ තාක් සද්ධර්මයාගේ අතුරුදහන් වීමක් නොවන බවක් දෙසූහ.” (න තාව කස්සප, සද්ධම්මස්ස අන්තරධානං හෝති, යාව න සද්ධම්මපතිරූපකං ලෝකේ උප්පජ්ජති)

යථෝක්ත සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපකත්වය සංයුත්ත අටුවාවෙහි මෙලෙසැ විස්තර වේ. “සද්ධම්මපතිරූපකන්ති වෙ සද්ධම්මපතිරූපකානී අධිගම සද්ධම්මපතිරූපකඤ්ච පරියන්ති සද්ධම්මපතිරූපකඤ්ච”³ යනුවෙන් අධිගම සද්ධර්මප්‍රතිරූපකය ද පරියාප්ති සද්ධර්මප්‍රතිරූපකයදැයි සද්ධර්මප්‍රතිරූපක දෙකක් සඳහන් යැ ඉහත කී පරියාප්ති සද්ධර්මප්‍රතිරූපකත්වය ගැන එහි මැ මෙලෙසැ සඳහන් වේ. “තිස්සෝ සංගීතියෝ අනාරුල්හං ධාතුකථා ආරම්මණකථා අසුභකථා ඤාණවත්ථුකථා විජ්ජා කදම්බකෝති ඉමෙහි පඤ්චති

1. සංයුත්ත ටීකා, දසබල සූත්‍ර වණ්ණනා

2. සංයුත්ත නිකාය II බු.ජ.ත්‍රි. පිටු 338

3. සංයුත්ත අටුවා II පිට 150 සංස්. බෞ.ස.ම. 2009

කථාවක්දුනි බාහිරං ගුල්හවිනයං, ගුල්හවෙස්සන්තරං ගුල්හමහෝසධං
වණ්ණ පිටකං අංගුලිමාල පිටකං රට්ඨපාල ගජ්ජනං ආලවක ගජ්ජනං
වේදල්හ පිටකංති ඉධං අබුද්ධ වචනං පරියප්ති පතිරූපකං නාම”¹
යනුවෙනි. කියන ලද ධාතු කථා ආදිය සේ ම ගුල්හ විනයාදියං
බුද්ධවචන නොවූ පරියාප්ති සද්ධර්ම ප්‍රතිරූපක දේවල් වශයෙන්
පවසන ලදී.

අටුවාවෙහි සඳහන් වේදල්හ පිටකය වෛතුල්‍ය පිටකය ලෙසැ
මෙම සංයුක්ත ටිකාවෙහි “වේදල්හපිටකන්ති වේතුල්ලපිටකං”²
යනුවෙන් සඳහන් ය. එසේ මැ එය නාග භවනින් ගෙන එන ලද්දක් යැයි
කියත් යනුවෙන් “තං නාග භවනතෝ ආනිතන්ති වදන්ති” අනෙකෙක්
වාද භාෂිතයක් යනුවෙන් කියත් යැයි ද පවසා ඇත. තවද අටුවාවෙහි
සඳහන් අබුද්ධවචනං යන්නට බුද්ධ වචනය හා විරුද්ධ වන බැවින්
අබුද්ධ දේශනයක් යනුවෙන් “ටිකාව “අබුද්ධවචනං බුද්ධවචනේන
විරුජ්ඣනතො” “අයුරින් ලිනාර්ථ සපයා “න හි සම්බුද්ධෝ පුබ්බාපර
විරුද්ධං වදති” යනුවෙන් එහි ම කියා ඇත.

මෙලෙසැ අර්ථවිවරණ සපයන ටිකා ඇදුරන් කිසිවිටෙක
අටුවාවට විරුද්ධ යැමක් හෝ විරුද්ධ ප්‍රකාශයක් සිදුකොට නොමැත.
සංයුක්ත ටිකාවෙහි “බුදුරජාණන් වහන්සේ පූර්වාපර විරෝධයක්
නොදෙසයි” යන යථෝක්ත කියමන ඉතා වැදගත් යැ සූත්‍ර, විනය,
අභිධර්ම සංඛ්‍යාතවූ ත්‍රිපිටක බුද්ධවචනයෙහි කිසිදු වචනයක් තවත්
වචනයක් හා අර්ථ වශයෙන් හෝ ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් විරුද්ධවීමක්
නොමැත. එබැව් මහාකාශ්‍යපාදී සංගීතිකාරක ඇදුරන් සේ ම සිහල
අටුවා ඇදුරෝ ද මනාව දත්ත. බුදුගොස් හිමියන් මගධ බසට නැගූ අටුවා
ආදියෙහි දු කිසිදු පූර්වාපර විරෝධයක් නැති පිරිසිදු බුද්ධවචන
අර්ථවාක්‍යානය මැ ඇතුළත් බවට සාක්ෂි දීමට අප වැනි මඳ
නුවනැත්තන්ගේ ප්‍රකාශ නොවැ, අටුවා සහිත තෙවලාදහමෙහි
පරතෙරට ගිය දැනුමැති අනුමාත්‍ර වරදෙහි පවා බිය දුටු ශ්‍රද්ධාදී
ධර්මයන්ගෙන් අනූන වූ ථෙරවාදී මහාවිහාර ප්‍රවේණියෙහි උත්තම වූ
පුරුෂයන්ගේ කියමන් ප්‍රමාණවත් නොවන්නෙහි ද?

1. සංයුක්ත අටුවා II පිට 150 සංස්. බෞ.ස.ම. 2009

2. සංයුක්ත ටිකා, සද්ධම්ම පතිරූපක සූත්‍ර වණ්ණනා

“පරිවත්තේනි සබ්බාපි සිහළට්ඨකථා තදා
සබ්බේසං මූලභාසාය මාගධාය නිරුත්තියා,
සත්තානං සබ්බ භාසානං සාඅභෝසිතිතා වහා
ථේරියා වරියා සබ්බේ පාලිං විය තමග්ගහුං.”¹

“එකල්හි සියල්ලන්ගේ මූල භාෂාව වූ මාගධ නිරුත්තියෙන් අටුවාකතා පරිවර්තනය කළ සේක. සත්වයන්ගේ සර්වභාෂී වූ ඕනෑමෝ හිත පිණිස විය. සියලු ම ථේරිය ආචාරිහු එය පෙළ සෙයින් පිළිගත්හ.” යනුවෙන් මහාවංශයෙහි සඳහන් ය. එහි එන “ථේරියාවරියා සබ්බේ පාලිං විය තමග්ගහුං” යන්න මෙකල අටුවා ගැන විවේචනය එල්ල කරන්නන් හොඳින් විමසිය යුතුය. අටුවා ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් හෝ විවේචනයක් එල්ලකරන ඔවුන් නොකියා පවසන්නේ බුදුගොස් හිමියන් සිටි කලැ වැඩ සිටි මහවෙහෙර වැසි ථේරිය ඇදුරන්ට වඩා තමන් නුවණැතියන් බව නොවේ ද? සත්‍ය නම් එය නොවැ. ඒ ඔවුන්ගේ අඥනකම බැව් දත යුතුය.

වැදගත් කරුණු කිහිපයක්

දේවතා සංයුක්තයේ එන කාම සූත්‍රය වූ කලී දේවතාවකු විමසූ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු වශයෙන් දෙසූ දෙගයක් ඇති කෙටි සූත්‍ර දේශනාවකි.

එනම්,

“කිමත්තකාමො න දදේ කිමච්චෝ න පරිච්ඡපේ,
කිංසු මුඤ්චෙය්‍ය කළ්‍යාණං පාපිඤ්ච න මෝවයේති.”
යනුවෙන් දෙවියා විමසයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එයට මෙසේ,

“අත්තානං න දදේ පොසො අත්තානං න පරිච්ඡපේ,
වාචං මුඤ්චෙය්‍ය කළ්‍යාණං පාපිකංඤ්ච න මෝවයේති.”²

යනුවෙන් පිළිතුරු ගය දෙසූහ.

1. උත්තරාණ සතිනිකාමහාවංසො පිට 222 සංස්. 1952

2. සංයුක්ත නිකාය I පිට 82

ඉහත කී ‘අත්තානං න දදේ’ යන්නට අටුවාවෙහි “අත්තානං න දදේති පරස්ස දාසං කත්වා අත්තානං න දදෙය්‍ය, ධ්වපත්වා සබ්බබෝධිසත්තේති චූත්තං”¹ අත්තානං න දදෙ යනු වෙනෙකෙකුට තමන්ව දාස කොට නොදෙන්නේ ය, සියලු බෝධිසත්වයින් හැර යැයි කියන ලදී.” යනුවෙන් සඳහන් ය. සංයුක්ත ටීකාවෙහි “අත්තකාමෝති පාළියං චූත්තත්තා ආහ “ධ්වපත්වා සබ්බබෝධිසත්තේ”ති. තේති සබ්බසෝ පරත්ථාය ඒව පටිපජ්ජමානා මහාකාරුණිකා පරත්ථකාමා, අත්තකාමා නාම න හෝති, යාව තේසං අත්තත්ථාවහා පටිපත්ත, සාපි යාවදේව පරත්ථා ඒවාති චූත්තං පෝරාණ අට්ඨකථායං.” “අත්තකාමෝ යැයි පෙළෙහි කී බැවින් “ධ්වපත්වා සබ්බබෝධිසත්තෝ” යැයි කීහ. බෝධිසත්වයින් සර්වප්‍රකාරයෙන් පරහිත පිණිස ම පිළිපදින්නා වූ මහාකාරුණික වූ පරාර්ථකාමියෝ ය. ආත්මාර්ථකාමීහු නම් නොවෙත්, බෝධිසත්වයන්ගේ යම් ආත්මාර්ථය ඵලවත්තා වූ ප්‍රතිපත්තියක් වේ නම් එය ද යම් පමණකින් හෝ පරහිතකාමී ම යැයි පුරාණ අටුවාවෙහි කියන ලදී.” යනුවෙන් පවසා ඇත.

සංයුක්ත ටීකාවෙහි යථෝක්ත පුරාණ අටුවා පාඨය ඉතා වැදගත් යැ. මන්ද යත් ටීකාවෙහි බොහෝ තැන්හි දැකිය හැක්කේ “අට්ඨකතායං චූත්තං” යන පාඨ පමණි. “පෝරාණ අට්ඨකථායං චූත්තං” කී පාඨ ඉතා විරල ය. උඩ කී පුරාණ අටුවා පාඨය සංයුක්ත අටුවාවෙහි දැකිය නොහැකිය. ධම්මපාල ආචාර්යන් වහන්සේ සංයුක්ත ටීකාවට ගත්තාවූ පුරාණ අටුවා පාඨය සැබැවින් ම හෙළ මහටුවා පාඨයකි. සංයුක්ත අටුවාවේ එන;

“මූලට්ඨකථාසාරං ආදාය මයා ඉමං කරොන්තේන,
යං පුඤ්ඤමුපවිතං තේන හෝතු සබ්බෝ සුඛි ලෝකෝ.”²

යන ගාථාවෙහි එන මූලට්ඨකථා සාරං යන්න විස්තර කරමින් “මූලට්ඨකථාය සාරන්ති පුබ්බේ චූත්තසංයුත මහාඅට්ඨකථාය සාරමේව පුන නිගමන වස්සේන චූත්තන්ති. අථ වා මූලට්ඨකථාය සාරන්ති

1. සංයුක්ත අටුවා I පිට 80 සංස්. බෞ.ස.ම. 2009

2. සංයුක්ත අටුවා III පිට 235 සංස්. බෞ.ස.ම. 2009

පෝරාණට්ඨකථාසූ අත්ථසාරං. තේන ඒනං දස්සේති. “සංයුත්ත මහාට්ඨකථාය අත්ථසාරං ආදාය ඉමං සාරත්ථප්පකාසනීනි කරොත්තේන සේසා මහානිකායානම්පි මූලට්ඨකථාසූ ඉධ යෝගක්ඛමං අත්ථසාරං ආදාය අකාසිත්ති.”¹

‘මූලට්ඨකථාය සාරං’ යනු පූර්වේ කියන ලද සංයුක්ත මහාඅටුවාවෙහි සාරය ම ය. නැවත නිගමන වශයෙන් කීවේ යැයි නොහොත් ‘මූලට්ඨකථාය සාරං යනු පුරාණ අටුවාවන්හි අර්ථ සාරයයි. එයින් මෙකරුණ කියැවෙයි. සංයුක්ත මහාඅටුවාවෙහි අර්ථ සාරය ගෙන මෙම සාරත්ථප්පකාසනීය කරන්නා වූ (මම) මෙහි සෙසු මහානිකායන්ගේ ද මූලට්ඨකථාවන්හි අර්ථසාරය වෙන්කරගෙන කෙරුවෙමි.” යනුවෙන් සංයුක්ත ථිකාවෙහි සඳහන් යැ. අටුවාවෙහි දැක්වූ මූලඅට්ඨකථාව නම් පුරාණ සීහල අටුවාව බැව් පැහැදිලි ය. එවිට කාමසූත්‍ර ථිකාවෙහි එන පුරාණ අටුවා පාඨය පාලි සංයුත්ත අටුවාවේ නැතත් පුරාණ සීහල මහාඅටුවා පාඨයක් බැව් උක්ත කරුණු වලින් මනාව පැහැදිලි වනු ඇත. එයින් ද පුරාණ හෙළටුවා පාඨයෝ විටෙක දී ධම්මපාලාචාර්යන් වහන්සේගේ සංයුක්ත ථිකාකරණයට ද යොදා ගත් බවට සාක්ෂි වෙත්. තවද බුදුගොස් හිමියන් හෙළටුවා ගිනි තැබූ බව කියන ඇතැමුන්ගේ මුග්ධ ප්‍රලාපයන් බිඳී යන්නේ සංයුක්ත ථිකාකාර උතුමන්ගේ සමය වන විටත් හෙළටුවා තිබූ බව පසක් කරමිනි.

අටුවා පිළිබඳව විවේචන ඵල්ල කිරීමටත් විවේචනාත්මක ලිපිලේඛන මෙන් ම ග්‍රන්ථ පරිශීලනයටත් මෙකල සරසවි ඇදුරන් සේ මැ, නවීන ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යාපනය ලබන ඡාත්‍රයෝ ද මහත් වූ අභිරුචියක් දක්වති. වසර කිහිපයක් ඇතුළත එහෙත් මෙහෙත් ලද අධ්‍යාපන ක්‍රමකින් උපාධි කිහිපයක් ලබා මානසෙන් ඔලුව උදුම්මවා එලෙසැ සිදුකිරීමට යැම හෝ සිදුකිරීම මහත් වූ අනුවණ කමක් බැව් දන යුතුයැ. එබඳු ග්‍රන්ථයන්ගෙන් සහ එබඳු ලිපිලේඛන තුළින් ද සම්බුදු සසුනට මෙන් ම මානව සමාජයට ද සිදුවන්නේ මහත් වූ හානියකි. ලොව්තුරු සසුන පසුබැස්සවීමටත් ගිහිපැවිද්දන් බොහෝ අකුසල් රැස්කොට අපාගාමී කරවීමටත් එබඳු එක ලිපියක් එක ග්‍රන්ථයක් වුව ද හේතු වනු ඇත.

1. සංයුත්ත ථිකා නිගමනකතාවර්ණනා

‘අටුවා පරීක්ෂණය’ නමැති ග්‍රන්ථය වූ කලී ඉන් එකකි. මෙයින් සිදු වූ ශාසනික හානිය වනාහි දන්නෝ දනිති. උසස් අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රය තුළ ගරු සිසුන් අතර ඉහළින් වැජඹෙන මෙය සාහසික ලෙස පෙරවාදී මහාවිහාරීය ප්‍රවේණියෙහි අටුවාවන් විවේචනය කරන්නේ හරියාකාර කරුණු දැන නොවේ. විටෙක ස්වකීය මතය ස්ථිර කර ගැනීමට එතුමන් මැදුම් සහිතව එන සූත්‍ර පවා ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට අදුරදර්ශී වී ඇත.¹ එපමණක් නොවැ මෙහි නොයෙක් තැන ඇත්තා වූ තවත් දුර්මත බොහෝ යැ. බාගදා මෙය දකින ඇතැමෙක් මෙකරුණු පිළිගැනීමට ද නුපුළුවන. කරුණු මෙසේ හෙයින් බුද්ධසෝම මහාස්වාමීන් වහන්සේ පවා විනය අටුවාවෙහි ‘අථ ඛෝ සබ්බථිකථාසු චුත්තත්තා අථිකථාවරියාව එත්ථ පමාණං, න අඤ්ඤවිචාරණා. පුබ්බෙපි ච අවෝවුම්භ. “බුද්ධෙන ධම්මෝ විනයෝ ච චුත්තෝ, යෝ තස්ස පුත්තේහි තථේව ඤාතෝ”ති ආදී. අථිකථාවරියා හි බුද්ධස්ස අධිප්පායං ඡානන්ති.’² යනුවෙන් ද අථිකථාවරියානං වා සද්ධාය ගහෙතබ්බන්ති’³ යනුවෙන් කී බැවින් අටුවා පිළිබඳව ශ්‍රද්ධාව උපදවා ත්‍රිපිටක පරියත්තිය පෞරාණික පෙරවාදී මහාවිහාරීය ක්‍රමවේදයට අනුව හැදෑරීමට උත්සාහවත් විය යුතුය.

1. අටුවා පරීක්ෂණය. පිට 53 පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, සංස්. 2002

2. සම.පා. II පිට 549 හේ.මු.

3. සම.පා. II පිට 561 හේ.මු.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ :

- අභිගුණ්තර නිකාය 2, බු.ජ.ත්‍රි
කංඛාවිතරණී අභිනවට්ඨකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා
කංඛාවිතරණී අභිනවට්ඨකා, සංස්. යු.පී. ඒකනායක, 1912
කංඛාවිතරණී පිටපොත, සංස්. කථකොදයාවේ පඤ්ඤාසේකර හිමි, 1936
කංඛාවිතරණී පුරාණට්ඨකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා
කංඛාවිතරණී-මාතිකඅට්ඨකථා, සංස්. කරඳන ජනරතන හිමි හේ.මු, 1930
කුදුසික හා පුරාණ විස්තරසන්නය,
සංස්. මොරගල්ලේ ඤාණොභාස තිස්ස හිමි, 1954
වන්දවිමල මහනාහිමි, රේරුකානේ, විනයකර්ම පොත
චුල්ලවග්ගපාලි 1 බු.ජ.ත්‍රි
චුල්ලවග්ගපාලි 2 බු.ජ.ත්‍රි
පරිවාරපාලි 2, බු.ජ.ත්‍රි
පාවත්තිපාලි 2, හික්බුණි විභංගය, බු.ජ.ත්‍රි
පාරාජිකපාලි , බු.ජ.ත්‍රි
පාරාජිකපාලි ගැටපදය, සංස්. පණ්ඩිත අම්බිරිගල පඤ්ඤාවංස හිමි, 1942
පාලිමුත්තක විනයවිනිශ්චය සංග්‍රහය,
සංස්. දෙහිගස්පේ පඤ්ඤාසාර හිමි, 1931
පාලිමුත්තක විනයවිනිශ්චය සංග්‍රහට්ඨකා,
සංස්. කහඳාමුවදුර පඤ්ඤාසාර හිමි, 1917
බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ, අටුවා පරීක්ෂණය, 2002
බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ, උග්‍රනපුරණ සහිතොමභාවංසො, 1952
බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ, පාලිසාහිත්‍ය, 2010
මජ්ඣිම නිකාය 1, බු.ජ.ත්‍රි
මජ්ඣිම නිකාය 3, බු.ජ.ත්‍රි
මහාවග්ගපාලි 1, බු.ජ.ත්‍රි
මහාවග්ගපාලි 2, බු.ජ.ත්‍රි
මිලින්දපඤ්ඤා සංස්. බලන්ගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රිය හිමි හේ.මු. 2013
මුදුසික වර්ණනාව, සංස්. සීනාවත්තේ ගුණාලංකාර තිස්ස, 1935
වජ්‍රබුද්ධිට්ඨකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා
විනයකෝෂය, මොරටුවේ සාසන රතන හිමි, 1955

විනයවිනිවිජය, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා

විනයවිනිවිජයටිකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා

විනයාලංකාරටිකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා

විනිශ්චයාර්ථදීපනී නම් විනයවිනිවිජය විස්තාර්ථ වාක්‍යානය,

ලංකාගොඩ ශ්‍රී ධීරානන්ද හිමි, 1957

විමතිවිනෝදනීටිකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා

විමතිවිනෝදනීටිකා, සංස්. බේරතුඩුවේ ධම්මාධාර හිමි, 1935

විග්ග්ඛේපාදිකා, සංස්. පමුණුවේ බුද්ධදත්ත හිමි හේ.මු. 2006

විග්ග්ඛේපාදිකා සන්නය, සංස්. බෙන්තර සද්ධාතිස්ස හිමි, 1957

සංයුත්ත ටිකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා

සංයුත්ත නිකාය 1 බු.ජ.ත්‍රි

සංයුත්ත නිකාය 2 බු.ජ.ත්‍රි

සමන්තපාසාදිකා-විනයඅට්ඨකථා 1 හේ.මු, 1950

සමන්තපාසාදිකා-විනයඅට්ඨකථා 2 හේ.මු, 1945

සමන්තපාසාදිකා-විනයඅට්ඨකථා 3 හේ.මු, 1946

සමන්තපාසාදිකා-විනයඅට්ඨකථා 4 හේ.මු, 1948

සාරත්ථදීපනීටිකා, සංස්. ඡට්ඨසංගායනා

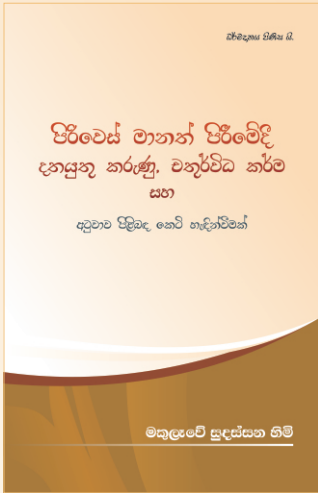
සාරත්ථදීපනීටිකා, සංස්. මාබෝපිටියේ මේඛඞ්කර හිමි, 1933

සාරත්ථප්පකාසිනී-සංයුත්තනිකායඅට්ඨකථා 1 බෞ.ස.ම, 2009

සාරත්ථප්පකාසිනී-සංයුත්තනිකායඅට්ඨකථා 2 බෞ.ස.ම, 2009

සාරත්ථප්පකාසිනී-සංයුත්තනිකායඅට්ඨකථා 3 බෞ.ස.ම, 2009

සුමඞ්ගලවිලාසිනී-දීඝනිකායඅට්ඨකථා 1 හේ.මු, 2006

“ස්ථවිරවාදී ශාසනයේ ප්‍රතික්ෂාදය හා ප්‍රචායනය
විනය” බැව් අර්ථකථාවාර්ථයෙන් වහන්සේලා විසිනුදු
 සුභාවිත සත්‍යයකි. ඓතිහාසික දෘෂ්ටිකෝණයෙන්
 පිරික්සා බැලූව ද ථේරිය සම්ප්‍රදාය විනයවාදී වූ බැව්
 දක්නට හැකිය. මේ හේතුවෙන් ථේරවාද විනය
 සාහිත්‍යයට පාලි හා සිංහල යන දෙබසින් ම උත්පන්න වූ
 විස්තර විවරණ, ටීකා ප්‍රකරණ ආදී ග්‍රන්ථ රාශිය
 අතිමහත් ය. ගරුතර මකුලුවේ සුදස්සන ස්වාමින්
 වහන්සේ විසින් සම්පාදිත මෙම කුදු ගත එකී විනයවාදී
 ප්‍රවණතාව අදටත් ලාංකේය ථේරිය සම්ප්‍රදාය තුළ
 ආරක්ෂිත ව ඇති බවට කදිම නිදසුනකි.

ගත් කතුවර සුදස්සන ස්වාමින් වහන්සේ
 වනාහි අතීතයේ වූසූ විනයධර යතිවරයන්
 වහන්සේලාගේ වර්තමාන ප්‍රතිබිම්බයක් බව දිගු කලක
 පටන් අපගේ සදාශ්‍රය තුළින් අකුටිලව ප්‍රකාශ කළ හැකිය. උන්වහන්සේ ගැන දකුටෝ මා හා
 සාකච්ඡායෙන් ම එකඟ වන බැව් සුස්ථිර ය. ධර්ම විනයෙහි බැසගත් නිපුණතා ඇති සුදසුන්
 හිමියෝ මෙගත කෙරුමට සුනිසි යතිවරයන් වහන්සේ නමක් වෙති. විනය පිළිබඳ
 කළමනාකරණයෙන් තොරව ඉතා වැදගත් මැය කිහිපයක් යටතේ ප්‍රතිපාදිත ව ඇති මෙගත
 විනයගරුකයන්ට හස්තසාර වස්තුවෙකි. විනය ගරුක ලක්දිව් සඟ සබයකින්
“විනය වෙසරුද” ගරු නමකින් වහ වනා මුන්වහන්සේ පුදන්ව’යි අපගේ අවංක පැතුමයි.

මේ වගට,

මෙන් සිතැති,

පූජ්‍ය උතුරුපැලැව්වේ හේමාරාම ස්ථවිර,

B.A (SJP), M.A (B.P.U), Ph.D (Candidate)

Dip.in Dhamma communication, Dip.in Buddhism and Pali

බෙල්ලන්විල රාජමහා විහාරය,

බෙල්ලන්විල, බොරැලැස්ගමුව.

2559 / 2015.12.21

ප්‍රකාශනය
ශ්‍රී සද්ධර්ම මන්දිරය
 ‘සදහම් සෙවණ’
 134/A, ගලගෙදරවත්ත,
 වැල්ලේන පාර, මාතම්මක,
 මිනුවන්ගොඩ.

පොත් ලබා ගැනීම සහ නැවත මුද්‍රණය සඳහා සියලු විමසීම්,
දහම් මැදුර භාවනා මධ්‍යස්ථානය
 නෙළුම් පෙදෙස,
 කලපඬුවාව, රාජගිරිය.
 දුරකතන: 071-9374002, 071-4417813
 විද්‍යුත් ලිපිනය: info@sadaham.net
 වෙබ් අඩවිය: www.sadaham.net

පටිගත කරන ලද ධර්මදේශනා, වැඩසටහන් සහ ශ්‍රී සද්ධර්ම මන්දිරය මගින්
 ප්‍රකාශිත/සංරක්ෂිත දහම්පොත් www.sadaham.net යන වෙබ් අඩවිය ඔස්සේ ලබා ගත හැකි ය.